

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Vojtěch Vávra

**Problematické aspekty uspokojování
pohledávek v oddlužení**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miroslav Sedláček, LL.M., Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 18. 3. 2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 195 289 znaků včetně mezer.

Vojtěch Vávra v. r.

diplomant

V Praze dne 18. 3. 2020

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat JUDr. Miroslavu Sedláčkovi, LL.M., Ph.D. za to, že se ujal odborného vedení mé diplomové práce a že mi byl při něm za jakýchkoli okolností se vší ochotou nápomocen.

Obsah

Úvod	1
1. Oddlužení	3
1.1. Oddlužení jako způsob řešení úpadku	3
1.2. Způsoby oddlužení.....	4
2. Typologie pohledávek z hlediska jejich uspokojování v oddlužení.....	5
2.1. Pohledávky zařazené do uspokojení a pohledávky vyloučené z uspokojení.....	5
2.1.1. Pohledávky uplatněné přihláškou, k níž se v insolvenčním řízení nepřihlíží	5
2.1.2. Pohledávky vyloučené z uspokojení ve smyslu § 170 insolvenčního zákona	6
2.1.3. Pohledávky, které nebyly v insolvenčním řízení zjištěny	8
2.2. Pohledávky se zvýhodněným nebo znevýhodněným postavením	8
2.2.1. Zajištěné a nezajištěné pohledávky	8
2.2.2. Podřízené pohledávky a pohledávky nepodřízené	13
3. Rozhodování o způsobu oddlužení.....	18
3.1. Ekonomická nabídka dlužníka	18
3.1.1. Požadavky kladené na ekonomickou nabídku	18
3.1.2. Peněžitý dar nebo peněžní dávky, které se dlužníku za účelem splnění jeho oddlužení zavázala poskytnout třetí osoba	21
3.1.3. Povinnost dlužníka k vynaložení veškerého úsilí k úplnému uspokojení pohledávek věřitelů	25
3.2. Předběžné posouzení dlužníkovy ekonomické nabídky insolvenčním soudem .	26
3.3. Rozhodnutí nezajištěných věřitelů o způsobu oddlužení.....	28
3.4. Rozhodnutí insolvenčního soudu o způsobu oddlužení.....	30
3.4.1. Vázanost insolvenčního soudu rozhodnutím nezajištěných věřitelů	30
3.4.2. Náhradní rozhodnutí o způsobu oddlužení	31
4. Splátkový kalendář.....	33
4.1. Měsíční splátky	33
4.1.1. Pluralita zaměstnavatelů nebo jiných plátců.....	34
4.1.2. Dávky nemocenského pojištění	39
4.1.3. Změna plátce mzdy nebo jiného obdobného příjmu.....	43
4.1.4. Odstupné	44

4.1.5. Příjmy z podnikání	46
4.1.6. Nižší než zákonem určené splátky	50
4.1.7. Mimořádné splátky.....	58
4.2. Uspokojování pohledávek věřitelů	61
4.2.1. Distribuční schéma.....	62
5. Zpeněžení majetkové podstaty	65
5.1. Zpeněžovaný majetek	65
5.1.1. Majetek postižený v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce	65
5.1.2. Majetek sloužící k zajištění.....	70
5.1.3. Majetek, který je dlužník povinen vydat ke zpeněžení podle § 398 odst. 3 insolvenčního zákona	73
5.2. Uspokojení pohledávek věřitelů	79
5.2.1. Výtěžek zpeněžení předmětu zajištění.....	79
5.2.2. Obecná majetková podstata	88
Závěr	92
Seznam zkratk.....	94
Použitá literatura	95

Úvod

„Každý z nás udělá v životě nějakou osudovou chybu, a když si ji uvědomíme, nedá se to už napravit.“¹

Takové chyby se může kdokoli dopustit i v rámci svého ekonomického života, když na sebe převezme tolik závazků – lhostejno, zda v důsledku své vlastní lehkomyšlnosti, nebo více či méně objektivních příčin – že je následně není schopen v přiměřeném časovém horizontu splnit, a to ani kdyby o to se vší vervou usiloval. Případné další úsilí má přitom za následek, že si na něm věřitelé berou stále více, aniž by se toto citelně promítlo do výše jeho závazků.

Čím déle člověk s řešením své situace otálí, tím více se snižuje pravděpodobnost, že svým závazkům bude vůbec kdy schopen dostát, a nakonec dost možná upadne do dluhové pasti. V konečném důsledku tak neplatí na svůj původní dluh, nýbrž na příslušenství, o něž se pohledávka věřitele navýšila toliko plynutím času, po dobu, po kterou čekal na to, aby si z dlužníkovy majetku alespoň kousek uloupil. Není tedy divu, že dlužník dříve nebo později začne před věřiteli svá aktiva skrývat, jinak řečeno, přejde do šedé ekonomiky.

Takový stav není v konečném důsledku výhodný ani pro jednu ze stran. Dlužník, který by jinak chtěl své dluhy splácet, k tomu nemá žádnou motivaci, neboť pomyslné „světlo na konci tunelu“ je v nedohlednu, a věřitelé už si na něm nemají čeho vzít. A strádá též stát, na jehož financování přestává dlužník participovat, neboť z „neoficiálních“ příjmů neplatí žádné daně, ze stejných důvodů se pak nespolutopí ani na financování systémů zdravotního, nemocenského a důchodového pojištění, a v případě, že se v důsledku některé ze sociálních událostí, jež by jinak byly těmito pojištěními kryty, ocitne v hmotné nouzi, bude následně odkázán na pomoc státu, na hranici umožňující přežití.

Oddlužení tak skýtá jakousi druhou šanci lidem, kteří sice v ekonomickém světě neobstáli, ale chtějí udělat vše pro to, aby mohli svou chybu v rámci svých možností odčinit.

¹ citát švýcarské spisovatelky Agoty Kristofové

Ve své práci se budu oddlužením zabývat nejen ve světle dosavadní soudní judikatury, ale i změn zavedených nedávnou oddlužovací novelou, jež se pokusila některé dosavadní výkladové nejasnosti zahladit. Diplomová práce však nebude na oddlužení nazírat jako na uspořádanou posloupnost právních úkonů, směřujících ke kýženému osvobození dlužníka od placení zbývajících pohledávek. Soustředí se toliko na tu fázi oddlužení, během níž dlužník prostřednictvím insolvenčního správce uspokojuje pohledávky svých věřitelů (tzv. realizační fáze oddlužení), a to se zřetelem na jednotlivé právní instituty, které jsou v určitém ohledu problematické.

Smyslem práce je nastínit, jaké místo tyto problematické právní instituty v insolvenčním právu zaujímají a jaký smysl je jim třeba přikládat v kontextu institutů ostatních. Důraz bude kladen zejména na to, jak se s jednotlivými problémy s nimi spojenými vypořádávají insolvenční soudy, jakož i soudy jim nadřazené. Práce neopomene ale ani takové problémy, jež s sebou přinesla teprve nedávná oddlužovací novela, přestože k nim zcela logicky ještě žádná judikatura k dispozici není.

Práce je za tímto účelem členěna do pěti částí. První část se zabývá oddlužením, jakož i jednotlivými způsoby, jimiž může být provedeno, v obecném pojetí. Druhá část vymezuje, které pohledávky se v oddlužení uspokojují a které nikoli, a ty, které se v něm uspokojují, třídí do několika skupin podle vytyčených kritérií, část třetí se pak zabývá postupem, jímž mohou věřitelé prosadit, že oddlužení bude provedeno tím, či oním způsobem. Pátá a šestá část konečně zevrubně rozeberou jednotlivé právní instituty, s nimiž se lze setkat buď v rámci splátkového kalendáře, anebo při zpeněžování majetkové podstaty a jejichž výklad je v určitém ohledu problematický.

Práce je zpracována podle právního stavu účinného k 18. březnu 2020.

1. Oddlužení

1.1. Oddlužení jako způsob řešení úpadku

Oddlužení je vedle reorganizace jedním ze sanačních způsobů řešení úpadku, kdy účelem takového řešení úpadku je dosáhnout ekonomického ozdravení dlužníka a jeho případného podnikání, nikoli jeho ekonomické likvidace a následného zániku, je-li dlužník právnickou osobou, jako je tomu u konkursu coby způsobu řešení úpadku likvidačního.²

Sanační způsoby umožňují, aby dlužník mohl nadále vykonávat ekonomickou činnost, z jejichž výnosů mohou věřitelé v průběhu insolvenčního řízení uspokojit své pohledávky, s tím, že veškeré dluhy nebo alespoň jejich podstatná část budou ke dni skončení insolvenčního řízení vyrovnány. Tyto způsoby na jednu stranu skýtají věřitelům vidinu vyššího uspokojení oproti konkursu, na druhou stranu se neobejdou bez aktivity dlužníka, motivovaného splácet své dluhy tím, že následně dosáhne svého ozdravení,³ v případě oddlužení tím, že mu bude přiznáno osvobození od placení zbývajících pohledávek.

Sanační způsoby řešení úpadku nemají smysl jen tam, kde je dlužníkem podnikatel, tedy tam, kde by ukončení jeho ekonomického života mělo neblahé následky spíše na ostatní ekonomické subjekty, ale i tam, kde je dlužníkem nepodnikající fyzická osoba, jež z povahy věci – na rozdíl od osob právnických – v důsledku zrušení konkursu zaniknout nemůže a jež by byla i nadále zatížena dluhy, aniž by se jich vůbec kdy mohla „zbavit“.⁴

„Řešení úpadku či hrozícího úpadku oddlužením (...) má poskytnout druhou šanci především nepodnikající fyzické osobě, která by měla jinak perspektivu celoživotního splácení stále narůstajících dluhů. Oddlužení má pomoci řešit situaci takových osob, které se v důsledku zhoršení svých výdělkových poměrů anebo i v důsledku svého nedostatečně rozvážného či obezřetného počínání ocitly v dluhové pasti.“⁵

² WINTEROVÁ, Alena; MACKOVÁ, Alena et al. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. S. 289 a 290.

³ SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. S. 14.

⁴ WINTEROVÁ; MACKOVÁ et al., op. cit., s. 295.

⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 8. 2012, č. j. 3 VSPH 848/2012-B-20.

Oddlužení přitom bylo původně koncipováno toliko pro nepodnikatele – ať již pro nepodnikající osoby fyzické, či nepodnikající osoby právnické – čímž se odlišovalo od reorganizace, koncipované k řešení úpadku podnikatelských subjektů.⁶ Toto však již dnes neplatí, neboť z praktického hlediska došlo, co se podmínek přípustnosti jednotlivých sanačních způsobů týče, k mírnému posunu, když reorganizace je určena spíše pro korporační dlužníky, zatímco oddlužení jak pro nepodnikatele, tak podnikající fyzické osoby.

Oddlužení přitom můžeme definovat jako postup, na jehož konci může být dlužníku řádně plnícímu své povinnosti přiznáno osvobození od placení zbývajících pohledávek zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly v rámci toho kterého způsobu oddlužení uspokojeny (oddlužení v užším smyslu). Přiznání tohoto osvobození však zbývajících dluhy nezanikají, nýbrž se toliko stávají nevymahatelnými – mají povahu naturální obligace.⁷

„Zákonodárce vycházel z toho, že oddlužení založené na ekonomické nabídce (...) dlužníka, kterého k řádnému splnění oddlužení (resp. v mezích jeho možnosti k maximálnímu uspokojení věřitelů) motivuje vyhlídka osvobození od zbytku dluhů, je ve svém důsledku i ku prospěchu věřitelů; pro ty je zpravidla výhodnější obdržet v kratším časovém rámci část pohledávky, než v dlouhodobé perspektivě (mnohdy s vysokými náklady na realizaci) vymoci pohledávku celou.“⁸

1.2. Způsoby oddlužení

Oddlužení je v českém právním řádu založeno na tom, že si je dlužník za cenu ztráty jednoho (majetku, nebo budoucích příjmů) oprávněn ponechat druhé, na rozdíl například od dřívější slovenské úpravy, kdy oddlužení navazovalo na předchozí konkurs.⁹

V současnosti je již výše uvedené do jisté míry modifikováno, když oddlužení lze provést buď plněním splátkového kalendáře se zpeněžením (části) majetkové podstaty, anebo zpeněžením (celé) majetkové podstaty (viz dále).

⁶ SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. S. 23.

⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSCR 6/2008 (R 61/2011).

⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 8. 2012, č. j. 3 VSPH 848/2012-B-20.

⁹ RICHTER, Tomáš. Česká rekodifikace insolvenčního práva ve světle její slovenské inspirace: podobnosti a rozdíly. *Justičná revue*. S. 435 a 436.

2. Typologie pohledávek z hlediska jejich uspokojování v oddlužení

2.1. Pohledávky zařazené do uspokojení a pohledávky vyloučené z uspokojení

V insolvenčním řízení se uspokojují pouze takové pohledávky, které v něm byly předepsaným způsobem uplatněny – zpravidla přihláškou – a dále pohledávky, jež se za přihlášené považují ze zákona.¹⁰

Z uspokojení je nicméně z těchto pohledávek nutno vyloučit ty, které byly uplatněny takovou přihláškou, k níž se v insolvenčním řízení nepřihlíží, které jsou z uspokojení vyloučeny ve smyslu § 170 insolvenčního zákona nebo které nebyly v insolvenčním řízení zjištěny.¹¹

2.1.1. Pohledávky uplatněné přihláškou, k níž se v insolvenčním řízení nepřihlíží

Předně se nepřihlíží k takové přihlášce pohledávky, která byla podána po uplynutí lhůty stanovené za tímto účelem v rozhodnutí o úpadku¹² nebo která je neúplná natolik či obsahuje vady natolik závažné, že není způsobilá přezkumu, pokud věřitel ve stanovené lhůtě nezjednal nápravu.¹³ V neposlední řadě je tento důsledek sankcí za nadsazení pohledávky, pokud byla zjištěna tak, že její výše činí méně než padesát procent přihlášené částky, aniž byla předtím ve sporném rozsahu vzata zpět.¹⁴

Přihlášku pohledávky, k níž se v insolvenčním řízení nepřihlíží, insolvenční soud odmítne, v důsledku čehož pozbyde věřitel takto přihlášený postavení účastníka insolvenčního řízení.¹⁵

¹⁰ § 165 odst. 1–3 insolvenčního zákona.

¹¹ MARŠÍKOVÁ, Jolana et al. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. S. 295.

¹² § 173 odst. 1 věta druhá insolvenčního zákona.

¹³ § 188 odst. 2 insolvenčního zákona.

¹⁴ § 178 odst. 1 věta první insolvenčního zákona.

¹⁵ § 185 insolvenčního zákona.

2.1.2. Pohledávky vyloučené z uspokojení ve smyslu

§ 170 insolvenčního zákona

Z uspokojení v rámci insolvenčního řízení jsou vyloučeny – za případných podmínek níže uvedených – též úrokové pohledávky (úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení), smluvní pokuty, mimosmluvní sankce postihující majetek dlužníka, pohledávky z darovacích smluv a pohledávky na náhradu nákladů insolvenčního řízení, které vznikly věřiteli v souvislosti s účastí v něm.¹⁶

Úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení jsou z něj vyloučeny pouze tehdy, pokud tyto k jistině (přihlášené) pohledávky přirostly v době rozhodnutí o úpadku nebo pokud přirostly k pohledávce (nevyjímaje pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň)¹⁷, která se stala splatnou teprve po rozhodnutí o úpadku,¹⁸ stejně tak smluvní pokuta je z uspokojení vyloučena, pokud právo na její uplatnění vzniklo až po rozhodnutí o úpadku.

Po dlouhou dobu nebylo postaveno na jisto, zda toto vyloučení dopadá rovněž na úroky, které by jinak k jistině přirostly (staly se splatnými) teprve v budoucnu, ale které se před rozhodnutím o úpadku – na základě příslušného ujednání stran¹⁹ – staly součástí jistiny nebo ohledně nichž věřitel v důsledku prodlení dlužníka se splněním některé splátky uplatnil právo na jednorázové vyrovnání (dlužník v důsledku svého prodlení ztratil výhodu splátek).

Judikatura nakonec dospěla k závěru, že citované ustanovení se na takové úroky vztahovat nemůže, neboť k rozhodnutí o úpadku již zde nejsou žádné úroky, které by k jistině jako její příslušenství mohly přirůst, neboť takové úroky se již předtím staly součástí jistiny²⁰ nebo k ní přirostly jako její příslušenství k okamžiku zesplatnění celé pohledávky. „*V tomto smyslu jsou úroky cenou poskytnutých peněz, kterou v případě řádného splácení dluhu ve splátkách zaplatí dlužník věřiteli postupně a v případě prodlení se splácením nastupuje, resp. může nastoupit povinnost splatit celý dluh,*

¹⁶ § 170 insolvenčního zákona.

¹⁷ Srov. GRYGAR, Jiří. Úrok z prodlení z výživného a insolvenční řízení. In: *Bulletin-advokacie.cz* [online].

¹⁸ RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. S. 63; rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 12. 2016, sp. zn. 29 ICdo 88/2014 (R 48/2018).

¹⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. 35 Odo 101/2002 (R 5/2006).

²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, op. cit.

*tj. včetně úroků, najednou.*²¹ Dlužno dodat, že nynější zákon o spotřebitelském úvěru stanoví, že případné zesplatnění se týká toliko jistiny spotřebitelského úvěru, nikoli již budoucích úroků, jakož i jiných budoucích nákladů spotřebitelského úvěru.²²

Z okruhu mimosmluvních sankcí postihujících majetek dlužníka jsou zákonem výslovně vyňata penále za nezaplacení daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pokud povinnost k jejich zaplacení vznikla před rozhodnutím o úpadku.²³ Za mimosmluvní sankci však v tomto ohledu nelze považovat náhradu nákladů řízení o přestupku²⁴ ani náhradu nákladů trestního řízení²⁵, když jejich účelem není potrestání pachatele, nýbrž nahrazení nákladů, které stát vynaložil v souvislosti s vedením těchto řízení.

Skutečnost, že se výše uvedené pohledávky v insolvenčním řízení neuspokojují, však v žádném případě není důvodem pro to, aby byla přihláška, jíž byly uplatněny, odmítnuta.²⁶ Jako správný se tedy jeví postup spočívající v tom, že insolvenční správce tyto pohledávky nezařadí do seznamu přihlášených pohledávek,²⁷ a jelikož tyto z tohoto důvodu nemohou být zařazeny na přezkumného jednání,²⁸ nepřipadá v úvahu ani popření jejich pořadí; ustanovení o popření pořadí pohledávky se však použije obdobně.²⁹

Má-li věřitel o výše uvedeném postupu insolvenčního správce pochybnosti, může se zařazení své pohledávky do seznamu přihlášených pohledávek domáhat žalobou na určení jejího pořadí.³⁰ Před účinností revizní novely insolvenčního zákona bylo možno tohoto výsledku dosáhnout prostřednictvím návrhu na zařazení pohledávky do seznamu přihlášených pohledávek.³¹

Nebude-li žaloba ve stanovené lhůtě podána nebo nebude-li jí vyhověno, je uspokojení pohledávky v insolvenčním řízení vyloučeno.³² V opačném případě bude

²¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 12. 2014, č. j. 104 VSPH 397/2014-105.

²² § 124 zákona o spotřebitelském úvěru.

²³ § 170 písm. d) insolvenčního zákona.

²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 11. 2017, sen. zn. 29 NSCR 116/2015 (R 24/2019).

²⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 8. 2016, č. j. 2 VSOL 405/2016-P1-8; rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 29 ICdo 17/2017.

²⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 6. 2017, č. j. 3 VSPH 1068/2017-P1-8.

²⁷ § 189 odst. 1 věta druhá insolvenčního zákona.

²⁸ § 191 odst. 1 věta první insolvenčního zákona.

²⁹ § 203a odst. 2 část věty za středníkem insolvenčního zákona.

³⁰ § 203a odst. 1 insolvenčního zákona.

³¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 1. 2013, č. j. 3 VSPH 133/2012-B-32.

³² § 203a odst. 1 věta čtvrtá insolvenčního zákona.

do seznamu přihlášených pohledávek dodatečně zařazena a k jejímu přezkoumání bude nařízeno zvláštní přezkumné jednání.³³

2.1.3. Pohledávky, které nebyly v insolvenčním řízení zjištěny

Pohledávka je zjištěna, nebyla-li účinně popřena³⁴, a pokud takto popřena byla, byl-li věřitel popřené pohledávky úspěšný v incidenčním sporu o určovací či odporové žalobě nebo skončil-li incidenční spor o odporové žalobě jinak než rozhodnutím ve věci samé.³⁵

A contrario tedy není zjištěna pohledávka, která byla účinně popřena, pokud insolvenční soud v incidenčním sporu neurčil, že je tato pohledávka po právu.

2.2. Pohledávky se zvýhodněným nebo znevýhodněným postavením

Pohledávky, které byly v insolvenčním řízení zjištěny, se zásadně uspokojují poměrně.³⁶ I z této zásady však existují výjimky, když zákonodárce privileguje určité skupiny pohledávek před pohledávkami náležejícími do jiné skupiny. Některé pohledávky tak mají v pomyslné frontě pořadí méně výhodné a některé naopak výhodnější.

2.2.1. Zajištěné a nezajištěné pohledávky

Zajištění věřitelé

Zajištěným věřitelem je takový věřitel, jehož pohledávka je zajištěna vybranými zajišťovacími instrumenty (zejména zástavním právem nebo zajišťovacím převodem práva) k majetku, jenž náleží do majetkové podstaty.³⁷ Přitom nezáleží, zda je dlužník zároveň jak dlužníkem obligačním, tak dlužníkem zástavním, nebo zda je toliko

³³ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. 5. 2018, č. j. 14 VSOL 144/2018-48.

³⁴ O účinném popření nelze hovořit, bylo-li vzato zpět nebo nebylo-li ve stanovené lhůtě uplatněno žalobou, ačkoli tak uplatněno být mělo.

³⁵ § 201 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona.

³⁶ § 1 písm. a) insolvenčního zákona.

³⁷ § 2 písm. g) insolvenčního zákona.

dlužníkem zástavním.³⁸ Ve druhém případě hovoříme o pohledávkách zástavních nebo také pohledávkách, které mohou být v insolvenčním řízení uspokojeny pouze z majetku poskytnutého k zajištění.³⁹

Zajištění věřitelé, kteří uplatnili právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění

Skutečnost, že je věřitel v terminologii insolvenčního zákona věřitelem zajištěným, však ještě neznamená, že by musel právo na (přednostní) uspokojení své pohledávky z majetku, jenž je předmětem zajištění, využít.⁴⁰ Zajištění věřitelé mají tedy v tomto ohledu možnost volby, k výkonu svého práva nemohou být nijak nuceni, bez zřetele k tomu, že jim zajištění podle hmotného práva svědčí. Toto z povahy věci neplatí pro věřitele, kteří mohou svou pohledávku uspokojit vždy a jen z majetku poskytnutého k zajištění (viz výše).

V závislosti na okolnostech konkrétního případu tedy mají zajištění věřitelé možnost posoudit, zda pro ně bude ekonomicky výhodnější právo na uspokojení jejich pohledávky ze zajištění uplatnit, či nikoli.⁴¹

Pohledávky věřitelů, kteří toto právo uplatnili, se totiž uspokojí výlučně z výtěžku zpeněžení majetku poskytnutého k zajištění,⁴² po vyčerpání hodnoty tohoto majetku již v oddlužení ničeho neobdrží.⁴³ Tím se oddlužení zcela zásadně liší od konkursu, při němž se pohledávky zajištěných věřitelů předně uspokojí z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění⁴⁴ a v rozsahu, v němž k tomu výtěžek jeho zpeněžení nepostačoval, se tito zařadí po boku nezajištěných věřitelů do rozvrhu.⁴⁵

Z hlediska ústavnosti výše popsany režim uspokojování pohledávek zajištěných věřitelů v oddlužení obstál. Ústavní soud sice připustil, že se přijatým řešením podstatně zvyšuje pravděpodobnost, že zajištěné pohledávky nebudou uspokojeny v plné výši, tato

³⁸ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. S. 292 a 293.

³⁹ § 166 věta druhá insolvenčního zákona.

⁴⁰ § 174 odst. 3 insolvenčního zákona;

HOROVÁ, Helena; SOMOL, Karel. Postavení nezajištěných věřitelů v insolvenčním řízení. In: *Bulletin-advokacie.cz* [online].

⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 10. 2017, sen. zn. 29 NSCR 123/2015-B-49.

⁴² § 398 odst. 2 věta třetí a odst. 4 věta čtvrtá insolvenčního zákona.

⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 29 ICdo 60/2014.

⁴⁴ § 298 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁴⁵ HÁSOVÁ, Jiřina; MORAVEC, Tomáš et al. *Insolvenční zákon*. S. 1135.

„zdravá“ míra rizika však mohla být dobře tak záměrem zákonodárce, s cílem odradit věřitele od poskytování úvěrů, jež nebudou dostatečně zajištěny, a tím chránit dlužníky – a v konečném důsledku též celou společnost – před tím, aby se zadlužovali nad rámec hodnoty svého majetku.

„Na jednu stranu zajištěné věřitele (zákonodárce, pozn. aut.) podstatně zvýhodňuje tím, že ze zpeněžení zajištění mohou získat až 100 % své pohledávky, čímž se snižuje majetek dlužníka, ze kterého by při jiném nastavení mohli být uspokojeni nezajištění věřitelé. Na druhou stranu v případě oddlužení splátkovým kalendářem zajištěné věřitele znevýhodňuje, protože jim neumožňuje účastnit se splátkového kalendáře a budoucí výděly dlužníka ponechává pro nezajištěné věřitele. Zákonodárce tu tedy provedl určité vyvažování zájmů zajištěných věřitelů na jedné straně a nezajištěných na straně druhé.“⁴⁶

Zatímco v současnosti je postaveno na jisto, že uvedený režim se uplatní bez ohledu na to, jakým způsobem bude oddlužení provedeno, donedávna – respektive do změny provedené oddlužovací novelou insolvenčního zákona – tomu tak nebylo.

Vrchní soud v Praze sice opakovaně dospěl k tomu, že režim uspokojování zajištěných pohledávek stanovený pro oddlužení plněním splátkového kalendáře se uplatní též, je-li oddlužení prováděno zpeněžením majetkové podstaty,⁴⁷ Nejvyšší soud to však tak jednoznačně neviděl.⁴⁸

Dlužno dodat, že zásah ze strany zákonodárce, jenž postup v rámci obou způsobů oddlužení sjednotil, přišel jen krátce po tom, kdy Nejvyšší soud došel s definitivní platností k závěru opačnému, tedy že při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se *„(...) ta část pohledávky zajištěného věřitele, která nebyla uspokojena z výtěžku zpeněžení zajištění, uspokojí (z výtěžku zpeněžení ostatního majetku náležejícího do majetkové podstaty dlužníka) stejně jako ostatní nezajištěné pohledávky (...).“⁴⁹*

⁴⁶ Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 6. února 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13.

⁴⁷ Např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 10. 2012, č. j. 3 VSPH 1127/2012-B-15, nebo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 2. 2017, č. j. 3 VSPH 207/2017-B-28.

⁴⁸ Např. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2016, sen. zn. 29 ICdo 60/2014.

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 8. 2018, sen. zn. 29 NSCR 150/2016 (R 91/2019).

Štěpení zajištěných pohledávek

V případech, kdy nebylo pochyb o tom, že výtěžek dosažený zpeněžením předmětu zajištění nebude postačovat k plnému uspokojení zajištěné pohledávky, se zajištění věřitelé pokoušeli maximalizovat obnos, který na ni obdrží, tak, že právo na přednostní uspokojení ze zajištění uplatnili pouze ohledně části jimi zajištěné pohledávky. Jinak řečeno, přihlásili svou pohledávku zčásti jako zajištěnou a zčásti jako nezajištěnou, ačkoli zajištění bylo zřízeno jedním právním jednáním pro celou pohledávku.⁵⁰

Takový postup, nazývaný též jako štěpení nebo parcelace zajištěné pohledávky, byl ze strany některých soudů aprobován.⁵¹ Východiskem pro to byla premisa, že má-li věřitel právo volby, zda uplatní právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění, nelze mu toto právo upřít ani tehdy, rozhodne-li se jej využít pouze částečně.

Opačný závěr by ad absurdum vedl k tomu, že by věřitelé obcházeli zákon tak, že by postoupili část své pohledávky, převyšující předpokládanou hodnotu zajištění, na třetí osobu v úmyslu uplatnit takto postoupenou část pohledávky coby (samostatnou) pohledávku nezajištěnou.⁵²

Vzhledem k tomu, že se mezi jednotlivými senáty vrchních soudů objevily i názory oponentní, bylo jen otázkou času, kdy bude nutno přistoupit ke sjednocení jejich judikatury skrze Nejvyšší soud coby soud dovolací. Ten se však se zákonností výše nastíněného postupu neztotožnil.⁵³

Zajištění poskytuje zajištěným věřitelům privilegované postavení. Toto jejich privilegované postavení přitom spočívá v tom, že jejich pohledávky se z výtěžku zpeněžení majetku, jímž je pohledávka zajištěna, uspokojují přednostně před věřiteli ostatními – pomineme-li věřitele pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň – a v poměrech oddlužení mají v některých případech právo uspokojit svou pohledávku z majetku, který by se jinak k uspokojení věřitelů nepoužil – v současných poměrech například z majetku představujícího chráněné obydlí dlužníka.

⁵⁰ HORÁK, Martin. Štěpení pohledávky – sui bono? In: *EPRAVO.CZ* [online].

⁵¹ Např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 10. 2014, č. j. 104 VSPH 126/2014-38.

⁵² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 12. 2015, č. j. 3 VSPH 2095/2015-P1-10.

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 8. 2019, sp. zn. 29 ICdo 61/2015 (R 81/2016).

Ne nutně jim však toto privilegované postavení musí přinášet jen výhody. Právě proto mají zajištění věřitelé možnost zhodnotit, jakého plnění by se jim dostalo, pokud by byla jejich pohledávka uspokojena ze zajištění, nebo pokud by se o výtěžek zpeněžení dlužníkovy majetku, jakož i jeho budoucí příjmy museli dělit s věřiteli nezajištěnými.

Právem volby, jež zajištěným věřitelům zákonodárce přiznal, však v žádném případě nemohlo být zamýšleno, aby zajištění věřitelé rozštěpením své pohledávky maximalizovali své uspokojení na úkor věřitelů nezajištěných, vedeni snahou ukrojit si ze společného koláče co největší díl.⁵⁴

Pokud by zákonodárce měl takovou praxi za přípustnou, jistě by do insolvenčního zákona pravidlo, podle něhož by se zajištění věřitelé v rozsahu, v němž jejich nebyly pohledávky uspokojeny ze zajištění, uspokojovali též v rámci splátkového kalendáře, zakotvil výslovně.

Následky štěpení zajištěné pohledávky

Uplatnil-li přesto zajištěný věřitel právo na uspokojení ze zajištění jen pro část pohledávky, ačkoli toto zajištění bylo zřízeno jedním právním jednáním pro celou pohledávku, nelze k takové přihlášce, v rozsahu, v němž věřitel vadně právo na její uspokojení ze zajištění uplatnil, přihlížet. V tomto rozsahu – co do práva na přednostní uspokojení pohledávky ze zajištění – je tedy dán důvod pro její odmítnutí.⁵⁵

Nejvyšší soud tak dodatečně upřesnil to, co bylo z jeho úst vyřknuto dříve, tedy že nerespektování hmotněprávního stavu zajištění představuje takovou vadu přihlášky, pro níž není tato přihláška způsobilá přezkumu, a proto je třeba ji pro nepřezkoumatelnost odmítnout.⁵⁶

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 3. 2018, sen. zn. 29 NSCR 34/2016-B-55 (R 34/2016).

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 9. 2019, sen. zn. 29 NSCR 63/2018.

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 8. 2018, sen. zn. 29 ICdo 61/2016; srov. VESELÝ, Petr. Štěpení pohledávek v oddlužení (opět) zakázáno. In: *EPRAVO.CZ* [online].

2.2.2. Podřízené pohledávky a pohledávky nepodřízené

Podřízené pohledávky

Podřízenými pohledávkami se rozumí pohledávky, k jejichž uspokojování se přistoupí teprve po úplném uspokojení pohledávek jiných, se standardním (nepodřízeným) pořadím.⁵⁷

Podřízené pohledávky z hlediska důvodu vzniku

Podřízenými pohledávkami jsou v první řadě takové pohledávky, u nichž tato podřízenost vyplývá již ze samotného důvodu jejich vzniku, a to pohledávky ze smluv uzavřených dlužníkem před zahájením insolvenčního řízení, má-li z nich být z jeho strany – na základě smlouvy o podřízenosti pohledávky – plněno až poté, co budou splněny jiné závazky, a dále pohledávky z podřízených dluhopisů.⁵⁸

Smlouvou o podřízenosti pohledávek se přitom typicky rozumí taková inominátní smlouva, v níž se věřitelé dlužníka zavážou, že budou splnění závazku po dlužníkovi požadovat teprve poté, co tento vyrovná své závazky vůči věřiteli jinému – zpravidla bance.⁵⁹

Podřízené pohledávky z hlediska výše

Výhradně pro účely oddlužení zákonodárce konstruoval další typ podřízených pohledávek, a to již nikoli vzhledem k důvodu jejich vzniku, nýbrž vzhledem k jejich výši. O podřízenost v pravém slova smyslu (podřízenost hmotněprávní) však nejde, méně výhodné pořadí se zde toliko finguje.

Podřízenou pohledávkou je v tomto smyslu taková část přihlášené pohledávky, která představuje vybrané druhy příslušenství (úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení) nebo smluvní pokutu sjednanou pro případ prodlení s plněním pohledávky, jež není dluhem z podnikání, v rozsahu, v němž úhrn takového příslušenství a smluvních

⁵⁷ § 172 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁵⁸ § 172 odst. 2 věta první část věty před středníkem insolvenčního zákona.

⁵⁹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 23 Cdo 2907/2014 (R 128/2017).

pokut (kvazipříslušenství) převyšuje jistinu, která zde byla, když pohledávka vznikla (původní výši jistiny).⁶⁰

Tento typ podřízených pohledávek byl do insolvenčního zákona zaveden v souvislosti se schválením nulového oddlužení a obavou s tím spojenou, že se míra uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů oproti současnosti významně sníží. Zákonodárce proto sáhl po takovém řešení, kdy v rámci uspokojování pohledávek v oddlužení privileguje zejména jistinu a náklady spojené s jejím uplatněním na úkor nadměrně uplatněného kvazipříslušenství, o něž se pohledávka – v důsledku prodlení dlužníka – navyšovala toliko plynutím času. Není totiž výjimkou, že výše tohoto kvazipříslušenství několikanásobně převyšuje hodnotu plnění, jež bylo původně dlužníku poskytnuto ze strany věřitele.

Jelikož se v oddlužení všechny dluhy „konsolidují“ do dluhu jediného a jelikož se nezajištění věřitelé uspokojí poměrně podle svých podílů na tomto konsolidovaném dluhu, je výše plnění, které v rámci oddlužení věřitelé obdrží, přímo úměrná výši, v níž bude jejich pohledávka zjištěna. Protože dlužníci využívající „dobrodiní“ oddlužení se zpravidla ocitají v dluhové pasti, kdy se pohledávky jejich věřitelů po dobu čekání v „exekuční frontě“ neustále navyšují, jsou v oddlužení do určité míry zvýhodněni ti věřitelé, jejichž pohledávka z tohoto důvodu narostla více než pohledávky věřitelů ostatních. Zákonodárce se tak tímto způsobem snaží postavení věřitelů alespoň částečně narovnat.⁶¹

Zodpovězena prozatím není otázka, zda se případná podřízenost dotýká též věřitelů zajištěných. Na tuto problematiku existují vesměs tři názory, tedy že pro zajištěné věřitele platí stejný režim jako pro věřitele nezajištěné, že se případná podřízenost týká toliko věřitelů, jejichž pohledávka je zajištěna tímž majetkem, nebo že se zajištěných věřitelů netýká vůbec⁶². V tomto ohledu bude hrát jednoznačně prim insolvenční správce, neboť pokud bude pořadí pohledávek zjištěno podle výsledku přezkumného jednání, insolvenční soud je tímto při rozhodování o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli vázán a tento stav již dodatečně nemůže zvrátit.⁶³

⁶⁰ § 172 odst. 2 věta druhá insolvenčního zákona.

⁶¹ Důvodová zpráva k pozměňovacímu návrhu č. 1190 k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. S. 2.

⁶² KRČMÁŘ, Zdeněk. *Oddlužení ve světle posledních změn insolvenčního zákona* [přednáška].

⁶³ MARŠÍKOVÁ, Jolana; KRHUT, Rostislav. *Aktuální otázky insolvenčního řízení se zaměřením na novelu IZ 2019 v praxi* [přednáška].

Původní výše jistiny a kapitalizace úroků

U závazků spočívajících v tom, že je dlužníku poskytnuto určité plnění, bude nutno původní výši jistiny rozumět výši plnění, které bylo dlužníku reálně poskytnuto ze strany věřitele. Bylo-li dlužníku určité plnění poskytnuto opakovaně, musí být ke každému jednotlivému poskytnutému plnění poměřováno vždy a jen kvazipříslušenství k tomuto plnění se vztahující.⁶⁴

Ne vždy však bude vyčíslení takové jistiny snadné (a nesporné), zejména pak u úvěrů umožňujících opakované čerpání splacené částky až do výše stanoveného úvěrového rámce, tedy u revolvingových úvěrů, (kontokorentních) úvěrů poskytovaných na běžném účtu nebo úvěrů poskytovaných prostřednictvím kreditní karty.

U tohoto druhu úvěrů převládá názor, že za původní výši jistiny je nutno považovat nejvyšší zůstatek jistiny, popřípadě nejvyšší debetní zůstatek od „posledního překročení zůstatku z plusu do minusu“, očištěný o případné úroky, úroky z prodlení, poplatky a smluvní pokuty; jednotlivé čerpané částky tak nelze pro tyto účely počítat.⁶⁵

Problematickým se rovněž jeví, vyplývá-li podřízená pohledávka z abstraktního závazku, kdy věřitel nemá povinnost tvrdit ani prokazovat hospodářský důvod (kauzu) původního závazku kauzálního,⁶⁶ zejména pak v případě směnečné pohledávky, privativní novace nebo narovnání. I zde by však měla být podřízenost (abstraktní) pohledávky posuzována v kontextu původního hospodářského důvodu,⁶⁷ je-li ovšem některé z osob nadaných popěrným právem znám.

V případě, kdy se úroky na základě ujednání stran staly před rozhodnutím o úpadku součástí jistiny, bude třeba vycházet z rozhodnutí Nejvyššího soudu citovaného výše⁶⁸. Nejsou-li zde tedy v důsledku takového ujednání žádné úroky, neboť tyto se staly součástí jistiny, nelze již tu část jistiny, jež tyto úroky představuje, pro účely posouzení podřízenosti s původní jistinou poměřovat.

⁶⁴ JIRMÁSEK, Tomáš. Podřízené pohledávky, aneb předbíhání ve frontě I. In: *Insolvenční zóna* [online].

⁶⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana; KRHUT, Rostislav. *Aktuální otázky insolvenčního řízení se zaměřením na novelu IZ 2019 v praxi* [přednáška].

⁶⁶ DVOŘÁK, Jiří; ŠVESTKA, Jan; ZUKLÍNOVÁ, Michaela et al. *Občanské právo hmotné. Díl první: Obecná část*. S. 165; srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 10. 2018, č. j. 104 VSPH 304/2018-49.

⁶⁷ MARŠÍKOVÁ; KRHUT, op. cit.

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 12. 2016, sp. zn. 29 ICdo 88/2014 (R 48/2018).

Následky nesprávně tvrzeného pořadí podřízené pohledávky

V případě, že bude podřízenost pohledávky insolvenčním správcem posouzena jinak, než jak pohledávku v tomto ohledu přihlásil věřitel, bude na místě popření jejího pořadí.⁶⁹ V této souvislosti však vyvstává otázka, jakým způsobem má být pořadí pohledávky popřeno v konkurenci případného současného popření její pravosti nebo výše.

Osobně se přikláním k názoru, že odlišné pořadí musí být popírající osobou namítáno co do blíže nespecifikované částky, představující rozdíl mezi tím, jak ji věřitel přihlásil a jak ji dle popírající osoby přihlásit měl, bez ohledu na její pravost a výši.⁷⁰ Pokud by totiž v případném incidenčním sporu popírající osoba stran popření pravosti nebo výše neuspěla, nebylo by již možno dodatečně popřít též pořadí, neboť takové popření by bylo třeba kvalifikovat jako opožděné. Insolvenční správce tak bude pořadí kvazipříslušenství popřené co do pravosti nebo výše popírat pouze z opatrnosti, pro případ, že takové popření věřitel dotčené pohledávky následně zvrátí.

Nebude-li věřitel s popřením pořadí své pohledávky souhlasit, může se domáhat jejího lepšího pořadí odporovou žalobou, a to bez zřetele k tomu, zda jde o pohledávku vykonatelnou, či nikoli.

V tomto případě je totiž její případná vykonatelnost zcela bez významu, neboť exekučním titulem, na základě něhož se stala vykonatelnou, byla pohledávka věřiteli přiznána pouze co do základu a výše, jejím pořadím se však exekuční titul nezabývá. Proto se ve sporu o pořadí popřené pohledávky vždy uplatní postup stanovený pro případ, že je popřena pohledávka nevykonatelná.⁷¹

V závislosti na jednotlivých dílčích úspěších popírající osoby ve sporech o pravost a výši přihlášené pohledávky se tedy nakonec insolvenční soud vypořádá též s jejím pořadím, podle toho, zda a v jaké výši byla přihlášená pohledávka na základě výsledku těchto dílčích incidenčních sporů zjištěna. Nepodá-li věřitel žalobu, kterou by případnému popření odporoval, je popřená pohledávka zjištěna ve výši a pořadí uvedeném při jejím popření.⁷² V takovém případě však bude třeba se znovu vypořádat

⁶⁹ § 195 věta první insolvenčního zákona.

⁷⁰ MARŠÍKOVÁ, Jolana; KRHUT, Rostislav. *Aktuální otázky insolvenčního řízení se zaměřením na novelu IZ 2019 v praxi* [přednáška].

⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 ICdo 11/2012 (R 66/2013).

⁷² § 198 odst. 1 věta třetí insolvenčního zákona.

s jejím pořadím, s ohledem na to, v jaké výši bylo nakonec zjištěno její případné kvazipříslušenství.

Nutno podotknout, že i pohledávka popřena úspěšně co do pořadí je zjištěna, byť v jiném pořadí, než které v této souvislosti tvrdil její věřitel. Plnění obdržené na tuto pohledávku v průběhu oddlužení započítá věřitel podle pravidel vyjádřených v § 165 odst. 4 insolvenčního zákona⁷³, co do smluvní pokuty, úroků, úroků z prodlení a poplatku z prodlení je však v tomto ohledu limitován rozsahem, v němž tyto představují nepodřízenou část pohledávky.

Lze se však setkat i s názory jinými, například že jednotlivé druhy příslušenství mají být popřeny poměrně, nebo podle jejich pořadí ve smyslu § 165 odst. 4 insolvenčního zákona.⁷⁴

⁷³ Plnění poskytnuté věřiteli se započte nejprve na jistinu, pak na úroky, poté na úroky z prodlení a nakonec na náklady spojené s uplatněním pohledávky.

⁷⁴ MARŠÍKOVÁ, Jolana; KRHUT, Rostislav. *Aktuální otázky insolvenčního řízení se zaměřením na novelu IZ 2019 v praxi* [přednáška].

3. Rozhodování o způsobu oddlužení

3.1. Ekonomická nabídka dlužníka

V rámci návrhu na povolení oddlužení předkládá dlužník svým věřitelům ekonomickou nabídku, v tom smyslu, že zde uvede veškerý majetek, který by náležel do majetkové podstaty a který by podléhal zpeněžení podle jednotlivých způsobů, jimiž může být oddlužení provedeno, a veškeré příjmy, které – respektive jejich postižitelná část – by mohly být mezi věřitele distribuovány prostřednictvím měsíčních splátek.

Na tomto podkladě by měla ekonomická nabídka vyústit ve vyčíslení určité peněžní sumy, jež případně na jednotlivé skupiny věřitelů, jejichž pohledávky budou do oddlužení zahrnuty.⁷⁵

3.1.1. Požadavky kladené na ekonomickou nabídku

Aby byl dlužníku vstup do oddlužení ze strany insolvenčního soudu umožněn, musí jeho ekonomická nabídka obstát co do dvou kvantitativních požadavků, když v průběhu oddlužení musí být určité skupiny pohledávek zapraveny v plné výši a když měsíční splátka musí přesáhnout určitou peněžní částku.⁷⁶

Těmito dvěma parametry byl nahrazen dosavadní parametr jediný, tedy že dlužník musí pohledávky svých nezajištěných věřitelů uspokojit alespoň v třicetiprocentní míře.⁷⁷ Jelikož se již nyní žádná procentuální míra, v níž musí být pohledávky nezajištěných věřitelů uspokojeny, nevyžaduje, lze o této koncepci oddlužení hovořit jako o „oddlužení nulovém“.

Pohledávky, které je v oddlužení nutno splatit v plné výši

Podle důvodové zprávy k oddlužovací novele insolvenčního zákona *„(v)e zvolené koncepci oddlužení bez stanovené minimální hranice uspokojení*

⁷⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 11. 2012, č. j. 1 VSPH 1533/2012-B-23.

⁷⁶ § 395 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona.

⁷⁷ § 395 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 5. 2019.

nezajištěných věřitelů se považuje za důležité, aby byl dlužník schopen platit v průběhu oddlužení alespoň vybrané druhy pohledávek (...).“⁷⁸

Dlužníková ekonomická nabídka tak musí vést k závěru, že v průběhu oddlužení budou uspokojeny přinejmenším pohledávky představující typické náklady insolvenčního řízení – odměna za sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení, odměna insolvenčního správce a náhrada jeho hotových výdajů – jakož i případné pohledávky z titulu dlužníkovy vyživovací povinnosti.⁷⁹

Pozornosti by nemělo uniknout, že se zákonodárce při formulaci této podmínky přiklonil k slovesu „splácet“ namísto jeho vidového protějšku „splatit“, je však otázkou, zda této skutečnosti z hlediska výkladu tohoto ustanovení přikládat nějaký význam, respektive zda se tato podmínka vztahuje jak na případný splátkový kalendář, tak na zpeněžení majetkové podstaty. Nelze ji však zodpovědět jinak, než že plné uspokojení vybraných pohledávek je podmínkou přípustnosti oddlužení jako takového, bez ohledu na to, zda bude nakonec jeho součástí též splátkový kalendář.

Dále je příhodno podotknout, že peněžní prostředky, které mohou při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty sloužit k postupnému zaplacení těchto pohledávek, mohou plynout nejen z měsíčních splátek, nýbrž též z výtěžku zpeněžovaného majetku. Naopak, ke generování dalších nákladů nad rámec dosaženého výtěžku by v důsledku zpeněžení tohoto majetku docházet nemělo, neboť dlužník je povinen vydat svůj majetek za tímto účelem toliko za předpokladu, že dosažený výtěžek bude mimo jiné postačovat k vyrovnání nákladů s tím spojených.

K posouzení, zda dlužníková ekonomická nabídka v tomto ohledu ob stojí, tedy bude nutno vyčíslit předpokládané příjmy majetkové podstaty – bez zřetele k tomu, zda budou pocházet z měsíčních splátek, nebo výtěžku zpeněžení dlužníkovy majetku – na straně jedné a předpokládané výdaje majetkové podstaty na straně druhé a v kontextu ostatních výdajů majetkové podstaty bude nutno zhodnotit, zda budou tyto příjmy postačovat k uhrazení všech vybraných pohledávek.

⁷⁸ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. S. 32.

⁷⁹ § 395 odst. 1 písm. b) ve spoj. s § 168 odst. 2 písm. a), § 169 odst. 1 písm. e) a § 390a odst. 5 insolvenčního zákona.

Minimální měsíční splátka

Zatímco první podmínka byla vlastní již původnímu vládnímu návrhu oddlužovací novely, druhá podmínka do něj byla včleněna až v průběhu jeho projednávání v Poslanecké sněmovně.

Ústavně právní výbor, kterému byl návrh přikázán k projednání coby výboru garančnímu,⁸⁰ Poslanecké sněmovně doporučil přijmout soubor návrhů pozměňovacích⁸¹ – mimo jiné i původní pozměňovací návrh poslance Patrika Nachera⁸² – s tím, že oddlužovací novela byla následně projednána již jen ve znění těchto pozměňovacích návrhů.⁸³

Jelikož se tato podmínka týká toliko měsíční splátky, lze ji uplatnit jen ve vztahu ke splátkovému kalendáři, nikoli ke zpeněžení majetkové podstaty. Při zpeněžování majetkové podstaty je totiž účelnost zpeněžování zajištěna jinými instituty (viz dále).⁸⁴

Dlužníková ekonomická nabídka musí v tomto ohledu postačovat k tomu, aby věřitelé, jejichž pohledávky byly zařazeny do uspokojení v rámci splátkového kalendáře – bez ohledu na to, zda se jedná o pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jim postavené na roveň nebo pohledávky nezajištěných věřitelů – vyjímaje z okruhu těchto věřitelů insolvenčního správce, obdrželi z každé měsíční splátky přinejmenším takovou částku, jakou obdrží insolvenční správce na své odměně a náhradě svých hotových výdajů.⁸⁵

Zákonodárce chtěl tímto předejít tomu, aby byly v rámci splátkového kalendáře měsíční splátky v převažujícím rozsahu distribuovány insolvenčnímu správci jakožto věřiteli majoritnímu, nikoli tedy věřitelům ostatním. Insolvenční řízení by v takovém případě namísto splácení dluhů stávajících spíše generovalo dluhy nové, představující jeho náklady.⁸⁶

⁸⁰ Viz usnesení Poslanecké sněmovny č. 149 ze 7. schůze ze dne 20. 3. 2018.

⁸¹ Viz usnesení ústavně právního výboru č. 79 z 25. schůze ze dne 26. 9. 2018.

⁸² Pozměňovací návrh č. 1189 k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁸³ Viz hlasování Poslanecké sněmovny č. 239 na 19. schůzi ze dne 3. 10. 2018.

⁸⁴ Důvodová zpráva k pozměňovacímu návrhu č. 1190 k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. S. 3.

⁸⁵ § 395 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona.

⁸⁶ Důvodová zpráva, op. cit.

Předmětem porovnání by proto logicky měla být předpokládaná měsíční splátka na straně jedné a paušální odměna insolvenčního správce a náhrada jeho hotových výdajů na straně druhé, nikoli však již další složky odměny, které se nevztahují ke splátkovému kalendáři, zejména pak ty složky, na něž má insolvenční správce nárok v souvislosti se zpeněžováním majetkové podstaty.

Měsíční splátka musí přitom představovat alespoň dvojnásobek částky, kterou na odměně a náhradě hotových výdajů obdrží insolvenční správce.

3.1.2. Peněžitý dar nebo peněžní dávky, které se dlužníku za účelem splnění jeho oddlužení zavázala poskytnout třetí osoba

Ačkoli se u insolvenčních řízení zahájených po účinnosti oddlužovací novely již nevyžaduje předpoklad, aby dlužník v průběhu oddlužení uspokojil pohledávky svých nezajištěných věřitelů alespoň v třicetiprocentní míře, určité kvantitativní podmínky pro vstup do oddlužení zachovány zůstaly.

Odpadnutí dřívější bariéry v podobě třicetiprocentní hranice sice umožní řešit úpadek oddlužením i těm, pro něž byla tato hranice vzhledem k výši jejich příjmů nedosažitelná, oddlužení se však naopak stalo zapovězeným těm, kteří by pohledávky v požadované míře splatili, avšak kteří by nebyli schopni splácet měsíčně požadovanou částku.

Nebude-li dlužníková ekonomická nabídka ve formě postižitelné části jeho příjmů dostatečná, může dlužník hrozícímu zamítnutí svého návrhu na povolení oddlužení čelit tím, že si obstará finanční výpomoc od třetí osoby.

V původním znění insolvenční zákon připouštěl, aby bylo oddlužení plněno třetí osobou vystupující buď v postavení spoludlužníka, přistoupišího ke dluhům zahrnutým do oddlužení vedle dlužníka, anebo v postavení ručitele, ručícího za plnění dluhů zahrnutých do oddlužení dlužníkem,⁸⁷ s tím, že soud následně účast spoludlužníka nebo ručitele na plnění oddlužení vymežil v usnesení o jeho schválení.

Úprava těchto institutů však byla natolik vágní, že do užívání až na výjimky nevzešly. Namísto toho byla dlužníky využívána příhodnější forma finanční výpomoci,

⁸⁷ § 392 odst. 3 věta první insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 3. 2019.

kdy se jim třetí osoba zavázala pro účely jejich oddlužení platit pravidelné peněžité dary či peněžní dávky.⁸⁸

Tato forma finanční výpomoci nebyla sice insolvenčnímu zákonu známá, její přípustnost nicméně byla posvěcena judikaturou, a jelikož se v praxi osvědčila, byla následně do insolvenčního zákona zakotvena revizní novelou. Tím byl osud dosavadních institutů spoludlužnictví a ručitelství definitivně zpečetěn.

Specifika darovací smlouvy a smlouvy o důchodu uzavřené za účelem splnění oddlužení

Závazek vyplývající z darovací smlouvy nebo smlouvy o důchodu nepochybně představuje zvláštní typ darování či důchodu, už jen vzhledem k účelu, který je jimi sledován.

Hlavní odlišnost spočívá v tom, že tyto závazky zásadně sdílí osud oddlužení jakožto procesu vedoucího k možnému osvobození dlužníka od placení zbývajících pohledávek. Je totiž nutné si uvědomit, že osoba, jež s dlužníkem smlouvu o důchodu uzavřela, jej chce finančně podporovat jen proto, aby mu díky této podpoře mohlo být přiznáno kýžené osvobození, a že oddlužení je jediným ze způsobů řešení úpadku, který může v tento výsledek vyústit.

Splněním oddlužení nebo jeho zrušením tak musí závazek vyplývající z takové smlouvy logicky zaniknout, a to z toho důvodu, že účel, který jím byl sledován, byl dosažen, respektive se stal nedosažitelným.

Insolvenční zákon proto u těchto zvláštních typů závazků, ve zbytku upravených občanským zákoníkem, výslovně stanovil, že dárce či poskytovatel důchodu je povinen platit dlužníku dar či peněžní dávky jen po dobu trvání oddlužení.⁸⁹ Ustanovení o těchto smlouvách však bylo oddlužovací novelou – zřejmě nechtěně – z insolvenčního zákona vyňato.

Lze se jen domnívat, že důvodem tohoto vynětí byla skutečnost, že původní návrh oddlužovací novely předpokládal oddlužení koncipované na tom, že pro vstup

⁸⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 1. 2016, č. j. 2 VSPH 9/2016-B-44.

⁸⁹ § 293 odst. 2 věta druhá insolvenčního zákona ve znění do 31. 5. 2019.

do něj nebude vyžadováno splnění žádné kvantitativní podmínky, ve smyslu konkrétní měsíční splátky nebo peněžní částky, kterou by věřitelé na své pohledávky museli obdržet. V takovém případě by totiž uzavírání darovacích smluv nebo smluv o důchodu pozbylo smyslu.

Zneužívání darovacích smluv a smluv o důchodu a prostředky k předcházení jejich zneužívání

Vzhledem k povaze těchto smluv se dá předpokládat, že osobou, jež bude ochotna se takto dlužníku zavázat, bude osoba, která je mu blízká a která tím sleduje jeho blaho, bez vidiny toho, že se jí plnění poskytnuté dlužníku někdy v budoucnu vrátí.

Lze si však představit, že smlouva o důchodu bude uzavřena pouze „naoko“, tedy že bude toliko právním jednáním simulovaným, kdy povinná osoba nebude mít ve skutečnosti vůli se ve prospěch dlužníka zavázat a závazkem z této smlouvy vzešlým bude sledován cíl, který zákonodárce nezamýšlel, tedy dosáhnout rozhodnutí, jímž insolvenční soud oddlužení schválí, aniž by z něj dlužníku kdy bylo plněno.

Zakomponování takové „fiktivní“ smlouvy do ekonomické nabídky by nutně nutno vést k závěru, že dlužník svým návrhem na povolení oddlužení sleduje nepoctivý záměr;⁹⁰ oddlužení by se tak v žádném případě nemělo dobrat úspěšného konce.

Pokud je přesto oddlužení schváleno, buď není ujednaná částka ve prospěch majetkové podstaty odváděna vůbec, anebo ji zasílá sám dlužník z té části příjmů, která mu zůstala po provedení srážky, či z příjmů zatajených;⁹¹ smlouva tak fakticky slouží jako prostředek k legalizaci příjmů získaných výkonem nelegální práce. V krajním případě si lze dokonce představit, že smlouvu jménem povinné osoby opatří dlužník podpisem sám nebo že v roli této osoby bude figurovat neexistující osoba.

Aby bylo postaveno na jisto, že tu osoba ochotná podporovat dlužníka skutečně je, vyžaduje se, aby byl její podpis na smlouvě úředně ověřen.⁹² Insolvenční soud též může prověřit schopnost osoby zavázané ze smlouvy sjednané plnění poskytovat.⁹³

⁹⁰ Např. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 3. 2016, č. j. 3 VSOL 1176/2015-B-46.

⁹¹ VESELÝ, Petr. Darovací smlouva v oddlužení a její neplnění. In: *EPRAVO.CZ* [online].

⁹² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 3. 2017, č. j. 3 VSPH 340/2017-A-14.

⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2018, sen. zn. 29 NSCR 207/2016.

Nepoctivý záměr sledovaný smlouvou o důchodu

Zprvu převažoval názor, že podstatnou část splátkového kalendáře by měl plnit ze svých příjmů dlužník sám, s tím, že příjem z darovací smlouvy nebo smlouvy o důchodu má jeho příjmy získané jeho vlastní činností toliko doplňovat. Pokud by mělo být oddlužení plněno výhradně z příjmů poskytovaných dlužníku třetí osobou, dalo by se uzavřít, že dlužník svým návrhem na povolení oddlužení sleduje nepoctivý záměr, a z tohoto důvodu by jeho návrh musel být zamítnut.⁹⁴

Posléze byl tento názor – zcela pochopitelně – modifikován v tom smyslu, že na nepoctivý záměr je možno usuzovat pouze tehdy, pokud by dlužník přípustnost svého oddlužení založil jen na finanční výpomoci třetí osoby, aniž by sám o získání příjmů vlastní výdělečnou činností usiloval, a má-li takové příjmy, aniž by usiloval o jejich navýšení, přestože mu v tom nebrání žádná překážka objektivní povahy.⁹⁵

Nepoctivý záměr nelze bez dalšího spatřovat ani v případě, kdy k plnění smlouvy nedošlo, ačkoli byla ze strany dlužníka uzavřena v dobré víře, zejména pak, nahradí-li příjem takto ušlý příjmy jinými.⁹⁶ Jinak tomu však bude v případě, kdy je na základě ujednání dlužníka a dárce, aniž by k tomu vedly objektivní důvody na straně dárce, zrušena či změněna tak, že se v důsledku toho věřitelům dostane podstatně nižšího plnění, než se původně předpokládalo.⁹⁷

V takovém případě lze akceptovat, „*aby dlužnice (...) ujednala s dárce nižší plnění, a to takové, které nezmění podmínky, za nichž soud prvního stupně nejvhodnější způsob oddlužení zvažoval, tedy které nezmenší nabídku dlužnice pro splátkový kalendář pod míru uspokojení, jež by skýtalo oddlužení provedené ve formě zpeněžení majetkové podstaty. Změnu (...), která by měla pro nezajištěné věřitele znamenat nižší uspokojení, by bylo nutno kvalifikovat jako nepoctivé jednání dlužnice (...).*“⁹⁸

⁹⁴ Např. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 10. 2011, č. j. 3 VSOL 506/2011-B-34; usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 11. 2011, č. j. 1 VSOL 678/2012-A-10; usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 5. 2012, č. j. 2 VSOL 321-2012-A-12.

⁹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 2. 2013, č. j. 3 VSOL 970/2012-A-9.

⁹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 12. 2011, č. j. 3 VSOL 701/2011-B-44; usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5. 2. 2019, č. j. 3 VSOL 754/2018-B-47.

⁹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 4. 2013, č. j. 1 VSPH 301/2013-B-82; toto usnesení bylo sice usnesením Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 2. 2014, č. j. 29 NSČR 71/2013-B-131, zrušeno, přesto právní názor v něm vyjádřený podle mého obstojí.

⁹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 6. 2013, č. j. 3 VSPH 343/2013-B-15.

Tím spíše tím by mělo být na nepoctivý záměr usuzováno, pokud míra uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů v důsledku neplnění smlouvy poklesne tam, kde měl dlužník úmysl jejím uzavřením – a s tím souvisejícím navýšením měsíčních splátek – zvrátit vůli nezajištěných věřitelů provést oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

3.1.3. Povinnost dlužníka k vynaložení veškerého úsilí k úplnému uspokojení pohledávek věřitelů

Nad rámec výše uvedeného je dlužník povinen vynakládat veškeré úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat, aby pohledávky svých věřitelů uspokojil v míře co možná nejvyšší.⁹⁹

Insolvenční správce by tak měl v rámci dohledu nad ním průběžně vyhodnocovat, zda dosahuje výdělku, kterého by vzhledem ke svému vzdělání, schopnostem a dovednostem, s přihlédnutím k místě jeho bydliště, dosahovat měl a mohl, tedy zda po něm vzhledem k poměrům na trhu práce není možno spravedlivě požadovat, aby dosahoval vyššího výdělku, respektive zda by dlužník, který je podnikatelem, nemohl dosáhnout vyššího výdělku v pracovněprávním vztahu.¹⁰⁰

Tímto způsobem lze velmi účinně motivovat dlužníky nejen k tomu, aby se ucházeli o získání výdělečnějšího zaměstnání, jsou-li toho objektivně schopni, nýbrž též k tomu, aby na svého zaměstnavatele vyvíjeli dostatečný nátlak, s tím cílem, aby jim co možná největší částku vyplácel mimo oblast tzv. šedé ekonomiky.

Dosud byla tato motivace částečně realizována prostřednictvím třicetiprocentní hranice, té však mohlo být dosaženo rovněž prostřednictvím částek zasílaných ve prospěch majetkové podstaty na základě simulované darovací smlouvy či smlouvy o důchodu nebo jako mimořádných plateb z té části příjmů, které dlužník obdržel jinou než legální cestou.

Zákonodárce se nicméně dopustil zjevné chyby, pokud stanovil, že ke splnění oddlužení dojde pouze za předpokladu, že dlužník tuto povinnost – neskončí-li

⁹⁹ § 412 odst. 1 písm. h) a § 412a odst. 1 písm. c) část věty za středníkem insolvenčního zákona.

¹⁰⁰ § 15 písm. a–c) vyhlášky o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce.

jeho oddlužení předčasně splacením dluhů v plné výši nebo uplynutím tří let splátkového kalendáře – neporuší.

Splněním oddlužení se totiž rozumí taková právní událost, jejímž nastáním dojde – za splnění případných dalších podmínek – ke skončení období, po něž je dlužník svým věřitelům povinen platit měsíční splátky a kterou insolvenční soud následně toliko vezme na vědomí. Vzhledem k tomu, že pětiletá doba splácení je dobou nejzazší, nelze pro splnění oddlužení vedle jejího uplynutí klást další podmínky.¹⁰¹ V opačném případě by totiž splátkový kalendář neměl konce.

Vynakládání úsilí, které lze po dlužníku spravedlivě požadovat, k plnému splacení pohledávek jeho věřitelů, je tedy nutno – v rozporu s doslovným zněním zákona – považovat za skutečnost rozhodnou pro to, zda bude dlužníku přiznáno osvobození od placení zbývajících pohledávek, nikoli však pro splnění oddlužení.

3.2. Předběžné posouzení dlužnickovy ekonomické nabídky insolvenčním soudem

Proces, kterým insolvenční soud posuzuje, zda ekonomická nabídka předložená dlužníkem vyhovuje zákonem stanoveným kritériím, je dvoufázový. Insolvenční soud dostatečnost ekonomické nabídky předběžně – se zřetelem ke skutečnostem, kterých se dlužník dovolal v návrhu na povolení oddlužení nebo které vyšly najevo jiným způsobem – posoudí již při rozhodování o tomto návrhu a následně při rozhodování o tom, zda oddlužení schválí, či nikoli.¹⁰²

„Pro řešení otázky, zda důvody obsažené v § 395 insolvenčního zákona mají být uplatněny při posouzení ‚přípustnosti‘ oddlužení (pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení) nebo (až) při posouzení jeho ‚věcné opodstatněnosti‘ (pro neschválení oddlužení), však není určující časové hledisko, tedy to že (...) skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, vyšly najevo (až) v průběhu insolvenčního řízení (v průběhu oddlužení). Podstatn(é) je naopak (...) to, zda je

¹⁰¹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 2. 2013, sen. zn. 29 NSCR 12/2013 (R 77/2013).

¹⁰² § 405 odst. 1 ve spoj. s § 395 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona.

v možnostech insolvenčního soudu příslušné skutečnosti prověřit (jejich existenci zjistit nebo vyloučit) v jednotlivých fázích oddlužení. ¹⁰³

Slovo předběžně je v tomto ohledu zásadní, neboť v té fázi řízení, kdy bude insolvenční soud o způsobu řešení dlužníkovy úpadku rozhodovat, nemá a ani nemůže mít k posouzení dostatečnosti jeho ekonomické nabídky veškeré potřebné podklady.

V okamžiku rozhodování o návrhu na povolení oddlužení totiž ještě nelze přesně ocenit dlužníkuv majetek – k jeho definitivnímu ocenění dojde teprve ve zprávě pro oddlužení – ani vyčíslit některé výdaje majetkové podstaty – odměnu insolvenčního správce z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek a náklady spojené se správou a udržováním majetkové podstaty – případně mu některé výdaje prozatím vůbec nemusí být známy. V insolvenčním řízení například může být uplatněna pohledávka na (běžné nebo dlužné) výživné, ačkoli se dlužník o své vyživovací povinnost v návrhu na povolení oddlužení nezmínil.

Insolvenční soud by se měl v této fázi řízení zabývat tím, zda je vůbec možno úpadek dlužníka oddlužením řešit, lhostejno jakým způsobem. To znamená, že musí dostatečnost ekonomické nabídky posoudit ve vztahu ke každému jednotlivému způsobu oddlužení zvlášť, s přihlédnutím k tomu, jakým způsobem navrhuje oddlužení provést dlužník.

Jak již bylo řečeno výše, u obou způsobů oddlužení musí existovat předpoklad, že budou v plné výši uspokojeny určité skupiny pohledávek, u oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty se k tomu přidává požadavek na minimální výši měsíční splátky, distribuované mezi věřitele v rámci splátkového kalendáře.

Splátkový kalendář není esenciální součástí každého oddlužení, oddlužení lze provést výlučně zpeněžením majetkové podstaty. Má-li tedy dlužník jakýkoli majetek, který by mohl být použit k uspokojení pohledávek jeho věřitelů, a je-li zároveň splněna podmínka první, tedy že vybrané pohledávky budou uspokojeny v plné výši, není možné založit nepřípustnost oddlužení jen na tom, že není splněna podmínka druhá, týkající se výlučně měsíční splátky.

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSCR 6/2008 (R 61/2011).

Umožňuje-li tedy dlužníku jeho hospodářská situace dosáhnout oddlužení alespoň jedním ze způsobů, měl by insolvenční soud návrhu na povolení oddlužení vyhovět, bez ohledu na to, zda se dlužníku podaří jím požadovaný způsob oddlužení u věřitelů prosadit.

Dojde-li naopak insolvenční soud k závěru, že dlužníkova ekonomická nabídka v tomto ohledu vyhovující není, návrh na povolení oddlužení zamítne¹⁰⁴ a současně – v závislosti na tom, zda je dlužník majetný, či nikoli – buď prohlásí na jeho majetek konkurs¹⁰⁵, anebo insolvenční řízení zastaví.¹⁰⁶

3.3. Rozhodnutí nezajištěných věřitelů o způsobu oddlužení

Zatímco řešení úpadku oddlužením jakožto jediným ze způsobů, při němž může být dlužníku přiznáno osvobození od placení zbývajících pohledávek, je způsobilý prosadit dlužník – bez ohledu na to, zda s tím jeho věřitelé souhlasí – tím, že svůj insolvenční návrh spojí s návrhem na povolení oddlužení nebo že návrh na povolení oddlužení podá v návaznosti na věřitelský insolvenční návrh, volba způsobu, kterým bude oddlužení provedeno, je plně v rukou nezajištěných věřitelů a dlužník jejich volbě nemůže oponovat.¹⁰⁷

Na tomto způsobu se mohou nezajištění věřitelé usnést prostřednictvím nejvyššího věřitelského orgánu,¹⁰⁸ a to buď přímo na schůzi svolané za tímto účelem, anebo korespondenčně mimo ni (tzv. hlasování per rollam), s využitím hlasovacího lístku obsaženého na předepsaném formuláři.

Hlasovací lístek, jímž se věřitelé ke způsobu oddlužení vyjadřují, musí být opatřen úředně ověřeným podpisem,¹⁰⁹ jemuž v tomto případě není postaven na roveň uznávaný elektronický podpis. To znamená, že chce-li věřitel hlasovat elektronicky, je nutno hlasovací lístek opatřený úředně ověřeným podpisem převést prostřednictvím

¹⁰⁴ § 395 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona.

¹⁰⁵ § 396 odst. 1 insolvenčního zákona.

¹⁰⁶ § 396 odst. 2 insolvenčního zákona.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 5. 2013, sen. zn. 29 NSCR 35/2013; usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 1. 2014, sen. zn. 29 NSCR 91/2013 (R 47/2014);

usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. IV. ÚS 1143/14.

¹⁰⁸ § 402 odst. 1 insolvenčního zákona.

¹⁰⁹ § 401 odst. 1 insolvenčního zákona.

autorizované konverze z listinné podoby do podoby elektronické. „*Je tomu tak proto, že při podání učiněném z datové schránky příslušné osoby a při podání učiněného (sic!) v elektronické podobě není zákonem předvídaným postupem ověřována totožnost osoby, která takové podání činí nebo je podepisuje.*“¹¹⁰

K přijetí rozhodnutí o způsobu oddlužení se vyžaduje dosažení prosté většiny na počtu hlasů nezajištěných věřitelů počítané podle výše jejich pohledávek,¹¹¹ shoda se však dosud nevytvořila na tom, zda má jít o většinu co do celkového počtu hlasů, které připadají na nezajištěné věřitele přítomné na schůzi věřitelů, jakož i nezajištěné věřitele hlasující mimo ni,¹¹² nebo co do celkového počtu hlasů, které připadají na veškeré nezajištěné věřitele.¹¹³

Ústavní soud shledal ústavně konformní toliko variantu druhou, neboť rozhodnutí, kterým se natolik zásadním způsobem zasahuje do ústavně zaručených práv dlužníka, musí být „*projevem vypovídajícím o kvalifikované vůli nezajištěných věřitelů (sic!) a nikoli výsledkem aktivní účasti menší (případně zcela marginální) části nezajištěných věřitelů.*“¹¹⁴

Nebylo-li rozhodnutí o způsobu oddlužení přijato již na základě hlasování per rollam, lze na návrh nadpoloviční většiny všech věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše tvoří zároveň nadpoloviční většinu nezajištěných pohledávek, za tímto účelem svolat schůzi věřitelů.¹¹⁵

Na této schůzi hlasují nezajištění věřitelé postupně – lhostejno v jakém pořadí – o jednotlivých způsobech, kterými lze oddlužení provést, a to tak, že buď hlasují pro přijetí tohoto způsobu oddlužení, nebo proti němu, anebo výslovně prohlásí, že se hlasování zdržují.¹¹⁶

K výsledkům hlasování dosaženým na schůzi věřitelů se následně připočtou výsledky hlasování dosažené mimo ni.¹¹⁷ Vysloví-li se pro některý ze způsobů oddlužení

¹¹⁰ ŠEFČÍK Michael. Forma hlasovacího lístku v insolvenčním řízení. In: *EPRAVO.CZ* [online]; usnesení Vrchního soud v Olomouci ze dne 30. 6. 2016, č. j. 1 VSOL 669/2016-B-21; usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 8. 2018, č. j. 3 VSOL 18/2018-B-21.

¹¹¹ § 402 odst. 3 insolvenčního zákona.

¹¹² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 1. 2017, č. j. 3 VSPH 1601/2016-B-17.

¹¹³ HÁSOVÁ, Jiřina; MORAVEC, Tomáš et al. *Insolvenční zákon*. S. 1528.

¹¹⁴ Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 5. 3. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 36/18.

¹¹⁵ § 399 odst. 1 insolvenčního zákona.

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. 29 ICdo 6/2014 (R 47/2014).

¹¹⁷ § 400 odst. 1 věta první insolvenčního zákona.

požadovaná většina nezajištěných věřitelů, je tímto rozhodnutí o způsobu oddlužení přijato.

3.4. Rozhodnutí insolvenčního soudu o způsobu oddlužení

O způsobu oddlužení rozhodne definitivně až insolvenční soud, a to v rámci rozhodnutí, kterým oddlužení schválí.

3.4.1. Vázanost insolvenčního soudu rozhodnutím nezajištěných věřitelů

Bylo-li hlasováním nezajištěných věřitelů přijato rozhodnutí o způsobu oddlužení, je tímto rozhodnutím insolvenční soud zásadně vázán.

Vrchní soud v Praze však v minulosti dospěl k závěru, že výše řečené nemůže platit bezvýjimečně, tedy že ve výjimečných případech bude nutno přistoupit k prolomení této zásady. Insolvenční soud v těchto případech přezkoumá vhodnost způsobu oddlužení přijatého na základě hlasování věřitelů, v tomto přezkumu však bude omezen pouze co do souladu se zásadami, na nichž se insolvenční řízení zakládá.

Typicky by rozhodnutí schůze věřitelů mělo být korigováno v případě, kdy dlužníková ekonomická nabídka umožňuje dlužníku dosáhnout oddlužení jediným ze způsobů, avšak věřitelé rozhodnou o jeho provedení druhým ze způsobů – dlužníku nedosažitelným – a kdy by respektování vůle hlasujících věřitelů nevyhnutelně vedlo k neschválení oddlužení nebo jeho následnému zrušení, ačkoli zde byly předpoklady pro jeho schválení nebo splnění druhým ze způsobů.

Stejně by tomu mělo být v případě, kdy je předpokládaná míra uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů u obou způsobů oddlužení srovnatelná, avšak věřitelé rozhodli o provedení oddlužení způsobem, který ve srovnání se způsobem konkurenčním působí dlužníku větší újmu, v tom smyslu, že má za následek podstatné zhoršení jeho sociální situace – zejména pak v důsledku ztráty jeho dosavadního obydlí, vysloví-li se věřitelé pro oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.¹¹⁸

¹¹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 3. 2012, č. j. 3 VSPH 34/2012-B-32;

V opačném gardu nazírá na tuto problematiku Nejvyšší soud. Podle jeho názoru náleží rozhodování o konkrétním způsobu oddlužení vždy a jen do působnosti schůze věřitelů. Rozhodla-li tedy o způsobu oddlužení schůze věřitelů, insolvenční soud její usnesení bezpodmínečně přejme. Nejvyšší soud v tomto ohledu předpokládá ekonomicky racionální věřitele, kteří budou svým rozhodnutím sledovat, aby se jim dostalo co možná nejvyššího plnění, nikoli aby bylo oddlužení za každou cenu zmařeno.

„Nejvyšší soud (...) obavu z toho, že schůze věřitelů může ‚nevhodným‘ rozhodnutím ‚neodvratně (a bezdůvodně) odsoudit‘ dlužníka k neúspěšnosti oddlužení (k jeho zrušení dle § 418 insolvenčního zákona), nesdílí. Předně nelze předpokládat, že se věřitelé budou chovat ‚neekonomicky‘ a v situaci, kdy (...) bude dlužníkova ekonomická nabídka dostatečná jen pro jeden ze způsobů oddlužení, se schůze věřitelů usnese na druhém způsobu, kterým zjevně předepsané minimální míry uspokojení nezajištěných pohledávek dosáhnout nelze.“¹¹⁹

Nelze dojít k jinému závěru, než že se podmínka vyžadující určitou minimální výši měsíční splátky v takovém případě neuplatní. Vysloví-li se tedy věřitelé pro oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, ačkoli dlužník není schopen splácet svým věřitelům měsíčně požadovanou částku, nelze tuto skutečnost klást k jeho tíži.

Lze si ale představit i situace, kdy se věřitelé racionálně chovat nebudou a kdy bude třeba se od výše uvedeného právního názoru přeci jen odchýlit.¹²⁰

3.4.2. Náhradní rozhodnutí o způsobu oddlužení

Zvláštní procedura je stanovena pro případ, že zde žádného rozhodnutí schůze věřitelů o způsobu oddlužení není.

Pokud se nezajištění věřitelé na žádném ze způsobů oddlužení neusnesli, rozhodne insolvenční soud o tom, že oddlužení bude provedeno plněním splátkového

usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 11. 2012, č. j. 1 VSPH 1533/2012-B-23;
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 5. 2013, č. j. 2 VSPH 143/2013-B-20.

¹¹⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 9. 2013, č. j. 2 VSOL 783/2013-B-16;
usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 1. 2014, sen. zn. 29 NSCR 91/2013 (R 47/2014);

usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. IV. ÚS 1143/14;
usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 4. 2018, sen. zn. 29 NSCR 218/2016.

¹²⁰ PLEVA, Vítězslav. Může soud změnit usnesení věřitelské schůze? In: *EPRAVO.CZ* [online].

kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.¹²¹ To představuje významnou změnu oproti současnému stavu, kdy insolvenční soud ve svém rozhodnutí takto omezen není. Těžko říci, proč se zákonodárce k této změně uchýlil, koncepce, při níž o vhodnosti jednotlivých způsobů oddlužení v případě, že jsou věřitelé v tomto ohledu pasivní, rozhoduje insolvenční soud coby nezávislý orgán, mi osobně připadala vhodnější.

Není-li zde tedy žádná okolnost bránící schválení oddlužení, rozhodne soud o tom, že oddlužení bude provedeno plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, a to zřejmě i v případě, kdy dlužník nemá prozatím žádný příjem, z něhož by svým věřitelům mohl platit měsíční splátky,¹²² jak ostatně soud učinil v citovaném usnesení.

¹²¹ § 402 odst. 5 insolvenčního zákona.

¹²² Např. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 12. 2. 2020, č. j. KSCB 46 INS 9030/2019-B-11.

4. Splátkový kalendář

4.1. Měsíční splátky

V rámci splátkového kalendáře je dlužník povinen ze svých příjmů – respektive z příjmů podléhajících výkonu rozhodnutí nebo exekuci srážkami ze mzdy či jiných příjmů¹²³ – splácet svým věřitelům částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky.¹²⁴

Tuto částku odvádí ve prospěch majetkové podstaty plátce toho kterého příjmu,¹²⁵ případné mimořádné příjmy vydává ve prospěch majetkové podstaty dlužník.¹²⁶

V exekuci je obecně možno příjmy povinného postihnout příkázáním pohledávky na jejich výplatu – není-li ten který příjem z výkonu rozhodnutí nebo exekuce tímto způsobem vyloučen – pro některé příjmy je však stanovena právní úprava zvláštní, kdy nedojde k příkázání pohledávky celé, nýbrž jen její srazitelné části.¹²⁷

Převládá však přesvědčení, že příjmy postižitelné příkázáním pohledávky oddlužení plněním splátkového kalendáře nepodléhají.¹²⁸ V případě citovaného rozhodnutí Vrchní soud v Praze dospěl k závěru, že odměna z dohody o provedení práce, toho času neuvedená ve výčtu příjmů postižitelných srážkami, jakož i jiné příjmy postižitelné příkázáním jiné peněžité pohledávky oddlužení plněním splátkového kalendáře nepodléhají.

¹²³ Viz § 299 odst. 1 občanského soudního řádu.

¹²⁴ § 398 odst. 3 insolvenčního zákona.

¹²⁵ § 406 odst. 3 písm. d) insolvenčního zákona.

¹²⁶ § 412 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona.

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3774/2013 (R 76/2014).

¹²⁸ Např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 8. 2014, č. j. 3 VSPH 1253/2014-B-14.

4.1.1. Pluralita zaměstnavatelů nebo jiných plátců

Plynou-li dlužníku příjmy od několika různých plátců, je třeba, aby tito při provádění srážek postupovali koordinovaně. Toť není úkol nikterak obtížný, přesto, zdá se, v praxi značné obtíže působí.

Jelikož insolvenční zákon, co se provádění srážek týče, vlastní úpravu neobsahuje, je nutno v tomto ohledu postupovat podle právních předpisů upravujících výkon rozhodnutí nebo exekuci srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů.

Pluralita plátců při výkonu rozhodnutí nebo exekuci srážkami ze mzdy či jiných příjmů

Byl-li nařízen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů povinného nebo přikázal-li soudní exekutor, že exekuce, jejíž vedením byl pověřen, bude provedena tímto způsobem, musí z nich být povinnému zachována nezabavitelná částka¹²⁹, určená k zajištění jeho základních životních podmínek, jakož i základních životních podmínek osob, k nimž má vyživovací povinnost.

Srážky se provádějí teprve z té části příjmu, kterou má povinný obdržet nad rámec nezabavitelné částky, s tím, že do částky dvojnásobku součtu životního minima a normativních nákladů na bydlení rozhodných pro výpočet nezabavitelné částky, zaokrouhlené dolů na nejbližší číslo dělitelné třemi, se povinnému (k uspokojení přednostních pohledávek) srazí toliko dvě třetiny, nad tuto částku se již zbytek tohoto příjmu mezi povinného a oprávněného nedělí, nýbrž připadne v plném rozsahu oprávněnému (srazí se bez omezení).¹³⁰

Poněkud specifická situace nastane, plynou-li povinnému v témže kalendářním měsíci příjmy postižitelné srážkami od několika plátců; v takovém měsíci by mu totiž měla být ze všech těchto příjmů nezabavitelná částka ponechána jen jednou.¹³¹

Žádnému z těchto plátců však nelze klást k tíži, aby aktivně zjišťoval, zdali nemá povinný příjem též od jiného plátce a zdali mu z tohoto příjmu již nebyla nezabavitelná

¹²⁹ § 278 občanského soudního řádu ve spoj. s § 1 a 3 nařízení o nezabavitelných částkách.

¹³⁰ § 279 odst. 1 věta první a druhá a odst. 3 věta první ve spoj. s § 2 nařízení o nezabavitelných částkách.

¹³¹ § 298 odst. 1 věta první občanského soudního řádu.

částka nebo alespoň její část vyplacena. Jinak řečeno, po jednotlivých plátcích nelze požadovat, aby vedli v patrnosti, zda dlužník současně nemá příjem od plátce jiného, neboť toto břemeno tíží při výkonu rozhodnutí oprávněného, který by měl veškeré plátce, již mu jsou známi, označit v návrhu na výkon rozhodnutí,¹³² a při exekuci soudního exekutora.¹³³

Z tohoto důvodu jednotliví plátci, nebylo-li jim přikázáno jinak, nemohou brát na případné jiné plátce zřetel, a to ani tehdy, pokud by si existence takového jiného plátce přesto byli vědomi.¹³⁴ V důsledku toho je tak povinnému nezabavitelná částka vyplácena každým z nich.

Pokud chce exekuční orgán zamezit tomu, aby docházelo ke snižování exekučního výtěžku tím, že je dlužníku z jeho příjmů nezabavitelná částka v jednom kalendářním měsíci vyplacena několikrát, je třeba, aby s nařízením výkonu rozhodnutí nebo exekučním příkazem spojil rozhodnutí o několika plátcích mzdy.¹³⁵

Prostřednictvím tohoto rozhodnutí postup jednotlivých plátců do jisté míry koordinuje, tím, že každému z nich přikáže, aby povinnému nezabavitelnou částku vyplácel jen zčásti, tak aby mu v úhrnu těchto částí byla nezabavitelná částka ponechána toliko jednou. Teprve na základě tohoto rozhodnutí je plátce povinen brát zřetel na plátce ostatní a nezabavitelnou částku uplatňovat ve sníženém rozsahu.

Koordinace při provádění srážek je však tímto způsobem zajištěna jen co do nezabavitelné částky, částku, nad kterou se zbytek čisté mzdy srazí bez omezení, jednotliví plátci nadále uplatňují nezávisle na plátcích ostatních. U povinného, jehož příjmy tuto hranici převyšují, tak může být úhrn sražených částek nižší, než kdyby stejných příjmů dosahoval u plátce jediného.

¹³² § 261 odst. 1 věta třetí občanského soudního řádu.

¹³³ § 46 odst. 2 věta první ve spoj. s § 47 odst. 1 větou první exekučního řádu.

¹³⁴ BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy*. S. 344.

¹³⁵ *Ibid.*, s. 343.

Pluralita plátců v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty

Obdobně jako při výkonu rozhodnutí či exekuci je nutno postupovat i při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

Rovněž insolvenční soud jednotlivým plátcům příjmů určí, jakou část nezabavitelné částky má každý z nich dlužníku vyplácet, s tím, že rozhodnutí o více plátcích mzdy zakomponuje do některého z výroků usnesení, jímž oddlužení schválí.¹³⁶

Koordinace jednotlivých plátců při provádění srážek je proveditelná několika způsoby. Buď může být výplata nezabavitelné částky přikázána právě jednomu určenému plátcovi – to však jen za předpokladu, že k výplatě nezabavitelné částky bude stabilně postačovat jen některý z dlužníkových příjmů (zpravidla bude takovým příjmem důchod, neboť se jedná o dávku dlouhodobého charakteru, jejíž výměra se každoročně zvyšuje ruku v ruce se zvyšováním životních nákladů, a tedy i nezabavitelné částky) – anebo mezi ně může být povinnost k výplatě nezabavitelné částky poměrně rozdělena, takže z ní bude dlužníku každý z plátců vyplácet určenou pevnou částku nebo určenou procentuální část.¹³⁷

O vhodnosti některých způsobů výše uvedených však lze přinejmenším polemizovat. Jako nemístné se například jeví rozdělení nezabavitelné částky na pevné částky, neboť nezabavitelná částka, respektive její jednotlivé složky, podléhá průběžné valorizaci, a v souvislosti s každou její změnou by tak bylo nutno zároveň přistoupit ke změně rozhodnutí o schválení oddlužení. U rozdělení nezabavitelné částky určitým procentem tato nutnost odpadá, proto ji považuji za vhodnou univerzálně.

Téměř bez výjimky se však lze setkat s tím, že rozhodnutí o několika plátcích mzdy v usnesení o schválení usnesení buď chybí zcela, anebo že je insolvenčním soudem modifikováno natolik, že jednotlivé dotčené osoby – plátce, insolvenčního správce, jakož i dlužníka samotného – neúměrně zatěžuje a postupem času jim nevyhnutelně přináší další a další potíže.

Tyto modifikace přitom mají společného jmenovatele, neboť se vždy zakládají na premise – podle mého názoru zcela nesprávné – že částku srazitelnou z dlužníkových

¹³⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 11. 2015, č. j. 3 VSPH 471/2015-B-28; usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 4. 2017, č. j. 3 VSOL 1383/2016-B-40.

¹³⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 12. 2016, č. j. 2 VSPH 1514/2016-B-59.

příjmů, včetně částky srazitelné bez omezení, je vždy nutno zjišťovat ze součtu všech těchto příjmů – ačkoli, jak bylo uvedeno výše, plátcí postupují koordinovaně jen ve vztahu k nezabavitelné částce – a že odvedené srážky se musí v takto zjištěné částce potkat.

U vysokopříjmových dlužníků sice může tímto způsobem dojít k navýšení celkové sražené částky, neboť částka, nad kterou se zbytek čisté mzdy srazí bez omezení, se určí společně pro všechny příjmy – nikoli tedy pro každý příjem zvlášť – to však za takovou cenu, že buď některý z plátců, anebo insolvenční správce bude tímto postupem neúměrně administrativně zatížen a že insolvenční správce bude nucen každý měsíc provádět přepočít sražených částek vzhledem k součtu všech dlužníkových příjmů jakožto základu pro jejich výpočet.

Na případ prvně uvedený – tedy na případ, kdy bylo příkázáno provádět z dlužníkových příjmů srážky více plátcům, aniž bylo současně určeno, jakou část nezabavitelné částky mají dlužníku vyplácet – pamatuje prováděcí vyhláška k insolvenčnímu zákonu, která po insolvenčním správci požaduje, aby tak namísto insolvenčního soudu učinil sám.¹³⁸ V opačném případě by bylo možno usuzovat, že insolvenční správce nepostupuje při výkonu své funkce dostatečně svědomitě a s odbornou péčí.

Co se druhého nešvaru insolvenčních soudů týče, jsou v praxi plátcům typicky ukládány následující povinnosti.

Na straně jedné je všem nebo některým plátcům dlužníkových příjmů příkázáno, aby tyto příjmy v plné výši vypláceli insolvenčnímu správci, s tím, že se insolvenčnímu správci, na straně druhé, přikáže, aby ze součtu těchto příjmů vypočetl měsíční splátku, tak jak byla určena usnesením o schválení oddlužení nebo jak je určena zákonem, a jejich nepostižitelnou část – respektive doplatek na ni – následně vyplatil dlužníku.¹³⁹ Tato povinnost tedy klade zvýšené nároky na osobu insolvenčního správce.

Jindy se některému plátcí uloží, aby z příjmů, které od něj dlužník získá, provedl srážku určenou nikoliv výlučně z tohoto příjmu, nýbrž s přihlédnutím k příjmům, které mu náleží od jiných plátců – zejména důchodu – s tím, že ostatní plátcí již z těchto příjmů

¹³⁸ § 16 písm. e) vyhlášky o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce.

¹³⁹ Např. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 6. 1. 2020, č.j. KSUL 91 INS 7665/2019-B-7.

srážku provádět nebudou a v plné výši je vyplatí dlužníku. Tímto postupem je tak zejména dotčen plátce, který srážku odvádí nejen za sebe, nýbrž i za plátce ostatní, a který tak na sebe přebírá odpovědnost, jež by jinak dopadala na tyto ostatní plátce.

Problémy, které může taková nesystematičnost přinést, si lze demonstrovat například na citovaném usnesení¹⁴⁰, kterým insolvenční soud schválil oddlužení dlužnice plněním splátkového kalendáře, přitom vyhověl její žádosti o stanovení nižších než zákonem určených splátek ve výši 5 300 Kč, když plátcí starobního důchodu České správě sociálního zabezpečení uložil, aby ze starobního důchodu prováděla srážky ve výši 1 900 Kč, a zaměstnavateli uložil, aby z příjmů, které od něj dlužnice získá, prováděl srážky ve výši 3 400 Kč.

K oběma částem výroku – tedy ve vztahu k oběma plátcům – současně připojil protitvrdostní klauzuli pro případ, že by příjmy dlužnice poklesly natolik, že by z nich při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci bylo možno provést srážku nižší, než je určená část měsíční splátky připadající na tohoto plátce; v takovém případě by plátce zaslal insolvenčnímu správci částku nižší. Usnesení o schválení oddlužení však již neobsahovalo výrok s rozhodnutím o několika plátcích mzdy (viz výše).

To znamená, že pokud příjem ze zaměstnání pokles natolik, že došlo k uplatnění této klauzule, vyplácela Česká správa sociálního zabezpečení dlužnici zbylou část důchodu po odečtení částky 1 900 Kč, zahrnující též nezabavitelnou částku, a zaměstnavatel jí vedle toho – na úkor její měsíční splátky – znovu vyplatil nezabavitelnou částku a ze zbytku čisté mzdy srazil částku nižší než předpokládaných 3 400 Kč.

To vše navzdory tomu, že z úhrnu obou těchto příjmů by bylo při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci možno srazit částku podstatně převyšující stanovenou nižší než zákonem určenou splátku. Nezabavitelná částka tak byla dlužnici – prakticky vzato – vyplacena dvakrát.

Pokud by insolvenční soud mezi jednotlivé plátce nezabavitelnou částku poměrně rozdělil, vyplatil by z ní dlužnici každý z plátců jen takto stanovenou část. Tím by došlo ke zvýšení částky, která by z tohoto příjmu zbyla po odečtení poměrné části nezabavitelné částky, a tedy i srážky vypočtené z tohoto zbytku. Pravděpodobnost,

¹⁴⁰ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 1. 6. 2017, č. j. KSLB 6442/2017-B-3.

že srážka, kterou by z tohoto příjmu bylo možno provést, nedosáhne částky stanovené usnesením o schválení oddlužení, by se tak podstatně snížila.

Insolvenční soudy však takto ve většině případů stále nepostupují, a to i přesto, že se k popsané problematice již několikrát vyjádřil Vrchní soud v Praze. Ten, ve shodě s výše uvedeným, konstatoval, že „*v případě souběhu více postižitelných příjmů dlužníka od různých plátců (...) musí insolvenční soud (k zamezení toho, aby každý z plátců neodčítal základní nepostižitelnou částku v plné výši nebo aby nebyla základní nepostižitelná částka odečtena v menším rozsahu, než vyplývá ze zákona) v rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře (nebo v rozhodnutí o změně splátkového kalendáře) v souladu s ust. § 298 odst. 1 a § 302 OSŘ určit, jakou část nezabavitelné částky má každý plátce mzdy (příjmu) srážet. Zásadně nelze (...) bez souhlasu dlužníka uložit plátcům jeho mzdy (příjmu), aby zasílali čistou mzdu (příjem) insolvenčnímu správci, který by později nezabavitelnou část mzdy vyplatil dlužníkovi.*“¹⁴¹

4.1.2. Dávky nemocenského pojištění

Právní povaha dávek nemocenského pojištění

Dávky nemocenského pojištění představují okruh příjmů, které dlužníku, jenž je účasten na nemocenském pojištění, nahrazují odměnu za práci po dobu, po kterou trvá zákonem předvídaná sociální událost, doprovázená dočasnou ztrátou či dočasným snížením schopnosti dlužníka vykonávat výdělečnou činnost a s tím související ztrátou či poklesem příjmů, které mu z takové výdělečné činnosti plynou.

Vzhledem ke smyslu těchto dávek, kterým je tuto ztrátu nebo tento pokles dlužníkových příjmů kompenzovat, by z těchto příjmů – stejně jako ze mzdy, jež dlužníku v důsledku jeho dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény ušla – měla být zachována nezabavitelná částka. Pokud by tomu tak nebylo, ocitl by se přechodně zcela bez peněžních prostředků.

Novelou občanského soudního řádu, provedenou zákonem č. 470/2011 Sb., bylo z okruhu příjmů postižitelných srážkami vyňato ošetřovné a vyrovnávací příspěvek

¹⁴¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 12. 2016, č. j. 2 VSPH 1514/2016-B-59.

v těhotenství a mateřství, později byly navíc zavedeny dvě dávky zcela nové – dávka otcovské poporodní péče (otcovská) a dlouhodobé ošetřovné – které do okruhu těchto příjmů nebyly zařazeny již od samého počátku. Z dávek nemocenského pojištění tak srážkám podléhá jen nemocenské a peněžitá pomoc v mateřství (mateřská).¹⁴²

Vyloučením ostatních dávek z režimu provádění srážek, respektive jejich nezařazením do tohoto režimu, sledoval zákonodárce cíl ryze praktický, sliboval si od nich odbourání administrativního zatížení zaměstnavatele a orgánů nemocenského pojištění spojené s prováděním srážek z těchto dávek, neboť toto je ve značném nepoměru s výnosem z jejich postihu, jenž je, vzhledem k podružnému významu těchto dávek, zanedbatelný.¹⁴³

Při provádění srážek ze mzdy nebo jiných příjmů jakožto speciálního případu příkázání pohledávky¹⁴⁴ je dlužník do jisté míry chráněn tím, že pohledávka na výplatu mzdy nemůže být ve prospěch oprávněného příkázána celá, neboť z ní dlužníku musí být zachována určitá částka – tzv. částka nezabavitelná. Zákonodárce tak respektuje skutečnost, že tyto příjmy slouží jako hlavní zdroj pro zajištění životních podmínek povinného.

Zcela logicky se tedy nabízí otázka, zda by dávky nemocenského vyloučené z výkonu rozhodnutí či exekuce srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů, aniž by byly současně vyloučeny z výkonu rozhodnutí či exekuce příkázáním pohledávky, nebylo možno postihnout celé, podle ustanovení o výkonu rozhodnutí nebo exekuci příkázáním pohledávky.

Nejvyšší soud v tomto ohledu judikoval, že ustanovení o výkonu rozhodnutí či exekuci srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů jsou ve vztahu speciality k ustanovením o výkonu rozhodnutí či exekuci příkázáním pohledávky nejen co do mzdy a dalších příjmů taxativně vyjmenovaných v § 299 občanského soudního řádu, nýbrž co do všech příjmů souvisejících s výkonem práce, které dlužníku plynou coby odměna za práci, příjmy nahrazující odměnu za práci nebo příjmy poskytované vedle ní.

¹⁴² § 299 odst. 1 písm. b) a c) občanského soudního řádu; usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3774/2013 (R 76/2014).

¹⁴³ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. S. 94 a 95.

¹⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3774/2013 (R 76/2014).

„Z toho vyplývá, že z příjmů (pohledávek), jež mají vztah k výkonu práce nebo které nahrazují odměnu za práci anebo jsou poskytovány vedle ní, lze výkonem rozhodnutí (exekucí) postihnout právě a jen ty příjmy (pohledávky), které jsou uvedeny v taxativním výčtu, jenž stanoví ustanovení § 299 odst. 1 o.s.ř.“¹⁴⁵

Provádění srážek z dávek nemocenského pojištění

Dávky nemocenského pojištění se od ostatních příjmů odlišují zejména svou dočasnou povahou, neboť dlužníku jakožto jejich příjemci náleží jen po určitém zákonem stanovenou podpůrní dobu. Nárok na dávku je tedy vymezen dvěma okamžiky, a to okamžikem, kdy sociální událost rozhodná pro nárok na příslušnou pojistnou dávku nastala a kdy odpadla.

Nastane-li nebo odpadne-li tato sociální událost v průběhu kalendářního měsíce, což bývá vzhledem k povaze sociálních událostí krytých nemocenským pojištěním pravidlem, náleží dlužníku za tento kalendářní měsíc jak dávka nemocenského pojištění, tak příjem z pojištěné výdělečné činnosti – nejčastěji ve formě mzdy nebo její náhrady, poskytované zaměstnanci v době prvních čtrnácti dnů dočasné pracovní neschopnosti či karantény.

Z tohoto důvodu je nutné, aby zaměstnavatel a příslušná okresní správa sociálního zabezpečení posupovali koordinovaně, a to ze stejného důvodu, jako kdyby měl dlužník příjem od několika plátců – aby mu z úhrnu všech jeho příjmů nebyla vyplacena částka vyšší, než která mu ze zákona náleží jakožto částka nezabavitelná, a tedy aby se několikerým vyplacením nezabavitelné částky povinnému nesnižoval výtěžek dosažitelný výkonem rozhodnutí nebo exekucí.

Ačkoli by se i zde dalo namítat, že dlužníku za období stejného kalendářního měsíce náleží příjem od několika různých plátců – zpravidla zaměstnavatele coby plátce mzdy či její náhrady a okresní správy sociálního zabezpečení coby plátce dávek nemocenského pojištění – neuplatní se zde to, co již bylo řečeno o souběhu příjmů od několika plátců.

¹⁴⁵ Ibid.

To má své ryze praktické důvody. Na rozdíl od ostatních případů nikdy nemůže dlužník současně vykonávat pojištěnou výdělečnou činnost a pobírat dávku nemocenského pojištění, která mu příjmy ušlé z této činnosti v důsledku nemoci, těhotenství nebo raného mateřství nahrazuje, a nelze pominout ani skutečnost, že výše dávky nemocenského pojištění se odvíjí od výdělku dosahovaného dlužníkem coby pojištěncem před tím, než ho daná sociální událost postihla.

Zákonodárce tak v tomto případě využil toho, že zaměstnavatel a orgán nemocenského pojištění jsou si beztak mezi sebou povinni určité informace vyměňovat. Proto se při výplatě nemocenské dávky za kalendářní měsíc, v němž došlo ke vzniku nebo zániku nároku na tuto dávku, postupuje obdobně, jako by došlo ke změně v osobě dlužníkovy zaměstnavatele.¹⁴⁶ Okresní správa sociálního zabezpečení tak, poněkud zjednodušeně řečeno, nastupuje do právního postavení zaměstnavatele.

Vznikne-li zaměstnanci nárok na dávku nemocenského pojištění, předá jeho zaměstnavatel příslušné okresní správě sociálního zabezpečení, společně s případnou žádostí zaměstnance o výplatu dávky¹⁴⁷ a údaji nezbytnými pro výpočet její výše, také podklady pro provádění srážek.¹⁴⁸ Za takové podklady je nutno považovat zejména kopii rozhodnutí insolvenčního soudu o způsobu řešení dlužníkovy úpadku – tedy rozhodnutí o povolení oddlužení – a údaj o počtu osob vyživovaných dlužníkem ve smyslu nařízení o nezabavitelných částkách.¹⁴⁹

Je-li to možné, vyplatí dlužníku za daný kalendářní měsíc nezabavitelnou částku jeho zaměstnavatel.¹⁵⁰ Není-li však příjem od zaměstnavatele v tomto ohledu dostatečný, vyplatí dlužníku doplatek na tuto částku orgán nemocenského pojištění, a to na základě oznámení zaměstnavatele, s uvedením, v jakém rozsahu dosud nebyla nezabavitelná částka dlužníku vyplacena.¹⁵¹

Postup zaměstnavatele a okresní správy sociálního zabezpečení je tak opět koordinován jen ve vztahu k nezabavitelné částce, částka, nad kterou se zbytek čisté

¹⁴⁶ § 293 odst. 2 občanského soudního řádu.

¹⁴⁷ V současnosti jen žádost o peněžitou pomoc v mateřství.

¹⁴⁸ § 97 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění.

¹⁴⁹ VLČKOVÁ, Lenka. Postupy při provádění srážek z dávek nemocenského pojištění. In: *Národní pojištění* [online].

¹⁵⁰ § 293 odst. 4 občanského soudního řádu.

¹⁵¹ § 293 odst. 5 občanského soudního řádu;

VLČKOVÁ, Lenka. Změny v příloze k žádosti o dávku nemocenského pojištění od 1. ledna 2020. In: *Národní pojištění* [online].

mzdy srazí bez omezení, se zjišťuje z každého příjmu zvlášť. Její překročení však nebývá časté, a to ani v případě, že by se všechny dlužníkovy příjmy pro účely jejího výpočtu sečetly. Tím spíše, že v důsledku dočasné pracovní neschopnosti lze usuzovat na dočasný poklesl jeho výdělků.

Pro výplatu nemocenského za daný kalendářní měsíc je nutno doložit, že dočasná pracovní neschopnost v tomto kalendářním měsíci nadále trvala, a to buď rozhodnutím o ukončení dočasné pracovní neschopnosti, pokud již došlo k jejímu ukončení, anebo potvrzením o jejím dalším trvání (tzv. lístkem na peníze),¹⁵² vystaveným ošetřujícím lékařem zpravidla k poslednímu dni příslušného kalendářního měsíce.¹⁵³ Bylo-li trvání dočasné pracovní neschopnosti za ten který kalendářní měsíc požadovaným způsobem doloženo, vyplatí okresní správa sociálního zabezpečení dlužníku nemocenské do jednoho měsíce od doručení příslušných dokladů.¹⁵⁴

V dalších měsících, kdy dlužník pobírá výlučně dávky nemocenského pojištění, již koordinace zaměstnavatele a okresní správy sociálního zabezpečení nutná není. Okresní správa sociálního zabezpečení je totiž vázána povinnostmi, které insolvenční soud usnesením o schválení oddlužení uložil plátcí, do jehož právního postavení vstoupila, včetně povinností, jež pro tohoto plátce vyplývají z případného rozhodnutí o více plátcích mzdy. Na překážku proto není, pokud dlužníku vedle dávky nemocenského pojištění plynou též příjmy z jiné než pojištěné činnosti.

V případě zániku nároku na dávku nemocenského pojištění platí obdobný režim jako při vzniku takového nároku.¹⁵⁵

4.1.3. Změna plátce mzdy nebo jiného obdobného příjmu

Byl-li pracovní poměr nebo jiný obdobný pracovněprávní vztah rozvázán v průběhu kalendářního měsíce, vyplatí dlužníku základní nezabavitelnou částku jeho dosavadní zaměstnavatel.¹⁵⁶

¹⁵² § 109 odst. 3 písm. a) věta druhá zákona o nemocenském pojištění.

¹⁵³ § 67 odst. 1 písm. j) zákona o nemocenském pojištění.

¹⁵⁴ § 110 odst. 3 věta první ve spoj. s § 109 odst. 3 písm. a) věty druhé zákona o nemocenském pojištění.

¹⁵⁵ § 116 odst. 6 písm. e) zákona o nemocenském pojištění.

¹⁵⁶ § 293 odst. 4 občanského soudního řádu.

Není-li však příjem od dosavadního zaměstnavatele v tomto ohledu dostatečný, vyplatí dlužníku, podobně jako v případě nároku na dávky nemocenského pojištění, doplatek na tuto částku plátce nový, a to na základě oznámení dosavadního zaměstnavatele, s uvedením rozsahu, v němž dosud nebyla nezabavitelná částka dlužníku vyplacena. Toto oznámení je zaměstnavatel povinen doručit novému plátcovi do konce příslušného kalendářního měsíce.¹⁵⁷

Postup při provádění srážky při rozvázání pracovního poměru bude do jisté míry modifikován, bude-li dlužníku náležet odstupné.

4.1.4. Odstupné

Právní povaha odstupného

Odstupné ze zákona náleží zaměstnanci, jehož pracovní poměr byl rozvázán buď výpovědí danou zaměstnavatelem, pokud k jeho rozvázání došlo z organizačních důvodů – zrušení či přemístění zaměstnavatele či nadbytečnosti zaměstnance¹⁵⁸ – nebo z důvodu pozbytí způsobilosti zaměstnance k výkonu dosavadní práce pro pracovní úraz, nemoc z povolání nebo dosažení nejvyšší přípustné expozice, anebo dohodou uzavřenou ze stejných důvodů.¹⁵⁹

Odstupné přitom představuje jednorázový peněžitý příspěvek, jenž má odejitému zaměstnanci pomoci překlenout období, po které se jeho sociální situace výpadkem jeho příjmu v důsledku ztráty zaměstnání, z důvodů, které obvykle nastaly bez jeho přičinění, zhorší a po které mu zpravidla nebude náležet podpora v nezaměstnanosti.

Provádění srážek z odstupného

Tím, že se výše odstupného stanoví určitým násobkem průměrných měsíčních výdělků, je sledován záměr, aby se zaměstnanci dostal ekvivalent peněžních prostředků, na které by měl nárok, kdyby jeho pracovní poměr ještě po určitý počet měsíců trval.

¹⁵⁷ § 293 odst. 5 občanského soudního řádu.

¹⁵⁸ § 52 písm. a–c) zákoníku práce.

¹⁵⁹ § 52 písm. d) zákoníku práce.

„Protože po dobu určenou podle počtu násobků průměrného výdělku, ze kterých byla odvozena minimální výše odstupného, odstupné takovému zaměstnanci nahrazuje odměnu za práci (...), je třeba k jednorázově poskytnutému odstupnému přistupovat jako k výplatě příjmů za několik měsíců najednou.“

To znamená, že nezabavitelná částka *„se od odstupného neodečte jen jednou, ale tolikrát, kolik násobků průměrného výdělku odstupné poskytnuté zaměstnanci představuje“*, tak aby byla dlužníku zachována nezabavitelná částka za každý měsíc doby, na kterou bylo odstupné poskytnuto a která byla rozhodná pro stanovení jeho minimální výše.¹⁶⁰ Stejně tak výši srážek je nutno vypočítat za každý kalendářní měsíc zvlášť.¹⁶¹

Vznikne-li dlužníku po tuto dobu nárok na výplatu jiného příjmu, například je-li veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, pokud mu byla současně přiznána podpora v nezaměstnanosti, nebo nastoupil-li do nového zaměstnání, nezabavitelná částka se mu již za toto období z příjmů, kterých dosáhl u nového plátce, znovu nevyplácí.¹⁶²

Je však otázkou, jakému režimu má být souběh odstupného a příjmu dosaženého u nového plátce podřazen. Nelze však dospět k jinému závěru, než že se jedná o specifický případ plurality plátců, na kterou by měl insolvenční soud neprodleně reagovat vydáním rozhodnutí o více plátcích mzdy prostřednictvím změny usnesení o schválení oddlužení.

Z praktických zkušeností se však obávám, že vydání takového rozhodnutí ze strany insolvenčního soudu očekávat nelze, proto nezbývá, než aby byl novému plátcovi příslušný pokyn udělen insolvenčním správcem.

¹⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1. 12. 2016, sp. zn. 21 Cdo 853/2016 (R 36/2018).

¹⁶¹ § 286 občanského soudního řádu.

¹⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, op. cit.

4.1.5. Příjmy z podnikání

Oddlužení podnikatelů

Ve svých prvopočátcích se možnost řešit svůj úpadek oddlužením skýtala pouze těm dlužníkům, kteří nebyli podnikateli,¹⁶³ v tom smyslu, že jejich závazky neměly původ v podnikání,¹⁶⁴ neboť jinak by bylo možno „*obcházet zákon tím, že by podnikatel ukončil provozování živnosti a podal návrh na povolení oddlužení, přestože by měl stále podnikatelské závazky.*“¹⁶⁵ Dlužníkům, kteří takové závazky měli, tak byl vstup do oddlužení zásadně zapovězen.

Postupně však docházelo k prolamování této zásady. Klíčovým se v tomto ohledu ukázalo býti zejména to, zda je věřitel pohledávky vzešlé z podnikání srozuměn s tím, „*že tato pohledávka bude podrobena režimu oddlužení,*“ jinak řečeno, zda s řešením dlužníkovu úpadku oddlužením souhlasí.¹⁶⁶

Tento trend do jisté míry reflektovala revizní novela insolvenčního zákona, která vstup do oddlužení otevřela i podnikatelům,¹⁶⁷ pokud lze závazky vzešlé z podnikání subsumovat pod závazky zajištěné či závazky, které zde zůstaly po zrušení konkursu na majetek dlužníka z důvodu splnění rozvrhového usnesení či nemajetnosti dlužníka, nebo pokud s řešením úpadku oddlužením věřitel této pohledávky souhlasí. V současnosti se přitom tento souhlas presumuje.¹⁶⁸

Ačkoli se právní úprava co do podmínek přípustnosti návrhu na povolení oddlužení stávala vůči dlužníkům, jejichž závazky pocházejí z podnikatelské činnosti, vstřícnější, zákonodárce zcela opomněl, že příjmy plynoucí z podnikání mají svá určitá specifika, zejména co se jejich exekučního postihu týče, a insolvenční zákon tak zcela rezignoval na to, aby pro splátkový kalendář podnikatelů ruku v ruce s těmito specifiky stanovil některé odchylky.

Teprve nedávnou oddlužovací novelou byla tato právní mezera zhojena.

¹⁶³ § 389 odst. 1 insolvenčního zákona.

¹⁶⁴ Výkladové stanovisko stálé expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo ustanovené při Ministerstvu spravedlnosti č. 2/2008 ze dne 3. 6. 2008.

¹⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 11. 2001, sen. zn. 29 NSCR 3/2009 (R 79/2009).

¹⁶⁶ Ibid.

¹⁶⁷ PLEVA, Vítězslav. Podnikatel a oddlužení? Od 1. 1. 2014 definitivně ano. In: *EPRAVO.CZ* [online].

¹⁶⁸ § 389 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona.

Splátkový kalendář podnikatelů

Výpočtový základ

Jako nejpálčivější se v průběhu času ukázala býti otázka, zda má být s příjmy z podnikání nakládáno přiměřeně jako se mzdou – tedy zejména v tom smyslu, zda z nich má být podnikateli zachována nezabavitelná částka, tak aby mohl v každém případě zajistit své základní životní podmínky a plnění svých vyživovacích povinností – nebo zda má být na tyto příjmy pohlíženo jako na pohledávky, které lze v jejich úhrnu přikázat ve prospěch dlužníkových věřitelů třemi pětinami,¹⁶⁹ aniž by byl brán zřetel na to, zda zbylé dvě třetiny budou postačovat k tomu, aby z nich podnikatel pokryl výdaje, jež vynaložil na dosažení, zajištění a udržení těchto příjmů, povinné odvody – daň z příjmů, pojistné na veřejné zdravotní pojištění, pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti – a výdaje, jež vynaložil na zajištění svých základních životních podmínek a plnění svých vyživovacích povinností.

Insolvenční soudy, které sáhly po druhém řešení, si nicméně neudržitelnost tohoto způsobu stanovení měsíčních splátek začaly uvědomovat, neboť nutně vede k likvidaci dlužníkovy podnikání, právě proto, že nijak neodráží výdajovou stránku.

Z toho důvodu se začalo utvářet nesčetně jeho modifikací – jako výpočtový základ již například nesloužily příjmy z podnikání jako takové, nýbrž příjem čistý – aniž by tyto měly jakoukoli oporu v zákoně. Změnu výpočtového základu a podobné modifikace je tak nutno chápat toliko jako prostředek k odstranění tvrdosti, jež vznikla neuváženým převzetím postupů charakteristických pro výkon rozhodnutí nebo exekuci, aniž by byla současně respektována povaha oddlužení jakožto sanačního způsobu řešení úpadku.

Oddlužovací novela konečně udělala jasno v tom, že jakožto výpočtový základ pro měsíční splátky ve vztahu k příjmům z podnikání (tzv. referenční srážky) má sloužit účetní zisk coby kladný výsledek hospodaření – vede-li podnikatel podvojně účetnictví¹⁷⁰ – nebo čistý příjem coby rozdíl příjmů a výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení v ostatních případech, dosažený dlužníkem za příslušné zdaňovací období,

¹⁶⁹ § 398 odst. 3 věta první insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 5. 2019 ve spoj. s § 318 větou první částí věty za středníkem občanského soudního řádu.

¹⁷⁰ § 23 odst. 2 písm. a) zákona o daních z příjmů.

popřípadě jejich poměrná část podle počtu kalendářních měsíců, v nichž byla podnikatelská činnost vykonávána.

Tím je zajištěno, aby podnikateli vždy zůstala částka připadající na výdaje, vynaložené na dosažení jeho příjmů, tedy na zajištění výkonu jeho podnikatelské činnosti.

Na rozdíl od dosavadní praxe však základ pro výpočet měsíčních splátek neodvívá od nákladů (výdajů) reálně vynaložených,¹⁷¹ nýbrž od nákladů (výdajů) rozhodných pro stanovení daně z příjmů. Uplatňuje-li tedy podnikatel výdajové paušály, je uplatněný výdajový paušál rozhodující též pro stanovení měsíční splátky, bez ohledu na to, zda tuto částku na zajištění své podnikatelské činnosti skutečně vynaložil.

Úprava výpočtového základu

Aby bylo dosaženo ekvivalentu čisté mzdy, je nutno zjištěný výpočtový základ upravit tak, že se od něj odečte část povinných odvodů – tedy daň z příjmů fyzických osob vztahující se k příjmům ze samostatné činnosti, pojistné na veřejné zdravotní pojištění, pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, je-li dlužník na těchto pojištěních jako osoba samostatně výdělečně činná účasten¹⁷² – připadající na kalendářní měsíce, v nichž byla podnikatelská činnost vykonávána.¹⁷³

Vzhledem k tomu, že vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti si určuje sám dlužník,¹⁷⁴ je nutno vycházet z vyměřovacího základu minimálního.¹⁷⁵

¹⁷¹ KRHUT, Rostislav. Příjmy z podnikání v oddlužení splátkovým kalendářem. In: *Insolvenční zóna* [online]; usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 15. 8. 2018, č. j. KSLB 86 INS 802/2018-B-6.

¹⁷² Rozhodná částka pro obligatorní účast na důchodovém pojištění u osoby samostatně výdělečně činné vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost ve smyslu § 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění v roce 2020 činí 83 603 Kč.

¹⁷³ MARŠÍKOVÁ, Jolana; KRHUT, Rostislav. *Aktuální otázky insolvenčního řízení se zaměřením na novelu IZ 2019 v praxi* [přednáška].

¹⁷⁴ § 5b odst. 1 věta první část věty před středníkem zákona o sociálním pojištění.

¹⁷⁵ Minimálním vyměřovacím základem se přitom rozumí buď 50 % dílčího základu daně z příjmů fyzických osob ze samostatné činnosti – tzv. minimální vyměřovací základ relativní (§ 14 odst. 1 věta první část věty před středníkem zákona o sociálním pojištění) – anebo součin minimálního měsíčního vyměřovacího základu, odpovídajícího 25 % průměrné mzdy (§ 5b odst. 2 písm. a) věta první ve spoj. s § 14 odst. 5 větou první) či 10 % průměrné mzdy, je-li dlužník na důchodovém pojištění účasten též jako zaměstnanec (§ 5b odst. 2 písm. b) věta první ve spoj. s § 14 odst. 5 větou druhou), a počtu kalendářních měsíců, v nichž byla dlužníkem podnikatelská činnost vykonávána –

Výpočet referenční srážky

Z takto upraveného základu by dále měla být dlužníku – stejně, jako kdyby byl v pracovněprávním vztahu – zachována nezabavitelná částka. Ze zbytku upraveného základu se následně stanoví referenční srážka, odpovídající částce, v jaké by bylo možno při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojit přednostní pohledávky, pokud by nešlo o příjmy z podnikání, nýbrž o mzdu.¹⁷⁶

Za účelem stanovení referenční srážky je dlužník povinen insolvenčnímu správci na konci příslušného zdaňovacího období předložit veškeré listiny osvědčující jeho výnosy (příjmy) a náklady (výdaje), zejména přiznání k dani z příjmů a účetnictví nebo daňovou evidenci,¹⁷⁷ jakož i přehled o příjmech a výdajích.

Zálohové měsíční splátky a jejich vyúčtování

Aby bylo zajištěno průběžné odvádění měsíčních splátek ve prospěch majetkové podstaty, určí insolvenční soud dlužníku tzv. zálohové měsíční splátky.¹⁷⁸ Výše zálohových měsíčních splátek vychází primárně z výsledku hospodaření (čistého příjmu) dosaženého dlužníkem za poslední zdaňovací období předcházející podání návrhu na povolení oddlužení,¹⁷⁹ podpůrně může být zálohová měsíční splátka stanovena z rozdílu mezi reálně dosaženými příjmy a výdaji¹⁸⁰ nebo z průměrné mzdy.¹⁸¹

Poté, co insolvenční správce na základě podkladů předložených dlužníkem stanoví referenční srážku, vypočte, jaká částka měla být dlužníkem za příslušné zdaňovací období ve prospěch majetkové podstaty zaslána – jako součin referenční srážky a počtu měsíců, v němž v daném zdaňovacím období oddlužení trvalo – započte na tuto částku přijaté zálohy a případný nedoplatek předepíše dlužníku k úhradě.¹⁸²

tzv. minimální vyměřovací základ absolutní (§ 14 odst. 2 písm. a) věta první) – v závislosti na tom, který z těchto minimálních vyměřovacích základů je vyšší.

¹⁷⁶ § 398b odst. 6 věta druhá insolvenčního zákona.

¹⁷⁷ Ibid.

¹⁷⁸ § 398b odst. 2 insolvenčního zákona.

¹⁷⁹ § 398b odst. 3 insolvenčního zákona.

¹⁸⁰ § 398b odst. 4 insolvenčního zákona.

¹⁸¹ § 398b odst. 5 insolvenčního zákona.

¹⁸² § 398 odst. 7 věta první část věty před středníkem insolvenčního zákona.

Případný přeplatek na těchto zálohách se dlužníku nevrací,¹⁸³ v takovém případě však může dlužník požádat o jejich přiměřené snížení, tak aby lépe reflektovaly skutečnost.¹⁸⁴

4.1.6. Nižší než zákonem určené splátky

Institut nižších než zákonem určených splátek byl do insolvenčního zákona zaveden zákonem č. 217/2009 Sb., mimo jiné v souvislosti s tehdejší ekonomickou krizí.¹⁸⁵

institutu

Jeho smyslem je ochrana dlužníka, jakož i jeho věřitelů před tím, aby se dlužník následkem vysokých měsíčních splátek ocitl v neřešitelné sociální situaci, která by nevyhnutelně vedla k jeho dalšímu zadlužování, a tedy i následnému zrušení jeho oddlužení.¹⁸⁶

Podmínky pro stanovení nižších než zákonem určených splátek

Kvantitativní podmínka pro stanovení nižších než zákonem určených splátek

Do účinnosti oddlužovací novely byla zákonem pro stanovení nižších než zákonem určených splátek výslovně stanovena jen jediná podmínka, a to, aby míra uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů dosáhla alespoň padesáti procent.¹⁸⁷

„Oddlužení je způsobem řešení úpadku, které je dlužníkovým věřitelům ‚vnuceno‘ (...), přestože může vést jen k částečnému zapravení pohledávek nezajištěných věřitelů se zánikem (sic!) jejich v oddlužení neuspokojeného zbytku (v důsledku osvobození dlužníka od jejich placení). Takový koncept však zákon staví na tom (samozřejmém) požadavku, že dlužník v rámci oddlužení nabídl svým nezajištěným věřitelům maximum toho, co mohl. (...) U dlužníka se zákonnou srážkou (splátkou)

¹⁸³ § 398 odst. 2 insolvenčního zákona.

¹⁸⁴ § 398b odst. 8 věta první část věty před středníkem insolvenčního zákona.

¹⁸⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 217/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. S 18 a 19.

¹⁸⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 6. 2013, č. j. 3 VSPH 767/2012-B-37.

¹⁸⁷ § 398 odst. 4 věta druhá insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 5. 2019.

*generující uspokojení nezajištěných věřitelů vyšší než 50 % může být (s ohledem na ostatní dlužníkovy poměry) onou maximální nabídkou soudem určená nižší srážka, ale jen taková, při které budou pohledávky nezajištěných věřitelů uhrazeny alespoň z 50 % (...).*¹⁸⁸

Po oddlužovací novele insolvenčního zákona se již splnění této (ani žádné jiné) kvantitativní podmínky nevyžaduje.

Důvody pro stanovení nižších než zákonem určených splátek

Důvody pro snížení měsíčních splátek donedávna v zákoně výslovně stanoveny nebyly. Soudy nicméně dovodily, že stran okolností, které by toto snížení mohly přivodit, je především třeba požadovat, aby dlužníku bránily v plnění splátkového kalendáře, a to objektivně.

Pod takové důvody tak lze subsumovat zejména zvýšené výdaje na léčbu vyvstávající z dlužníkovy zhoršeného zdravotního stavu nebo zvýšené výdaje na dopravu v souvislosti s dojížděním do zaměstnání.¹⁸⁹

Ke snížení měsíčních splátek by naopak neměla vést sama o sobě skutečnost, že by dlužníkovy příjmy po odvodu měsíční splátky nepostačovaly k hrazení jeho běžných nákladů, neboť dlužníku má být prostřednictvím nezabavitelné částky zajištěn toliko minimální životní standard.¹⁹⁰

Svůj životní standard si přitom může dlužník primárně zvýšit tím, že si obstará další příjmy nad rámec nezabavitelné částky, neboť mu z nich třetina zůstane zachována, a jeho další zvýšení připadá v úvahu vždy a jen tam, kde na něm bude mít prospěch nejen samotný dlužník, nýbrž i jeho věřitelé, zejména využije-li jej dlužník k tomu, aby dosahoval vyššího výdělku.

V konečném důsledku tak mohou vést nižší měsíční splátky – na první pohled poněkud paradoxně – k tomu, že dlužník svým věřitelům splatí vyšší částku, než kdyby mu takové splátky stanoveny nebyly.

¹⁸⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 1. 2014, č. j. 3 VSPH 1718/2013-B-58.

¹⁸⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 7. 2016, č. j. 4 VSPH 417/2016-B-32.

¹⁹⁰ Srov. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 9. 9. 2019, č. j. KSPH 72 INS 27638/2014-B-14.

Typicky se jedná o situace, kdy se dlužníku s nástupem do jiného zaměstnání sice zvýší výdaje na dojíždění, nicméně zde dosáhne podstatně vyšších příjmů, než kdyby nastoupil do zaměstnání v místě svého bydliště. Nižší než zákonem určená měsíční splátka však bude přesto vyšší, než by byla měsíční splátka z příjmů dosažených v zaměstnání, které by dlužník musel vykonávat jen proto, že by si nemohl dovolit dojíždění za lepší prací.

Jako důvod ke snížení měsíčních splátek pak nemůže sám o sobě obstát ani předpoklad, že budou pohledávky nezajištěných věřitelů v průběhu oddlužení splaceny v plné výši, neboť soud nemůže rezignovat na to, aby zjišťoval, jsou-li tu pro snížení měsíčních splátek též nějaké věcné důvody.¹⁹¹

Nedostatek těchto důvodů musí nutně vést k zamítnutí jeho žádosti, a to i tehdy, kdy by měl dle předběžného předpokladu své oddlužení splnit předčasně, neboť zde nezbudou žádné pohledávky, které by dlužník mohl dále splácet. Jinými slovy, nejsou-li zde žádné relevantní věcné důvody pro to, aby dlužníku zůstala k zajištění jeho životních potřeb vyšší částka, nelze zásadně jeho žádosti vyhovět.

Citovaným rozhodnutím přitom odvolací soud reagoval na do té doby zcela zažitou rozhodovací praxi soudů prvního stupně, které v případě předpokladu úplného uspokojení pohledávek věřitelů bez dalšího stanovily výši měsíční splátky jednou šedesátinou nebo jiným určeným násobkem pohledávek zahrnutých do oddlužení.¹⁹²

Nelze opomenout ani to, že insolvenční řízení není založeno jen na zásadě co nejvyššího uspokojení věřitelů, nýbrž i na uspokojení co možná nejrychlejšího.¹⁹³ Nelze tedy připustit, aby dlužníkovo plnění bylo rozloženo do delšího časového intervalu jen za tím účelem, aby mu měsíčně z jeho příjmů zůstala vyšší částka a tím mu byl zachován vyšší než zákonem zaručený životní standard.¹⁹⁴

Teprve oddlužovací novelou insolvenčního zákona byly důvody pro stanovení nižších než zákonem určených splátek konečně stanoveny výslovně, s tím, že okruh důvodů, pro něž lze žádosti dlužníka o jejich snížení vyhovět, se značně zúžil. Insolvenční soud nově měsíční splátky sníží jen za předpokladu, že by jinak došlo k ohrožení

¹⁹¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 3. 2013, č. j. 2 VSOL 218/2013-B-10.

¹⁹² Např. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 9. 2012, č. j. KSOS 33 INS 12929/2012-B-3, ve spoj. s usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 2. 2013, č. j. KSOS 33 INS 12929/2012-B-5.

¹⁹³ § 5 písm. a) insolvenčního zákona.

¹⁹⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 12. 2014, č. j. 2 VSOL 1290/2014-B-9.

splátkového kalendáře nebo že by bylo v konečném důsledku dosaženo nižší míry uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, než kdyby bylo dlužníkově žádosti vyhověno.¹⁹⁵

Přitom lze uzavřít, že první z důvodů pokrývá ty případy, kdy by zákonem určené splátky nevyhnutelně vedly buď „*ke ztrátě bydlení dlužníka a následně k propadu jeho sociálního statusu (...), nebo ke zrušení oddlužení (...)* a následně k tomuž, (sic!) *co v prvním případě*“.¹⁹⁶ Druhý důvod bude typicky pokrývat ty situace, kdy bude dlužník díky nižším měsíčním splátkám a vyššímu životnímu standardu dosahovat vyššího výdělku.

Další okolnosti rozhodné pro stanovení nižších než zákonem určených splátek

Při rozhodování o žádosti o snížení měsíčních splátek je nutno přihlídnout též k okolnostem, které vedly k dlužníkovu úpadku, celkové výši jeho závazků, dosavadní a očekávané výši jeho příjmů a k opatřením, jež dlužník učinil k tomu, aby zvýšil (nebo alespoň zachoval) své příjmy a současně snížil své závazky.¹⁹⁷

Insolvenční soud v tomto ohledu posoudí, zda důvody, které dlužníka přivedly do úpadku, byly více či méně ušlechtilé a zda si vzhledem k těmto důvodům nižší měsíční splátky „zaslouží“.

Jako argumentace proti žádosti dlužníka však zřejmě neobstojí závěr, že dlužník si úpadek přivodil svým lehkomyšlným jednáním, neboť „*pokud by mělo být dlužníkům odepřeno řešení úpadku oddlužení (sic!), či by jim měla být odepřena možnost nižších splátek, pak by prakticky většina dlužníků nemohla svůj úpadek oddlužením, potažmo nižšími než zákonem určenými splátkami, řešit.*“¹⁹⁸

Při rozhodování o žádosti o stanovení nižších než zákonem určených splátek by insolvenční soud neměl pominout, zda jsou dlužníkovy příjmy dostatečně stabilní a zda budou v dlouhodobém horizontu ke splácení požadované částky postačovat.

V neposlední řadě je potřeba si uvědomit, že snížení měsíčních splátek, které půjde na úkor dlužníkových věřitelů, je krajním prostředkem, jímž může být jeho

¹⁹⁵ § 398 odst. 5 věta druhá insolvenčního zákona.

¹⁹⁶ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 14. 9. 2016, č. j. KSPH 37 INS 26148/2013-B-32.

¹⁹⁷ § 398 odst. 5 věta třetí insolvenčního zákona.

¹⁹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 1. 2017, č. j. 1 VSPH 2347/2016-B-8.

obtížná sociální situace řešena a k jehož použití se má insolvenční soud uchýlit teprve tehdy, pokud jiné prostředky k jejímu překonání selhaly (například přerušení průběhu oddlužení). Dlužník by proto měl předtím učinit veškeré možné kroky, jimiž by minimalizoval své životní náklady a současně zvýšil své příjmy.

Nelze tedy vyhovět takové žádosti, která se, byť jinak zcela důvodně, opírá o dlužníkovy vysoké náklady vynakládané v souvislosti se zajištěním bytových potřeb, aniž by se dlužník předtím pokusil najít bydlení jiné, méně nákladné, nebo zvýšit své příjmy tak, aby k hrazení těchto nákladů postačovaly.¹⁹⁹ Jinými slovy, lze přisvědčit pouze žádosti dlužníka, který je dostatečně aktivní, nikoli dlužníka, který je v tomto ohledu zcela pasivní a který pouze spoléhá na to, že soud bude nadmíru benevolentní a jeho žádosti bez dalšího vyhová.

Rozhodování o nižších než zákonem určených splátkách

Žádost o stanovení nižších než zákonem určených splátek

Ke snížení měsíčních splátek lze přistoupit buď k žádosti dlužníka obsažené v návrhu na povolení oddlužení,²⁰⁰ anebo k žádosti dlužníka podané po schválení oddlužení.²⁰¹ Druhá z možností byla do insolvenčního zákona výslovně zavedena teprve oddlužovací novelou, čímž reflektovala dosavadní rozhodovací praxi, která i přes absenci příslušné právní úpravy dospěla k témuž výsledku.

Usnesení o schválení oddlužení je totiž nutno považovat za rozhodnutí vydávané s výhradou změny poměrů (*clausula rebus sic stantibus*),²⁰² a proto je nutno jej, vyjde-li najevo podstatná změna poměrů oproti těm, které tu byly k okamžiku rozhodování o schválení oddlužení a které byly rozhodné pro stanovení měsíčních splátek, změnit.²⁰³ V takovém případě je dlužník nad rámec výše uvedeného povinen tvrdit a prokázat také podstatnou změnu poměrů oproti těm, za nichž bylo jeho oddlužení schváleno, jinak jeho žádost úspěšná býti nemůže.

¹⁹⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 12. 2017, č. j. 2 VSOL 1041/2017-B-18.

²⁰⁰ § 391 odst. 2 insolvenčního zákona.

²⁰¹ § 395 odst. 5 věta šestá insolvenčního zákona.

²⁰² § 407 odst. 3 insolvenčního zákona.

²⁰³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 7. 2016, č. j. 4 VSPH 479/2016-B-24.

Relevantní však nikdy nebude taková změna poměrů, která bude spočívat ve snížení dlužnických příjmů, například následkem změny zaměstnání, když tato okolnost již sama o sobě vede ke snížení měsíční splátky;²⁰⁴ současně s tím však vede též k poklesu té části příjmu, která oddlužení nepodléhá.

Stanoviska insolvenčního správce a schůze věřitelů k žádosti o stanovení nižších než zákonem určených splátek

K žádosti o stanovení nižších než zákonem určených splátek zaujme ve zprávě pro oddlužení své stanovisko insolvenční správce²⁰⁵ a následně mohou své doporučení, zda žádosti dlužníka vyhovět, či nikoli, připojit též nezajištěné věřitelé, a to buď prostřednictvím schůze věřitelů svolané za tímto účelem, anebo mimo ni.²⁰⁶

Rozhodnutí o žádosti o stanovení nižších než zákonem určených splátek

O žádosti dlužníka insolvenční soud rozhodne v usnesení o schválení oddlužení, respektive v usnesení, jímž usnesení o schválení oddlužení změní. Pokud žádosti o stanovení nižších než zákonem určených splátek vyhoví, není vázán výší měsíční splátky navrhované dlužníkem.²⁰⁷ To znamená, že výši měsíční splátky vždy stanoví podle svého uvážení.

Při stanovení měsíčních splátek postupují soudy velmi různorodě. Jednou z možností, jak lze měsíční splátku stanovit, je její vyčíslení pevnou částku. Výrok soudu zní v takovém případě následovně (uvažujme, že měsíční splátka má činit 5 000 Kč): „Dlužníku se ukládá, aby svým nezajištěným věřitelům platil ze svých příjmů, které získá po schválení oddlužení, částku ve výši 5 000 Kč.“

Soud v takovém případě nejprve – vzhledem ke skutečnostem, na nichž je dlužníková žádost o snížení měsíčních splátek založena – určí míru, v níž mají být

²⁰⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 8. 2017, č. j. 1 VSPH 779/2017-B-24;

usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 8. 2017, č. j. 1 VSPH 782/2017-B-23.

²⁰⁵ § 398a odst. 2 část věty za středníkem insolvenčního zákona; ustanovení chybně odkazuje na § 398 odst. 4 insolvenčního zákona, když žádost o stanovení nižších než zákonem určených splátek je s účinností od 1. 6. 2019 upravena v § 398 odst. 5.

²⁰⁶ § 399 odst. 1 věta třetí, § 400 odst. 1 věta druhá a § 401 odst. 4 insolvenčního zákona.

²⁰⁷ § 398 odst. 5 věta čtvrtá insolvenčního zákona.

pohledávky nezajištěných věřitelů v průběhu oddlužení uspokojeny a následně stanoví měsíční splátku takovou částkou, aby bylo této požadované míry dosaženo.²⁰⁸

Měsíční splátka přitom vychází z poměrů, které zde byly k okamžiku rozhodování, avšak dále již měsíční splátka nereflektuje ani výdělek dosažený dlužníkem na straně jedné, ani nárůst jeho životních nákladů na straně druhé. A obdrží-li dlužník vedle základní složky mzdy též prémie, s nimiž soud při stanovení měsíční splátky nijak nekalkuloval, stanou se tyto prémie v důsledku stanovení pevné měsíční splátky pro dlužníkovy věřitele nedosažitelnými.

Druhá možnost představuje pouhou modifikaci možnosti první, kdy dlužník v základu platí svým nezajištěným věřitelům měsíční splátku určené zákonem, jejich výše je však omezena co do insolvenčním soudem stanovené horní hranice. V takovém případě zní výrok soudu následovně: *„Dlužníku se ukládá, aby svým nezajištěným věřitelům platil ze svých příjmů, které získá po schválení oddlužení, částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky, max. však v rozsahu 5 000 Kč.“*

Tím dochází k odstranění nejistoty ohledně postupu zaměstnavatele v případě, kdy dlužníková mzda výjimečně nedosáhne takové výše, aby z ní mohla být provedena srážka odpovídající stanovené pevné měsíční splátce. Zaměstnavatel tak vždy provede měsíční splátku nižší; je-li nižší měsíční splátka stanovená soudem, provede zaměstnavatel srážku v této výši, naopak je-li nižší měsíční splátka stanovená zákonem, provede zaměstnavatel srážku v této výši.

Nespornou nevýhodou však je, že takto stanovené měsíční splátky snižují uspokojení věřitelů, dojde-li k dočasnému poklesu dlužníkových příjmů, aniž by současně bylo pamatováno na situace, kdy se jeho příjmy výjimečně vychýlí směrem opačným. Ruku v ruce s tím si nelze nevšimnout, že dlužník zpravidla nedosáhne požadované míry uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, jež byla východiskem pro stanovení jeho měsíčních splátek.

Třetí možností je snížení měsíční splátky stanovené podle zákona o konkrétně stanovenou částku. V takovém případě zní výrok soudu následovně: *„Dlužníku se ukládá, aby svým nezajištěným věřitelům platil ze svých příjmů, které získá po schválení*

²⁰⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 2013, č. j. 3 VSPH 1413/2013-B-21.

oddlužení, částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky, sníženou o částku 5 000 Kč. “

Tento způsob tedy není příliš administrativně náročný, zaměstnavatel od vypočtené srážky odečte požadovanou částku, čímž dojde ke zvýšení nezabavitelné částky dlužníka v takovém rozsahu, v jakém tato nepostačuje k pokrytí jeho měsíčních nákladů. Tento způsob stanovení měsíčních splátek však nebyl Vrchním soudem v Praze shledán jako přípustný, když je zaměstnavateli ukládán nezákonný příkaz, aby vypočetl srážku s použitím nezabavitelné částky, jejíž výše se liší od nezabavitelné částky vypočtené podle nařízení o nezabavitelných částkách.²⁰⁹

Osobně s tímto právním názorem nesouhlasím; zaměstnavateli žádná nezákonná povinnost ukládána není, neboť srážku vypočte zákonem předvídaným postupem a teprve takto vypočtenou měsíční splátku sníží o požadovanou částku.

Výše měsíčních splátek stanovená předchozími způsoby vždy vychází ze stavu, který zde byl k okamžiku, kdy soud o dlužníkově žádosti rozhodoval. Dlužníku by tedy měla z jeho příjmů vždy zůstat taková částka, která by postačovala k pokrytí jeho měsíčních nákladů, tak jak byly vyčísleny k okamžiku, kdy soud o dlužníkově žádosti rozhodoval. V případě, že dojde v průběhu splátkového kalendáře ke zvýšení dlužníkovy výdělku, věřitelé v ostatních případech na výnosech plynoucích z tohoto zvýšení již žádným způsobem neparticipují, ledaže by došlo ke změně usnesení o schválení oddlužení.

Takto stanovené měsíční splátky do jisté míry odrážejí nárůst dlužníkových životních nákladů, prostřednictvím průběžně valorizované nezabavitelné částky, a pokud by došlo k nárůstu jeho životních nákladů nad rámec této valorizace, byl by to právě dlužník, kdo by musel prokazovat změnu poměrů, na základě níž by bylo ke změně usnesení o schválení oddlužení přistoupeno.

²⁰⁹ Ibid.

4.1.7. Mimořádné splátky

Podle § 412 odst. 1 písm. b) části věty před středníkem insolvenčního zákona je dlužník povinen vydat insolvenčnímu správci veškeré své mimořádné příjmy a použít je k mimořádným splátkám nad rámec schváleného splátkového kalendáře.

Mimořádnými příjmy typicky nebudou takové příjmy, které předtím představovaly takovou pohledávku, již by nebylo možno postihnout ani při výkonu rozhodnutí nebo exekuci příkázáním (jiné) peněžité pohledávky.

Z takového postihu jsou přitom vyloučeny peněžité dávky sociální péče (dávky osobám se zdravotním postižením), dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc), příspěvek na bydlení, jednorázové dávky státní sociální podpory (porodné a pohřebné), jednorázové dávky péstounské péče (příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla a příspěvek při ukončení péstounské péče)²¹⁰ a příspěvek na péči.²¹¹

Příkázáním pohledávky nelze postihnout ani cestovní náhrady. Cestovní náhrady jakožto náhrada nákladů vynaložených zaměstnancem, jenž byl zaměstnavatelem vyslán k výkonu práce do místa odlišného od svého pracoviště, nejsou příjmem v pravém slova smyslu, neboť se o ně aktiva dlužníka nezvyšují, nýbrž jejich prostřednictvím dochází k refundaci výdajů, které by dlužník, pokud by vykonával práci na svém pracovišti, vůbec nevynaložil, nebo by je vynaložil v menším rozsahu.²¹²

Za mimořádný příjem, jenž by bylo nutno vydat coby mimořádnou splátku nad rámec splátkového kalendáře, pak nelze považovat ani příjem získaný prodejem (transformací) majetku, který by oddlužení plněním splátkového kalendáře jinak nepodléhal.²¹³

²¹⁰ § 317 odst. 1–3 občanského soudního řádu.

²¹¹ § 17 odst. 2 zákona o sociálních službách.

²¹² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 4. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2419/2007.

²¹³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 5. 2015, č. j. 4 VSPH 942/2015-B-27; opačně např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 3. 2013, č. j. 1 VSPH 241/2013-B-50.

Daňový bonus

Poplatník daně z příjmů fyzických osob má za stanovených podmínek nárok na daňové zvýhodnění na vyživované děti,²¹⁴ které může do výše stanovené daňové povinnosti uplatnit formou slevy na dani²¹⁵ a/nebo v rozsahu, v němž daňové zvýhodnění přesahuje stanovenou daňovou povinnost, formou daňového bonusu.²¹⁶ Daňový bonus tak, jinými slovy, představuje záporný rozdíl mezi stanovenou daňovou povinností a daňovým zvýhodněním na vyživované děti, tedy jakousi „zápornou daň“.

Učiní-li poplatník vůči svému zaměstnavateli prohlášení k dani, může ve vztahu k záloze na daň uplatit měsíční daňové zvýhodnění, představující jednu dvanáctinu (ročního) daňového zvýhodnění, a to formou měsíční slevy na dani a/nebo formou měsíčního daňového bonusu, v rozsahu, v němž je vypočtená záloha nižší než částka měsíčního daňového zvýhodnění.²¹⁷

Jelikož se o daňové zvýhodnění uplatněné formou slevy na dani sníží stanovená záloha, dojde ruku v ruce s tím k navýšení čisté mzdy coby základu pro výpočet měsíční splátky. Oproti tomu daňový bonus za součást zálohy považovat nelze, čistou mzdu coby výpočtový základ tedy na rozdíl od měsíční slevy na dani nesnižuje,²¹⁸ a protože není uveden v taxativním výčtu příjmů podléhajících srážkám,²¹⁹ je tímto z takového postihu vyloučen.²²⁰

Nebylo by však logické, pokud by na daňovém zvýhodnění poskytnutém dlužníku formou slevy na dani, tím, že jejím prostřednictvím dojde k navýšení základu pro výpočet srážek, věřitelé prospěch měli, zatímco na měsíčním daňovém bonusu nijak neparticipovali. Měsíční daňový bonus jakožto zvláštní plnění poskytované poplatníkovi státem je proto nutno považovat za mimořádný příjem dlužníka ve smyslu § 412 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona.²²¹

²¹⁴ § 35c odst. 1 zákona o daních z příjmů.

²¹⁵ § 35c odst. 2 zákona o daních z příjmů.

²¹⁶ § 35c odst. 3 věta první zákona o daních z příjmů.

²¹⁷ § 35d odst. 2 věta druhá zákona o daních z příjmů.

²¹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. 5. 2012, č. j. 3 VSOL 852/2011-A-10.

²¹⁹ Viz § 299 odst. 1 občanského soudního řádu.

²²⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 3. 2013, č. j. 1 VSPH 241/2013-B-50;
usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 7. 2015, č. j. 1 VSOL 282/2015-A-16;
usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 6. 2016, č. j. 2 VSOL 454/2016-B-30.

²²¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze, op. cit.

Tato skutečnost přitom nijak nepotírá smysl daňového bonusu, kterým je toliko optimalizace daňového zatížení poplatníka, který má vyživovací povinnost k dítěti. „*Dítě není tím, koho by zákon daňové zvýhodnil, je toliko právním důvodem pro takové zvýhodnění.*“²²²

Pokud z ročního zúčtování záloh a daňového zvýhodnění vyplyne, že bylo poplatníku formou měsíčních daňových bonusů vyplaceno méně, než činí daňový bonus, vyplatí se mu zbylá část daňového zvýhodnění formou doplatku na daňovém bonusu.²²³ I tento doplatek je potom nutno považovat za příjem mimořádný, jenž je dlužník povinen vydat ve prospěch majetkové podstaty.²²⁴

Přeplatek na dani z příjmů fyzických osob

Doplatek z ročního zúčtování záloh na daň a daňového zvýhodnění však nemusí mít jen podobu doplatku na daňovém bonusu, naopak – a to bude případ podstatně častější – vyústí zúčtování záloh na daň v daňový přeplatek.

Takový přeplatek byl ze mzdy dlužníka odveden coby součást zálohy na daň, to znamená, že o částku připadající na tento přeplatek se snížila čistá mzda, z níž se měsíční splátky počítají. To znamená, že by bylo nutno daňový přeplatek zahrnout do čisté mzdy, vedle níž byl dlužníku vyplacen, a v tomto měsíci tak z něj bude v rámci oddlužení provedena srážka.²²⁵

Pokud by z něj srážka provedena nebyla, mohl by dlužník vědomě snižovat exekuční výtěžek, například tím, že by nevyužil nárok na některé měsíční slevy či na měsíční daňové zvýhodnění; částky odpovídající těmto slevám by obdržel teprve na základě ročního zúčtování.

Někdy se však lze setkat s názorem, že přeplatek na dani je mimořádným příjmem ve smyslu § 412 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona.^{226 227} Tento závěr bude praktický zejména tam, kde dlužník nepožádá o roční zúčtování záloh na daň a kde mu

²²² Ibid.

²²³ §35d odst. 7 zákona o daních z příjmů.

²²⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 8. 2017, č. j. 2 VSOL 217/2017-B-52.

²²⁵ Ibid.; KUČEROVÁ, Dagmar. Čtyři problematické situace v exekučních srážkách. In: *Podnikatel.cz* [online].

²²⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2019, č. j. 2 VSOL 523/2018-B-61.

²²⁷ Srov. BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy*. S. 414.

přeplatek na dani nevrátí zaměstnavatel, nýbrž příslušný správce daně. Těžko si totiž představit, jakým způsobem by tento správce z vratitelného přeplatku srážky provedl.

Pojistné plnění z obnosového pojištění

Zatímco v případě škodových pojištění vzniká oprávněné osobě (osobě, které v důsledku pojistné události vznikne právo na pojistné plnění) v důsledku pojistné události krytém pojištěním právo na pojistné plnění ve výši způsobené škody, s tím, že právo na její náhradu přechází vyplacením pojistného plnění na pojišťovnu, v případě obnosových pojištění vzniká oprávněné osobě právo na pojistné plnění stanovené v pojistné smlouvě (zejména v oceňovací tabulce), s tím, že právo na náhradu újmy jí zůstává zachováno.

Ke změně ve znění § 412 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona důvodová zpráva uvádí: „*Navrhuje se, aby plnění z pojistných smluv o škodovém pojištění a plnění z titulu práva na náhradu majetkové a nemajetkové újmy nebylo pokládáno za mimořádný příjem, který by měl být použit k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře. Tyto kategorie prostředků ve skutečnosti nelze řadit mezi příjmy, neboť jejich účelem není navýšit hodnotu majetku dlužníka, nýbrž poskytnout mu finanční prostředky na obnovu poškozených nebo zničených věcí, eventuálně kompenzovat nemajetkovou újmu, která mu vznikla.*“

Z toho lze vyvodit, že pojistné plnění z obnosového plnění – na rozdíl od pojistného plnění z pojištění škodového – lze vzhledem k jeho odlišnému charakteru považovat za mimořádný příjem dlužníka, a dlužník je tedy povinen vydat jej ve prospěch majetkové podstaty.²²⁸

4.2. Uspokojování pohledávek věřitelů

Z měsíčních splátek dlužník prostřednictvím insolvenčního správce uspokojuje pohledávky, které byly do splátkového kalendáře zahrnuty, při tom respektuje pořadí, jež tyto pohledávky v oddlužení z hlediska svého uspokojování mají (viz kapitola 2).

²²⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 11. 2017, sen. zn. 29 NSCR 125/2015.

Nejprve se z měsíčních splátek uspokojí pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň, které se ke dni, kdy dochází k rozvrhu měsíční splátky mezi věřitele, staly splatnými. Pokud si však několik přednostních pohledávek konkurovalo, aniž měsíční splátka stačila k jejich úplnému zaplacení, nebylo v zákoně stanoveno, v jakém pořadí má insolvenční správce k jejich placení přistoupit.²²⁹ Tento deficit zákonodárce odstranil prostřednictvím oddlužovací novely, když konečně do zákona pravidlo, podle kterého budou pohledávky náležející do jednotlivých skupin uspokojovány, zakotvil.

Nepostačuje-li tedy měsíční splátka k zaplacení všech pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň, uspokojí se tyto pohledávky v následujícím pořadí – odměna a náhrada hotových výdajů insolvenčního správce, běžné výživné, odměna za sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení, záloha na úhradu odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce ve smyslu § 38 odst. 6 insolvenčního zákona, dlužné výživné a náklady spojené se správou a udržováním majetkové podstaty (např. odměna za zpracování znaleckých posudků předkládaného společně se zprávou pro oddlužení nebo náklady spojené se správou a udržováním majetku vyňatého z majetkové podstaty). Případné další přednostní pohledávky se uspokojí poměrně.²³⁰

Nebyla-li částka odvedená ve prospěch majetkové podstaty coby měsíční splátka plně vyčerpána, rozvrhne se její zbytek mezi jednotlivé nezajištěné věřitele, podle poměru jejich pohledávek, uvedeného v distribučním schématu.²³¹

4.2.1. Distribuční schéma

Distribučním schématem se rozumí schematické znázornění podílů jednotlivých nezajištěných věřitelů na sumě nezajištěných pohledávek zahrnutých do oddlužení, a tedy i poměru, v němž budou tyto pohledávky v oddlužení uspokojovány.²³²

²²⁹ VESELÝ, Petr; HAŠKOVÁ, Klára. Přednostní pohledávky v oddlužení a jejich uspokojování – co soudce, to názor. In: *EPRAVO.CZ* [online].

²³⁰ § 398 odst. 4 věta první a druhá insolvenčního zákona.

²³¹ § 398 odst. 4 věta třetí ve spoj. s § 406 odst.3 písm. a) insolvenčního zákona.

²³² JIRMÁSEK, Tomáš. Distribuční schéma splátkového kalendáře 1. díl. In: *Insolvenční zóna* [online].

Byla-li některá z pohledávek, jež mají být zahrnuty do splátkového kalendáře, popřena, insolvenční správce částky připadající na uspokojení této pohledávky po dobu, po kterou zůstává tato pohledávka spornou, jejímu věřiteli nevyplácí, ale ukládá je na účet majetkové podstaty (tzv. deponace).

V případě, že bude sporná pohledávka dodatečně zjištěna, vyplatí insolvenční správce deponovanou částku příslušnému věřiteli, v opačném případě tuto částku rozdělí coby mimořádnou splátku mezi ostatní nezajištěné věřitele.²³³

Změny v distribučním schématu

Nastane-li skutečnost, která má za následek změnu v poměru pohledávek nezajištěných věřitelů, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu distribuční schéma zohledňující tuto změnu. Takovou změnu přitom mohou vyvolat následující skutečnosti – zpětvzetí či odmítnutí přihlášky pohledávky, zjištění přihlášené pohledávky podle § 198 odst. 1 věty druhé části věty za středníkem nebo § 201 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona, částečná změna v osobě věřitele nebo výsledek zvláštního přezkumného jednání.²³⁴

V případě, že budou v oddlužení plně uhrazeny pohledávky ostatní, přistoupí insolvenční správce k uspokojování pohledávek podřízených. To znamená, že insolvenčnímu soudu k tomuto okamžiku předloží nové distribuční schéma, v němž budou poměry původní nahrazeny poměry novými, podle podílu jednotlivých nezajištěných věřitelů na sumě podřízených pohledávek.²³⁵

Změny v distribučním schématu ve specifických případech

Specificky bude nutno postupovat v případě, kdy po schválení oddlužení vyjde najevo, že je zde zahraniční věřitel, který předtím nebyl insolvenčnímu soudu znám. Takového věřitele insolvenční soud v souladu s evropským právem vyrozumí o zahájení insolvenčního řízení a vyzve jej k přihlášení jeho pohledávky, s tím, že lhůta

²³³ § 411 odst. 2 insolvenčního zákona.

²³⁴ § 398a odst. 7 insolvenčního zákona.

²³⁵ Např. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. 9. 2019, č. j. KSPH 67 INS 9967/2019-B-7.

pro přihlašování pohledávek neskončí ve vztahu k tomuto věřiteli dříve než třicet dní od doručení příslušného vyrozumění.²³⁶

Další specifická situace nastane, nabyli-li dlužník v průběhu oddlužení dědictví – aniž byla pozůstalost odloučena od jmění dědice – a přihlásí-li věřitelé v dodatečné lhůtě, stanovené insolvenčním soudem, své pohledávky vzešlé z dluhů zůstavitele do insolvenčního řízení dlužníka coby dědice, zahrne insolvenční správce tyto pohledávky do splátkového kalendáře, kde budou uspokojovány vedle pohledávek ostatních nezajištěných věřitelů. Jelikož se zde však uplatní vyvratitelná právní domněnka výhrady soupisu pozůstalosti,²³⁷ je uspokojení těchto pohledávek v oddlužení limitováno co do ceny nabytého dědictví;²³⁸ zbylá část těchto pohledávek s ohledem na účinky výhrady soupisu v oddlužení uspokojena býti nemůže.²³⁹

Budou-li dodatečně přihlášené pohledávky po zvláštním přezkumném zjištění, insolvenční soud je prostřednictvím změny usnesení o schválení oddlužení dodatečně zahrne do splátkového kalendáře.²⁴⁰

²³⁶ Čl. 55 odst. 6 nařízení o insolvenčním řízení.

²³⁷ § 412 odst. 3 věta třetí insolvenčního zákona.

²³⁸ § 1707 věta první občanského zákoníku.

²³⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2017, č. j. 4 VSPH 671/2017-P9-9.

²⁴⁰ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 8. 2015, č. j. 2 VSOL 490/2015-B-56 (pohledávky známých zahraničních věřitelů);
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2014, č. j. 2 VSPH 1493/2013-P7-7;
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2017, č. j. 4 VSPH 671/2017-P9-9 (pohledávky vzešlé z dluhů zůstavitele).

5. Zpeněžení majetkové podstaty

Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí převedení veškerého majetku, který do ní náleží, na peníze za účelem uspokojení věřitelů, jakož i využití bankovních kont dlužníka a jeho peněžní hotovosti.²⁴¹

5.1. Zpeněžovaný majetek

Insolvenční správce zpeněží majetek náležející do majetkové podstaty ke dni schválení oddlužení.²⁴²

Zatímco v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se zpeněží veškerý majetek náležející do majetkové podstaty, v poměrech oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty tomu tak nutně nebude.

Zákon zde rozlišuje tři okruhy majetku, u nichž bude třeba – v závislosti na konkrétních okolnostech – posoudit, zda budou zpeněžení podléhat, či nikoli, a to zaprvé majetek, který byl dlužníku postížen v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce, zadruhé majetek, ohledně něhož zajištěný věřitel uplatnil právo na přednostní uspokojení své pohledávky, a zatřetí ostatní majetek, který je dlužník povinen ke zpeněžení vydat.

5.1.1. Majetek postížený v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce

Aby bylo možno uzavřít, jaký konkrétní majetek bude do tohoto okruhu spadat, je nutno předeštět, jak právní úprava řeší případný střet řízení exekučního a insolvenčního.

Důsledkem zahájení insolvenčního řízení není možno případný výkon rozhodnutí nebo případnou exekuci, má-li být jejich prostřednictvím postížen majetek, jenž současně náleží do majetkové podstaty, dále provádět (tzv. klid exekuce).²⁴³ Soudní exekutor již proto nečiní žádné úkony, které by k provedení exekuce směřovaly, blokační

²⁴¹ § 283 odst. 1 insolvenčního zákona.

²⁴² § 398 odst. 2 věta druhá a odst. 6 věta třetí insolvenčního zákona.

²⁴³ § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona.

účinky dosavadních úkonů v podobě arrestatoria a inhibitoria nicméně zůstávají zachovány.²⁴⁴ Majetek, na který se tyto účinky vztahují, však již od tohoto okamžiku nemůže sloužit toliko k uspokojení pohledávky jediného věřitele, naopak – ve světle zásad, na nichž insolvenční řízení spočívá – je nutno výtěžek dosažený jeho zpeněžením rozdělit mezi věřitele poměrně.

Jelikož v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zásadně majetku dlužníka žádným způsobem nedotýkalo a jelikož zákonodárce usiloval o to, aby dlužník mohl po dobu oddlužení – bez ohledu na (blokační) účinky zahájení výkonu rozhodnutí nebo nařízení exekuce – se svým majetkem volně nakládat, byly ke dni schválení oddlužení tyto případné blokační účinky odklizeny, aniž by bylo zapotřebí výkon rozhodnutí či exekuci zastavit nebo exekuční příkazy vydané na majetek dlužníka rušit, tím, že došlo ke zpětnému přechodu dispozičního oprávnění k tomuto majetku na povinného dlužníka.²⁴⁵

Oddlužovací novelou však citované ustanovení doznalo změn, v tom smyslu, že okruh tohoto majetku byl zúžen tak, že se nyní vztahuje toliko na „majetek postižený v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce“, nikoli již tedy na veškerý „majetek, s nímž dlužník nemohl dosud nakládat v důsledku účinků nařízení nebo zahájení výkonu rozhodnutí nebo exekuce“. Ruku v ruce se změnou provedenou ve způsobech oddlužení, kdy nově vždy dochází ke zpeněžení majetku dlužníka, pak dispoziční oprávnění k tomuto majetku nově ke schválení oddlužení přechází na insolvenčního správce.

Problematickou se však jeví odpověď na otázku, jaký majetek je třeba pod okruh majetku, jenž byl v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce postižen, podřadit.

Zjevně však neobstojí závěr, že majetkem, který byl v rámci výkonu rozhodnutí postižen, je možno rozumět veškerý majetek, na nějž se vztahují účinky jednotlivých úkonů, jež byly v rámci exekučního řízení učiněny a jež směřovaly k jeho provedení, v podobě inhibitoria nebo arrestatoria. Opačný závěr by nutně vedl k tomu, že v případě generálního inhibitoria coby účinku vyrozumění povinného o zahájení exekuce,²⁴⁶ by bylo nutno považovat za takový majetek veškerá dlužníková aktiva.

²⁴⁴ § 109 odst. 2 insolvenčního zákona.

²⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 12. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2775/2018 (R 5/2020).

²⁴⁶ § 44a odst. 1 věta první exekučního řádu.

Logickým se nezdá býti ani závěr, že majetkem postiženým v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce je třeba chápat veškerý majetek, na který bylo nařízením výkonu rozhodnutí nebo exekučním příkazem uvaleno speciální inhibitorium.²⁴⁷

Důvodem pro jeho zpeněžení by v takovém případě mohla být toliko samotná skutečnost, že dispoziční oprávnění k tomuto majetku přešlo na insolvenčního správce. V takovém případě by však zpeněžení podléhal i majetek, který by jinak zůstal dlužníku zachován coby majetek, jehož zpeněžením by se nedosáhlo uspokojení věřitelů, nebo coby chráněné obydlí dlužníka (viz dále). Tento závěr nelze přijmout, insolvenční řízení by totiž směřovalo toliko k dokončení realizace exekučního postihu, přičemž by současně rezignovalo na právní instituty jemu vlastní, jejichž prostřednictvím má být dosaženo cíle v jistých ohledech odlišného, než který je sledován řízením exekučním.

Eventuálně by bylo možno dlužníku uložit vydat tento majetek ke zpeněžení, s tím však důvodová zpráva k oddlužovací novele insolvenčního zákona nepočítá, když praví, že majetek, k němuž má insolvenční správce dispoziční oprávnění na základě jiného titulu, již ke zpeněžení vydat nelze. Nelze ani pominout, že dispoziční oprávnění k majetku, který by ke zpeněžení vydán nebyl, by měl přesto insolvenční správce; zprostit by se jej mohl jedině vynětím tohoto majetku z majtkové podstaty.²⁴⁸

Osobně se proto přikláním k podstatně užšímu výkladu uvedeného pojmu, tedy že jím je nutno rozumět toliko výtěžek zpeněžení majetku dlužníka dosažený v exekuci, který však dosud nebyl soudnímu exekutorovi nebo oprávněnému z různých důvodů vyplacen – a z tohoto důvodu dosud nedošlo ke splnění vymáhaného dluhu – a s nímž insolvenční správce nakládá jako s výtěžkem řízení insolvenčního.

Dispoziční oprávnění k tomuto výtěžku tak v důsledku schválení oddlužení přejde na insolvenčního správce, který jej následně mezi jednotlivé věřiteli rozdělí poměrně, dispoziční oprávnění k ostatnímu majetku naopak přejde na dlužníka, ledaže mu bude uložena povinnost vydat jej ke zpeněžení.

²⁴⁷ § 47 odst. 6 věta první exekučního řádu.

²⁴⁸ MARŠÍKOVÁ, Jolana; KRHUT, Rostislav. *Aktuální otázky insolvenčního řízení se zaměřením na novelu IZ 2019 v praxi* [přednáška].

Výkon rozhodnutí nebo exekuce srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů

Jak již bylo řečeno výše, i po zahájení insolvenčního řízení zůstává účinek exekučního příkazu v podobě speciálního inhibitoria a arrestatoria zachován. Dlužník tedy i nadále ztrácí právo na výplatu té části mzdy nebo jiného příjmu, která odpovídá stanoveným srážkám,²⁴⁹ a plátce tohoto příjmu je povinen zdržet se výplaty takto sražené částky dlužníku.²⁵⁰

Aby však nebyla dotčena zásada poměrného uspokojení dlužnických věřitelů, nemohou být sražené částky vyplaceny ani soudnímu exekutorovi; takový úkon by musel být kvalifikován jako provedení exekuce.

Plátce příjmu postiženého srážkami proto sražené částky uchovává odděleně od vlastních prostředků (tyto částky takzvaně deponuje) a podle způsobu řešení dlužníkovy úpadku je vyplatí oprávněné osobě²⁵¹ – po schválení oddlužení, ať již zpeněžením majetkové podstaty, nebo plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, je jakožto majetek, který je ve vlastnictví dlužníka ke dni schválení oddlužení, vyplatí insolvenčnímu správci.

V případě výkonu rozhodnutí a exekuce srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů tedy bude za postižený majetek nutno považovat deponované srážky.

Výkon rozhodnutí nebo exekuce příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu

Obdobně jako v předchozím případě zůstává inhibitorium a arrestatorium zachováno, dlužník tedy nadále ztrácí právo nakládat s peněžními prostředky na účtu²⁵² a stejně tak s nimi nemůže nakládat ani peněžní ústav.²⁵³

Z důvodu zákazu provádění exekuce nelze dát peněžnímu ústavu pokyn k odepsání peněžních prostředků z účtu dlužníka prostřednictvím vyrozumění o nabytí

²⁴⁹ § 282 odst. 3 občanského soudního řádu.

²⁵⁰ § 282 odst. 1 občanského soudního řádu.

²⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 29 Cdo 5295/2016 (R 4/2020).

²⁵² § 304 odst. 3 část věty před středníkem občanského soudního řádu.

²⁵³ § 304 odst. 1 věta první občanského soudního řádu.

právní moci exekučního příkazu.²⁵⁴ Peněžní ústav je následně podle způsobu řešení dlužníkovu úpadku vyplatí oprávněné osobě²⁵⁵ – v případě schválení oddlužení insolvenčnímu správci.²⁵⁶

Výkon rozhodnutí nebo exekuce prodejem věcí v dražbě

Jsou-li výkon rozhodnutí nebo exekuce prováděny prodejem věcí v dražbě, dospěla judikatura k závěru, že za provedení exekuce je nutno považovat jednak udělení příklepu prostřednictvím usnesení o příklepu²⁵⁷ a jednak rozvrh výtěžku dražby prostřednictvím rozvrhového usnesení,²⁵⁸ jakož i výplatu takto rozvržených částek oprávněnému nebo osobám, jež do řízení přistoupily jako další oprávněný.²⁵⁹

Bude-li insolvenční řízení účinně zahájeno po udělení příklepu, nemůže být takové rozhodnutí vypraveno k doručení ani nemůže nabýt plné moci.²⁶⁰

Bylo-li insolvenční řízení účinně zahájeno po tom, co usnesení o příklepu nabylo právní moci, a zaplatil-li vydražitel ve lhůtě k tomu stanovené nejvyšší podání – přitom je nerozhodné, zda účinky zahájení insolvenčního řízení nastaly před zaplacením nejvyššího podání nebo po jeho zaplacení – nelze takto získaný výtěžek ze zpeněžení vydražené nemovitosti mezi oprávněného a osoby, které do řízení přistoupily jako další oprávněný, rozvrhnout.

Soud nebo soudní exekutor jej proto bude do rozhodnutí o insolvenčním návrhu deponovat a po rozhodnutí o úpadku vydá tzv. kvazirozvrhové usnesení, jímž rozhodne o nákladech exekuce a jejich odpočtu od rozvrhované podstaty a o vydání jejího zůstatku insolvenčnímu správci.²⁶¹

²⁵⁴ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, Cpjn 19/98.

²⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 29 Cdo 5295/2016 (R 4/2020).

²⁵⁶ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. S. 744 a 745.

²⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 4. 2004, sp. zn. 20 Cdo 2372/2003.

²⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 5. 2006, sp. zn. 29 Cdo 332/2004 (R 54/2007).

²⁵⁹ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 20 Co 471/2004 (R 86/2005).

²⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 4599/2014.

²⁶¹ § 46 odst. 7 exekučního řádu;

usnesení Krajského soudu v Praze, op. cit.;

rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 29 Cdo 332/2004, op. cit.;

nález Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2016, sp. IV. ÚS 378/16.

O rozvrhovém usnesení platí obdobně vše uvedené výše o usnesení o příklepu.²⁶²

V případě výkonu rozhodnutí a exekuce prodejem věci v dražbě bude tedy za postižený majetek nutno považovat výtěžek dražby, který ještě nebyl vyplacen oprávněnému a osobám, jež do řízení přistoupily jako další oprávněný.

5.1.2. Majetek sloužící k zajištění

Jak již bylo řečeno výše, pohledávka zajištěného věřitele, jenž uplatnil právo na její uspokojení ze zajištění, může být zpeněžena i z majetku, který by jinak zpeněžení v oddlužení nepodléhal, a pokud by mu podléhal, je jeho pohledávka oproti pohledávkám nezajištěným nadána lepším pořadím; z výtěžku zpeněžení majetku sloužícího k zajištění se tak uspokojuje přednostně.

Dispoziční oprávnění k majetku sloužícímu k zajištění, přechází na insolvenčního správce, stejně jako je tomu u majetku, který byl postižen v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce, bez dalšího. Dispoziční oprávnění ale není jedinou podmínkou, aby mohl ke zpeněžení přistoupit, ke zpeněžení majetku poskytnutého k zajištění totiž může přistoupit zásadně teprve k žádosti věřitele, k zajištění jehož pohledávky tento majetek slouží.²⁶³

Zpeněžení majetku sloužícího k zajištění bez žádosti zajištěného věřitele

Výše uvedené pravidlo se však neuplatní bezvýjimečně. Pro oddlužení zpeněžením majetkové podstaty byla do insolvenčního zákona oddlužovací novelou zavedena konstrukce opačná, tedy že majetek sloužící k zajištění se zpeněží vždy, ledaže zajištěný věřitel, který ohledně tohoto majetku uplatnil právo na přednostní uspokojení své pohledávky, projeví jinou vůli.

Učinit tak může nicméně pouze tehdy, převyšuje-li zjevně zajištěná pohledávka hodnotu zajištění natolik, že lze rozumně očekávat, že se z výtěžku jeho zpeněžení dostane též na věřitele nezajištěné, a jednak tehdy, postačí-li k plnému uspokojení

²⁶² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 21 Cdo 4599/2014, op. cit.

²⁶³ § 409 odst. 4 insolvenčního zákona.

nezajištěných pohledávek výtěžek dosažený zpeněžením ostatního majetku, tedy majetku, na němž žádné zajištění nevázne.²⁶⁴

Aplikováno by však nemělo být ani při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty tam, kde předpokládaný čistý výtěžek zpeněžení majetku poskytnutého k zajištění zjevně převyšuje výši zajištěné pohledávky. Jinak řečeno, bylo by krajně nelogické, aby byl osud majetku, jehož výtěžek by mohl být použit též alespoň k částečnému uspokojení věřitelů nezajištěných, záležel výlučně na vůli zajištěného věřitele.

Insolvenční zákon však případnou kolizi zájmů zajištěných a nezajištěných věřitelů pro případ, že je oddlužení prováděno současně plněním splátkového kalendáře a zpeněžením majetkové podstaty, neřeší. Tuto právní mezeru by bylo možno zhojit jedině výkladem per analogiam, konkrétně za použití ustanovení řešícího tuto kolizi při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

Obě výjimky stanovené pro tento způsob oddlužení by tak mohly své uplatnění nalézt i tam, kde je zpeněžení majetkové podstaty doprovázeno plněním splátkového kalendáře, s tím rozdílem, že postup bude vzhledem ke zvolené konstrukci opačný. Budou-li tedy podmínky pro aplikaci některé z výše uvedených výjimek splněny, přistoupí insolvenční správce ke zpeněžení předmětu zajištění bez dalšího, třebaže by ho o jeho zpeněžení zajištěný věřitel jinak požádat nechtěl.

Nebylo-li by tomu tak, bylo by tím bez přiměřeného důvodu dotčeno právo nezajištěných věřitelů uspokojit svou pohledávku z hyperochy dosažené zpeněžením předmětu zajištění – tedy z rozdílu mezi výtěžkem dosaženým zpeněžením předmětu zajištění a výtěžkem určeným k vydání zajištěnému věřiteli, respektive zajištěným věřitelům.

V konečném důsledku tak bude insolvenční správce postupovat stejně jako při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty v řízeních podle insolvenčního zákona ve znění účinném do oddlužovací novely.

²⁶⁴ § 408 odst. 3 insolvenčního zákona.

Výtěžek zpeněžení předmětu zajištění, který byl postižen v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce

Poněkud specifická situace nastane, pokud byl předmět zajištění zpeněžen již v rámci řízení exekučního a insolvenčního správci byl toliko vydán výtěžek jeho zpeněžení. V takovém případě již majetek, který byl předmětem zajištění, není ve vlastnictví dlužníka, a nabytím právní moci kvazirozvrhového usnesení dochází k zániku zástavního práva k tomuto majetku, neboť kvazirozvrhové usnesení „*má vzhledem k zástavním právům (...) účinky rozvrhového usnesení*“.²⁶⁵

Skutečnost, že k rozvrhu výtěžku dražby nedošlo, však nemůže být přičítána k tíži zajištěného věřitele.

Překonáný již je právní názor, podle něhož by se měl zajištěný věřitel excindační žalobou domáhat vyloučení výtěžku zpeněžení zajištění z majetkové podstaty.²⁶⁶ S výtěžkem zpeněžení je nyní nutno nakládat tak, jako by ke zpeněžení zajištění došlo teprve v řízení insolvenčním.

Zajištěný věřitel tak má právo uplatnit právo na uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění vydaného insolvenčnímu správci soudním exekutorem. Jinak řečeno „*(t)voří-li rozdělovanou podstatu výtěžek z prodeje zástavy, má oprávněný, jestliže se do insolvenčního řízení přihlásil jako zajištěný věřitel, postavení zajištěného věřitele, byť předmět zajištění již není ve vlastnictví povinného (dlužníka) (sic!) a do majetkové podstaty náleží výtěžek zpeněžení zástavy, s nímž bude pro účely uspokojení věřitelů nakládáno, jako by ke zpeněžení zajištění došlo v insolvenčním řízení (...)*“.²⁶⁷

Z toho vyplývá, že zajištěný věřitel by se měl dovolat svého zajištění ve vztahu k již zpeněženému majetku.

²⁶⁵ VRTIŠKA, Tomáš. Dopady insolvenčního řízení na exekuční dražbu nemovitých věcí. *Komorní listy*. S. 23;

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3845/2011.

²⁶⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2016, č. j. 101 VSPH 92/2013-121.

²⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 11. 2015, sp. zn. 29 ICdo 56/2013 (R 107/2016).

5.1.3. Majetek, který je dlužník povinen vydat ke zpeněžení podle § 398 odst. 3 insolvenčního zákona

Zpeněžení bude v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty podléhat i další majetek, který je dlužník povinen ke zpeněžení vydat, s tím, že teprve pomyslným vydáním tohoto majetku dojde k přechodu dispozičního oprávnění na insolvenčního správce.

Z tohoto důvodu nemůže povinnost vydat majetek ke zpeněžení v žádném případě dopadat na majetek, který byl dlužníku postížen v rámci výkonu rozhodnutí či exekuce, nebo na majetek sloužící k zajištění, neboť dispoziční oprávnění k těmto skupinám majetku přechází na insolvenčního správce bez dalšího.²⁶⁸

Z okruhu majetku, který by jinak byl dlužník povinen ke zpeněžení vydat, je však nutno vyjmout takový majetek, jehož zpeněžením by se nedosáhlo uspokojení věřitelů, a majetek představující tzv. chráněné obydlí dlužníka.²⁶⁹ To znamená, že majetek, na který by se případně mohla povinnost vydat jej ke zpeněžení vztahovat, je nutno nejprve podrobit tzv. testu zpeněžitelnosti.

Majetek, jehož zpeněžením by se nedosáhlo uspokojení věřitelů

Dlužníku nebude vůbec povinnost vydat majetek ke zpeněžení uložena, pokud by se takovým zpeněžením toliko generovaly další pohledávky – typicky pohledávky představující odměnu insolvenčního správce a náklady spojené se správou a udržováním majetkové podstaty – aniž by současně došlo alespoň k částečnému zapravení pohledávek ostatních.

Zpeněžení by v takovém případě nebylo účelné, důvodem pro něj by byla povinnost dlužníka vydat majetek ke zpeněžení jako taková, aniž by současně došlo k uspořádání majetkových poměrů mezi ním a jeho nezajištěnými věřiteli.

Pojem majetek, jehož zpeněžením by se nedosáhlo uspokojení věřitelů, ale bude třeba vykládat podstatně širěji.

²⁶⁸ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. S. 31.

²⁶⁹ § 398 odst. 6 věta první a druhá insolvenčního zákona.

Neúčelným by bylo i takové zpeněžení, v důsledku něhož by dlužník přišel o majetek, který potřebuje k výkonu výdělečné činnosti – ať již k výkonu závislé práce, nebo k výkonu podnikání – jejímž prostřednictvím si obstarává příjmy, z nichž bude v rámci splátkového kalendáře platit stanovené měsíční splátky, na kterých je jeho oddlužení mimo jiné postaveno. Takové zpeněžení by sice samo o sobě k výtěžku, z něhož by mohli být nezajištění věřitelé uspokojeni, vedlo, v konečném důsledku by jim však byli – v rámci splátkového kalendáře – spíše poškozeni.

Ze zpeněžení tedy bude třeba vyloučit konkrétní majetek, který dlužník k výkonu takové výdělečné činnosti prokazatelně nezbytně potřebuje.²⁷⁰ Typicky se bude jednat například o automobil sloužící k dojíždění do zaměstnání nebo věci sloužící k podnikání.

V případě, že tyto věci účelu, pro než byly ze zpeněžení vyloučeny, sloužit přestanou, bude možno změnit usnesení o schválení oddlužení tak, že je dlužník tyto povinen ke zpeněžení vydat.

Chráněné obydlí dlužníka

Jelikož se v souvislosti s oddlužovací novelou insolvenčního zákona již žádný ze způsobů, jimiž může být oddlužení provedeno, neobejde bez zpeněžení majetku náležejícího do majetkové podstaty, přiznává insolvenční zákon dlužníku za určitých podmínek ochranu co do negativních důsledků, v něž by vyústilo zpeněžení jeho obydlí coby jeho materiálního zázemí.²⁷¹

Za obydlí dlužníka přitom bude nutno považovat jakoukoli věc, popřípadě její součást (stavbu, která je součástí pozemku) nebo vymezenou část (byt, který je vymezen ve stavbě), užívanou dlužníkem k zajištění jeho bytových potřeb a bytových potřeb jeho rodiny – zpravidla bytovou jednotku, rodinný dům, podíl v bytovém družstvu, vyloučeno však není ani to, aby obydlím byla věc movitá (např. karavan, hausbót nebo stan)²⁷² –

²⁷⁰ MARŠÍKOVÁ, Jolana; KRHUT, Rostislav. *Aktuální otázky insolvenčního řízení se zaměřením na novelu IZ 2019 v praxi* [přednáška].

²⁷¹ § 398 odst. 6 věta druhá insolvenčního zákona.

²⁷² Odůvodnění k nařízení č. 189/2019 Sb., o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení (nařízení o chráněném obydlí). S. 6 a 7.

a dále pozemek, který s věcí plnící funkce obydlí tvoří funkční celek a který je nezbytný k jejímu řádnému užívání (např. zahrada nebo pozemek zajišťující přístup).²⁷³

V krajním případě tak dlužník může zvrátit zpeněžení pozemku, na kterém bude movitá věc, již prokazatelně užívá k zajištění svých bytových potřeb, stát.

Má-li dlužník bydliště na několika místech, je za jeho obydlí možno považovat pouze takovou věc, která se nachází v místě, v němž se zdržuje převážně, zřejmě podle počtu přenocování. Jinými slovy, navzdory tomu, že dlužník může mít bydlišť několik, obydlí ve smyslu insolvenčního zákona a nařízení o chráněném obydlí může mít pouze jedno.

Již v úvodu nutno zmínit, že ochrana takového obydlí se uplatí pouze tehdy, bude-li oddlužení provedeno současně plněním splátkového kalendáře a zpeněžením majetkové podstaty; zpeněžení dlužníkovy obydlí při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty tímto nijak dotčeno není.

Institut chráněného obydlí nikterak nedopadá ani na zajištěné věřitele. Obydlí představující majetek sloužící k zajištění v tomto ohledu ochrany nepožívá, a právo zajištěného věřitele domáhat se uspokojení své pohledávky ze zajištění, které by jinak představovalo chráněné obydlí, zůstává zachováno.²⁷⁴

Význam ochrany dlužníkovy obydlí

Prostřednictvím institutu chráněného obydlí je realizován zájem na ochranu dlužníka, in concreto zájem na zajištění jeho bytových potřeb a bytových potřeb jeho rodiny a zájem na zachování jejich socioekonomických vazeb.

Pokud by bylo přistoupeno ke zpeněžení jeho obydlí, byl by nucen zajistit si obydlí náhradní, ne nutně by si však byl z různých objektivních důvodů schopen jej zajistit v místě svého dosavadního obydlí. To by bezpochyby zpřetrhalo nejen jeho dosavadní sociální vazby, nýbrž i vazby ekonomické. Dlužník by se tak mohl, a to se značnou mírou pravděpodobnosti, ocitnout v situaci, kdy byl vzhledem ke změně

²⁷³ § 1 a 2 nařízení o chráněném obydlí.

²⁷⁴ § 398 odst. 4 odst. 6 věta poslední insolvenčního zákona.

místa svého bydliště musel nastoupit do nového zaměstnání, nebo do stávajícího zaměstnání dojíždět, což by jeho postavení na trhu práce do značené míry destabilizovalo.

Opomíjet nelze ani skutečnost, že by ze svých sociálních a ekonomických vazeb byly vytrženy osoby žijící s dlužníkem ve společné domácnosti, a to především nezletilé děti, kterým by v krajním případě nemuselo být umožněno dokončit své vzdělávání ve stávajícím školském zařízení.²⁷⁵

To vše je v naprostém rozporu s podstatou oddlužení jakožto sanačního způsobu řešení úpadku. Dle důvodové zprávy má skutečnost, že dlužníku bude po dobu oddlužení zachováno určité materiální zázemí, vést ke snížení takových měsíčních nákladů dlužníka, jež musí vynaložit k udržení alespoň minimální životní úrovně, s tím, že jeho příjmy mohou být v rozsahu, v němž tyto náklady převýší, distribuovány mezi nezajištěné věřitele.

Důvodová zpráva je však v tomto ohledu přinejmenším zavádějící. Měsíční náklady se sice dlužníku v důsledku zachování určitého materiálního zázemí beze sporu sníží (oproti nákladům, které by jinak měl, kdyby si musel obstarat například nájemní bydlení), v uspokojení pohledávek věřitelů se však toto neprojeví přímo.

Výše měsíční splátky totiž nijak nezávisí na nákladech, které dlužník k zajištění svých základních životních podmínek skutečně vynaložil, nýbrž na nákladech normativních – prostřednictvím životního minima a normativních nákladů na bydlení – jež jsou shodné pro všechny dlužníky, bez ohledu na to, zda své bytové potřeby zajišťují prostřednictvím vlastního obydlí, nebo bydlení nájemního.

Nelze však zapřít, že k určitému nepřímému vlivu na měsíční splátky v konečném důsledku dojít může, a to například tam, kde by byl dlužník v důsledku ztráty svého obydlí nucen nastoupit do takového zaměstnání, v němž by dosahoval podstatně nižšího výdělku, nebo tam, kde by byl v důsledku téhož nucen do zaměstnání dojíždět a z toho důvodu požádat o stanovení nižších než zákonem učených měsíčních splátek.

Přesto nabývám dojmu, že zákonodárce nedostal tomu, co v důvodové zprávě deklaroval, tedy že zachování obydlí dlužníku bezpodmínečně povede ke zvýšení míry, v níž budou pohledávky věřitelů uspokojeny. Náklady na bydlení totiž mohou tvořit podstatnou část celkových měsíčních nákladů dlužníka a právě o tyto náklady by se

²⁷⁵ HAFNER, Jakub. Ochrana obydlí dlužníka. In: *Právní prostor* [online].

mohla zvýšit jeho měsíční splátka. To však se současnou úpravou nezabavitelné částky, která je stanovena bez rozdílu pro všechny dlužníky – bez ohledu na formu jejich bydlení – nelze.

Namísto toho jsou věřitelům – ostatně tak, jak tomu bylo dosud – předloženy dvě ekonomické nabídky, v závislosti na tom, jaký způsob oddlužení bude následně schválen. Obsahem jedné ekonomické nabídky, pro případ, že oddlužení bude provedeno plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, jsou stávající aktiva dlužníka s výjimkou chráněného obydlí a postižitelná část jejich budoucích přírůstků, obsahem druhé ekonomické nabídky, pro případ, že oddlužení bude provedeno zpeněžením majetkové podstaty, jsou toliko stávající aktiva, avšak bez jakýchkoli výjimek.

Oddlužovací novela insolvenčního zákona tak pouze modifikuje dosavadní dualismus způsobů oddlužení, jenž je vlastní například též americkému úpadkovému právu, kdy dlužník může osvobození od placení zbývajících pohledávek dosáhnout buď tím, že se ve prospěch svých věřitelů vzdá svého současného majetku, s tím, že před nimi současně ochrání své budoucí příjmy, anebo tím, že se v jejich prospěch vzdá podstatné části svých příjmů, s tím, že před nimi současně ochrání svůj současný majetek.²⁷⁶

Jednotliví věřitelé tak musí důkladně zvážit, v rámci kterého ze způsobů, jimiž může být oddlužení provedeno, budou jejich pohledávky uspokojeny ve větším rozsahu a tento způsob – oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, chtějí-li se mimo jiné uspokojit z výtěžku zpeněžení dlužníkovy obydlí – v konkurenci ostatních věřitelů prosadit. Tím však současně věřitelé rezignují na možnost uspokojit se z budoucích příjmů dlužníka v rámci splátkového kalendáře.

Obydlí dlužníka vyjmuté z ochrany

Z ochrany je nicméně vyjmuto takové obydlí, které se vzhledem k předpokládanému výtěžku jeho zpeněžení jeví jako nepřiměřené vzhledem k průměrné ceně nemovitostí na daném místě a v daném čase.

²⁷⁶ RICHTER, Tomáš. Slovenská rekodifikace insolvenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku (a jedna sázka na divokou kartu). *Právní rozhledy*. S. 731 an.

Hodnota chráněného obydlí je stanovena jako součin částky na zajištění obydlí a koeficientu zohledňovaných osob.

Částka na zajištění obydlí odráží současný stav na trhu nemovitostí a představuje peněžní částku, za níž by bylo možno v místě dlužníkovy obydlí pořídit obydlí, které by bylo možno kvalifikovat jako přiměřené – nařízení takové obydlí ztotožňuje s obydlím průměrným – a vypočte se jako součin statistické hodnoty a koeficientu růstu cen.

Statistická hodnota představuje peněžní částku, za níž bylo možno takové obydlí pořídit v rozhodném období²⁷⁷ a vypočte se jako součin průměrné kupní ceny za metr čtvereční bytu, eventuálně metr krychlový rodinného domu a jeho průměrné velikosti, určených z kupních cen a velikostí bytů či rodinných domů pořízených v rozhodném období v obcích, které jsou z hlediska počtu obyvatel srovnatelné s obcí, v níž má dlužník své obydlí, a které se nacházejí v témže okrese nebo kraji. Všechny tyto proměnné vychází ze statistických údajů zveřejňovaných Českým statistickým úřadem za rozhodné období.

Takto zjištěná statistická hodnota se následně upraví prostřednictvím koeficientu růstu cen, který odráží nárůst cen bytů či rodinných domů oproti rozhodnému období, a který rovněž vychází ze statistických údajů zveřejňovaných Českým statistickým úřadem.

Výsledná částka na zajištění obydlí se nakonec vynásobí koeficientem zohledňovaných osob, stanoveným v závislosti na počtu osob, s nimiž dlužník žije ve společné domácnosti a vůči nimž má vyživovací povinnost.

Převyšuje-li hodnota dlužníkovy obydlí hodnotu chráněného obydlí, je dlužník povinen své obydlí vydat ke zpeněžení. Insolvenční zákon tedy chrání pouze ty dlužníky, kteří si nežijí nad poměry. Právě na tomto příkladu si lze demonstrovat, jak propastné rozdíly mohou mezi jednotlivými dlužníky vzniknout.

Nemajetný dlužník bude povinen uspokojovat své věřitele pouze v rámci splátkového kalendáře.

Má-li však dlužník věc, kterou je možno kvalifikovat jako jeho obydlí, ale její hodnota nepřevyšuje hodnotu obydlí chráněného, přicházejí v úvahu dvě varianty. Prosadí-li věřitelé, že oddlužení bude provedeno plněním splátkového kalendáře se zpeněžením

²⁷⁷ Rozhodným obdobím je období tří kalendářních let, z nichž poslední rok o dva roky předchází rozhodnutí o úpadku.

majetkové podstaty, nebude dlužník tuto věc povinen vydat ke zpeněžení, zato však bude povinen splácet svým věřitelům stanovené měsíční splátky. Pokud by nezajištění věřitelé preferovali uspokojení ze všeho majetku, včetně majetku, který by jinak představoval chráněné obydlí, museli by se naopak vzdát práva na uspokojení svých pohledávek v rámci splátkového kalendáře.

Pokud však hodnota dlužníkovy obydlí hodnotu chráněného obydlí – byť jen nepatrně – převyšší, bude jednak povinen jej vydat ke zpeněžení, a aniž mu toto bude zachováno, bude povinen nad rámec výtěžku dosaženého jeho zpeněžením odvádět ve prospěch majetkové podstaty rovněž měsíční splátky. V tomto případě tak věřitelé mohou obdržet částku řádově o statisíce až nízké jednotky miliónů korun vyšší, než by obdrželi od dlužníka, jehož obydlí je chráněno, ačkoli jeho hodnota je jen nepatrně nižší.

5.2. Uspokojení pohledávek věřitelů

5.2.1. Výtěžek zpeněžení předmětu zajištění

Majetek sloužící k zajištění představuje zvláštní část majetkové podstaty, v terminologii zákona o konkursu a vyrovnání oddělenou majetkovou podstatu, z níž se přednostně uspokojují věřitelé, jejichž pohledávka je tímto majetkem zajištěna a kteří v insolvenčním řízení uplatnili právo na její přednostní uspokojení z tohoto majetku.

Pohledávky zajištěných věřitelů tak zaujímají ve vztahu k této části majetkové podstaty výhodnější pořadí než pohledávky věřitelů nezajištěných; uspokojení věřitelů s méně výhodným pořadím je tak do úplného uspokojení věřitelů zajištěných vyloučeno.

Náklady spojené se správou předmětu zajištění

Od výtěžku dosaženého zpeněžením jednotlivého předmětu zajištění se nejprve odečtou náklady vynaložené na jeho samotné zpeněžení, jakož i náklady vynaložené předtím na jeho správu.²⁷⁸

Jelikož z majetku poskytnutého k zajištění se uspokojuje přednostně pohledávka zajištěného věřitele a jelikož míra jejího uspokojení závisí výlučně na tom, jakého

²⁷⁸ § 298 odst. 2 ve spoj. s odst. 4 insolvenčního zákona.

výtěžku se zpeněžením tohoto majetku podaří dosáhnout, a zajištěný věřitel má z tohoto důvodu možnost udělovat insolvenčnímu správci závazné pokyny směřující k jeho správě či zpeněžení, měl by pochopitelně náklady spojené se svými pokyny, jakož i jiné náklady spojené se správou a zpeněžením předmětu zajištění nést tento věřitel, nebo na nich přinejmenším participovat.

Jelikož jsou tyto náklady spojené výlučně s majetkem tvořícím jakousi oddělenou část majetkové podstaty, z níž se bude v první řadě uspokojovat věřitel, jehož pohledávka je tímto majetkem zajištěna, nebylo by spravedlivé, pokud by tyto náklady šly k tíži věřitelů ostatních, aniž by z tohoto majetku měli jakýkoli prospěch.

Nákladem spojeným se správou předmětu zajištění bude přitom jen takový výdaj, jenž musí být nutně vynaložen za účelem udržování hodnoty předmětu zajištění, tedy výdaj vynaložený za účelem uchování jeho hodnoty nebo za účelem zamezení jeho podstatného znehodnocení.²⁷⁹ Náklady sledující jiné cíle za náklady spojené se správou předmětu zajištění, odečitatelné od dosaženého výtěžku zpeněžení, zásadně považovat nelze.

Typicky se bude jednat o náklady spojené s údržbou majetku sloužícího k zajištění nebo jeho zabezpečením²⁸⁰ nebo o daň z nemovitosti²⁸¹, náklady bezpodmínečně spojené s užíváním předmětu zajištění takovými náklady zpravidla nebudou.²⁸²

Náklady spojené se správou bytové jednotky

Vlastník bytové jednotky je povinen správci nebo společenství vlastníků coby osobě zodpovědné za správu domu, v němž je jednotka vymezena, a pozemku, na němž je tento dům postaven, platit příspěvky na jejich správu (příspěvky do fondu oprav), příspěvky určené na odměňování této osoby a náklady za služby ve formě záloh nebo nedoplatku z jejich vyúčtování.

Správa domu a pozemku přitom zahrnuje vše, co nenáleží vlastníku jednotky a co je v zájmu všech spoluvlastníků nutné nebo účelné pro řádnou péči o dům a pozemek

²⁷⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 1. 2013, č.j. 1 VSPH 1541/2012-B-44.

²⁸⁰ Ibid.

²⁸¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 2010, č. j. 1 VSPH 404/2010-B-40.

²⁸² Ibid.

jako funkční celek a zachování nebo zlepšení společných částí.²⁸³ Taková správa bude typicky zahrnovat zajištění provozu domu, včetně dodávek energií, odvozu komunálního odpadu, úklidu společných částí, provozu výtahu a společné televizní antény, a odstranění fyzického nebo morálního opotřebení společných částí, tedy zejména jejich údržbu, opravu nebo stavební úpravy.²⁸⁴

Jelikož dispoziční oprávnění k majetku sloužícímu k zajištění přechází ke dni schválení oddlužení na insolvenčního správce,²⁸⁵ vykonává od tohoto okamžiku povinnosti práva vlastníka, jakož i povinnosti spojené s vlastnictvím jednotky insolvenční správce. Je to tedy insolvenční správce, kdo je odpovědný za plnění povinností, „*které ve vztahu k (...) jednotce příslušelo dlužníku (coby vlastníku jednotky), včetně povinnosti podílet se na správě domu, v němž je jednotka umístěna, a přispívat na náklady spojené se správou (tohoto) domu a pozemku*“, a plnění těchto povinností je součástí řádné insolvenční správy takového majetku.²⁸⁶

Nemůže být tedy žádných pochyb o tom, že veškeré takové náklady se hradí z majetkové podstaty jakožto pohledávky spojené s udržováním a správou majetkové podstaty.²⁸⁷ Z tohoto důvodu postrádá smyslu členění těchto nákladů na ty, které by souvisely s vlastnictvím předmětu zajištění bez dalšího, a na ty, které by byly podmíněny teprve jeho užíváním. Podstatným je, zda tam, kde předmět zajištění nikdo neužívá, má vlastník jednotky, respektive insolvenční správce jakožto osoba vykonávající povinnosti vlastníka, i tak povinnost příslušné náklady hradit.

Otázkou však zůstává, zda tyto náklady, tak jako tak hrazené z majetkové podstaty, mají jít následně k tíži zajištěného věřitele, tedy zda se mají odečíst od výtěžku dosaženého zpeněžením předmětu zajištění, ještě předtím, než bude zajištěnému věřiteli výtěžek připadající na jeho pohledávku vydán (jinak řečeno, zda se jedná o náklady odečitatelné od výtěžku zpeněžení předmětu zajištění), zda mají být přičteny na vrub uživatele bytové jednotky, zpravidla dlužníka samého či jejího nájemce, nebo zda mají – v krajním případě – jít k tíži insolvenčního správce.

²⁸³ § 1189 občanského zákoníku.

²⁸⁴ NOVOTNÝ, Marek; HORÁK, Tomáš; HOLEJŠOVSKÝ, Josef et al. *Bytové spoluvlastnictví a bytová družstva*. S. 131.

²⁸⁵ § 409 odst. 3 věta první část věty za středníkem ve spoj. s § 407 odst. 1 insolvenčního zákona.

²⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 4. 2017, sen. zn. 29 NSCR 94/2014-B-94 (R 107/2016).

²⁸⁷ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 7. 4. 2015, č. j. 67 Icm 805/2014-240.

Rozhodujícím kritériem pro to, zda lze náklady spojené se správou předmětu zajištění, včetně příspěvků na správu domu a pozemku, považovat za náklady odečitatelné od výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, je skutečnost, zda je majetek sloužící k zajištění užíván, „*takže část těchto nákladů může být (podle jejich povahy) přičtena takovému uživateli*“.²⁸⁸ Jinými slovy, pakliže je bytová jednotka užívána, je nutno přičíst veškeré náklady, jejichž povaha to připouští, na vrub jejího uživatele, a to tak, že tento uživatel bude hradit ve prospěch majetkové podstaty částky odpovídající těmto nákladům, případně zahrnuté do sjednaného nájemného; eventuálně může být břemeno hrazení těchto nákladů na základě (soukromoprávní) dohody s insolvenčním správcem přeneseno na uživatele.

Na jednu stranu tak jsou sice z majetkové podstaty vynakládány částky na zajištění správy bytové jednotky, na stranu druhou do majetkové podstaty plynou příjmy z nájemného, jakož i další příjmy související s užíváním této jednotky. Jak bylo soudy opakovaně dovozeno, pohledávka zajištěného věřitele se v insolvenčním řízení uspokojuje zásadně z výtěžku dosaženého zpeněžením předmětu zajištění, „*jemuž podléhá spolu se svým příslušenstvím, přírůstky a neoddělenými plody (...), nikoli též z užitků*“, mezi něž se řadí též nájemné plynoucí z jeho pronájmu.²⁸⁹

Shrňme-li to, nájemné z pronájmu majetku poskytnutého k zajištění je příjmem majetkové podstaty a posléze jedním ze zdrojů výtěžku zpeněžení majetkové podstaty, jenž insolvenční správce mimo jiné použije k hrazení pohledávek za majetkovou podstatou, pohledávek jim postavených na roveň a nákladů souvisejících s udržováním a správou majetkové podstaty, tedy i nákladů souvisejících se správou předmětu zajištění.²⁹⁰

Pokud by dlužník, kterému bylo schváleno oddlužení, coby uživatel tyto náklady ve prospěch majetkové podstaty nehradil, byla by taková skutečnost důvodem pro zrušení jeho schváleného oddlužení se současným prohlášením konkursu na jeho majetek.²⁹¹

Oproti tomu, není-li zde žádného uživatele, tedy osoby, která by se na nákladech spojených se správou předmětu zajištění mohla podílet, je nutno je odečíst od výtěžku

²⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, op. cit.

²⁸⁹ Např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 5. 2008, sp. zn. 1 Ko 100/2008.

²⁹⁰ § 296 odst. 1 insolvenčního zákona.

²⁹¹ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 7. 4. 2015, č. j. 67 Icm 805/2014-240.

dosaženého jeho zpeněžením;²⁹² v takovém případě tedy půjde o tzv. odečitatelné náklady.

Celou výše uvedenou problematiku ve svém usnesení²⁹³ příležitostně shrnul Vrchní soud v Praze, který došel k závěru, že „(p)okud by nemovitosti byly pronajaty (což se v dané věci nestalo), nesl by náklady spojené s provozem celého objektu – podle nájemní smlouvy – zřejmě jejich nájemce a v takovém případě by tyto náklady zásadně nesla majetková podstata (...) a náklady spojené bezprostředně s užíváním bytových a nebytových jednotek nájemníky nemovitostí by nebylo lze bez jeho souhlasu přenášet na zástavního věřitele, jenž by neměl právo na uspokojení své zajištěné pohledávky z (...) nájemného.

Jinak řečeno, pokud by majetková podstata dlužníka (a tím i nezajištění věřitelé) – a nikoliv zajištěný věřitel – měla profit z nájemného plynoucího ze zastavených nemovitostí, podílela by se zásadně též majetková podstata dlužníka (a nezajištění věřitelé) – a nikoliv zajištěný věřitel – i na nákladech s tím spojenými. (...) Dlužno dodat, že (...) zajištěnému věřiteli nic nebránilo v tom, aby (...) dal správce příslušné pokyny směřující k řádné správě zastavených nemovitostí (např. takové, aby nemovitosti pronajala a tím snížila náklady na jejich správu).“

Limitace nákladů odečitatelných od výtěžku zpeněžení předmětu zajištění

Od výtěžku dosaženého zpeněžením předmětu zajištění se předně odečtou náklady spojené se správou a zpeněžením předmětu zajištění, které insolvenční správce vynaložil, aniž přitom vycházel z pokynu uděleného zajištěným věřitelem nebo aniž si takový pokyn obstaral,²⁹⁴ a dále náklady, které vzešly ze závazných pokynů zajištěného věřitele a které tento dosud nezapravitel, respektive na jejichž provedení nesložil zálohu.²⁹⁵

Odečtení těchto nákladů od výtěžku zpeněžení, tak jak byly vymezeny výše, je limitováno co do určeného procentuálního podílu na tomto výtěžku, v případě nákladů spojených se správou činí tento limit čtyři procenta a v případě nákladů spojených

²⁹² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 4. 2017, č. j. 29 NSCR 94/2014-B-94 (R 12/2019).

²⁹³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 1. 2014, č. j. 1 VSPH 2234/2013-B-57.

²⁹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 7. 2015, sen. zn. 29 NSCR 37/2013 (R 34/2016).

²⁹⁵ § 298 odst. 6 insolvenčního zákona.

se zpeněžením pak procent pět.²⁹⁶ „Účelem těchto limitů je chránit zajištěného věřitele před nehospodárnou správou majetku náležejícího do majetkové podstaty.“²⁹⁷

Zejména to platí v případech, kdy jsou se správou předmětu zajištění spojeny pravidelné platby, bez ohledu na to, zda je tento předmět užíván, či nikoli. Zákonná limitace těchto nákladů má insolvenčního správce přimět k tomu, aby se zpeněžením majetku sloužícího k zajištění zbytečně neotálel, navzdory tomu, že se jím dosáhne nižšího výtěžku, než by se dosáhlo v dlouhodobějším časovém horizontu, nebo aby jinak zajistil, že stanovené limity nebudou překročeny.²⁹⁸

V rozsahu, v němž náklady spojené se správou a zpeněžením uvedené limity převyšují, mohou být tyto připsány na vrub buď zajištěnému věřiteli, majetkové podstatě, anebo insolvenčnímu správci.

Za pokyny směřující ke správě a zpeněžení, které zajištěný věřitel insolvenčnímu správci udělil a které insolvenční správce následně respektoval, je tento věřitel plně odpovědný, proto se na náklady spojené s jejich provedením zákonem stanovené limity nevztahují.²⁹⁹ Pokud insolvenční správce při správě a zpeněžení z takových pokynů nevycházel, skýtá se mu možnost obstarat si dodatečně souhlas zajištěného věřitele s jejich odečtením v nadlimitním rozsahu.

Nesvolí-li však zajištěný věřitel k tomu, aby insolvenční správce náklady spojené se správou a zpeněžením odečetl i v tomto rozsahu, neznamená to, že by tyto náklady nutně musely zatěžovat majetkovou podstatu, tedy jít na úkor ostatních věřitelů, aniž by na výtěžku dosaženém prostřednictvím těchto nákladů jakkoli participovali. V takovém případě rozhodne o limitech těchto nákladů insolvenční soud.³⁰⁰

Učiní tak tehdy, dojde-li k závěru, že přenesení povinnosti podílet se na úhradě těchto nákladů na ostatní věřitele by bylo v rozporu se zásadami, na nichž insolvenční řízení spočívá, tedy že tímto přenesením by byli tito věřitelé nespravedlivě poškozeni, zatímco zajištěný věřitel by byl na jejich úkor nedovoleně zvýhodněn.³⁰¹

Ani ve zbylém rozsahu však není insolvenční správce nucen nést tyto náklady ze svého, jejich zůstatek bude hrazen z majetkové podstaty coby pohledávka

²⁹⁶ § 298 odst. 4 insolvenčního zákona.

²⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 8. 2018, sen. zn. 29 NSCR 137/2016.

²⁹⁸ Ibid.

²⁹⁹ Ibid.

³⁰⁰ § 298 odst. 2 insolvenčního zákona.

³⁰¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 11. 2017, č. j. 3 VSOL 880/2017-B-62.

za majetkovou podstatou (náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty ve smyslu § 168 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona).

„Ze svého je insolvenční správce nese pouze tehdy, pokud při projednání konečné zprávy (respektive zprávy o stavu insolvenčního řízení, pozn. aut.) nebyly soudem schváleny jako řádné a opodstatněně vynaložené z majetkové podstaty.“³⁰²
Na věřitele pak není možno přenášet ani důsledky liknavosti insolvenčního správce.³⁰³

Převyšuje-li dosažený výtěžek hodnotu zajištěné pohledávky tak, že bude vedle úplného uhrazení nákladů spojených se správou a zpeněžením postačovat též k plnému uspokojení pohledávky zajištěného věřitele, odečtou se tyto náklady od vzniklé hyperochy. Teprve pokud tomu tak nebude, půjde část těchto nákladů k tíži zajištěného věřitele.³⁰⁴

Odměna insolvenčního správce určené z výtěžku zpeněžení jednotlivého předmětu zajištění určeného k vydání zajištěnému věřiteli

Vedle nákladů spojených se správou a zpeněžením se od výtěžku zpeněžení odečte částka připadající na odměnu insolvenčního správce.

Obdobně jako u nákladů spojených se správou a zpeněžením, převyšuje-li dosažený výtěžek hodnotu zajištěné pohledávky tak, že bude vedle úplného uhrazení nákladů spojených se správou a zpeněžením a odměny insolvenčního správce postačovat též k plnému uspokojení pohledávky zajištěného věřitele, odečte se odměna od vzniklé hyperochy, základem pro její výpočet tak výtěžek zpeněžení určený k vydání zajištěnému věřiteli. Teprve pokud tomu tak nebude, půjde část této odměny k tíži zajištěného věřitele, s tím, že základem pro její výpočet bude výtěžek zpeněžení po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením.³⁰⁵

³⁰² Ibid.

³⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 9. 2019, sen. zn. 29 NSCR 167/2017.

³⁰⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 10. 2009, č. j. 2 VSPH 594/2009-B-60.

³⁰⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2017, č. j. 1 VSOL 1301/2016-B-31.

Pohledávky související se správou domu a pozemku

Byla-li v insolvenčním řízení zpeněžena jednotka, uspokojuje se z výtěžku jejího zpeněžení přednostně též pohledávka osoby odpovědné za správu domu, v němž je jednotka vymezena – společenství vlastníků nebo správce³⁰⁶ – pokud tato souvisí se správou domu a pozemku.

Zvýhodnění těchto pohledávek pramení z nízké míry jejich vymahatelnosti. Osoba odpovědná za správu domu a pozemku má totiž v tomto ohledu – a to jak v poměrech insolvenčních, tak poměrech mimoinsolvenčních – podstatně horší postavení než zajištění věřitelé – typicky v případech, kdy je koupě jednotky financována prostřednictvím hypotečního úvěru – kteří mají možnost uspokojit svou pohledávku realizací zajištění k této jednotce.

Horší postavení pohledávek souvisejících se správou domu a pozemku oproti pohledávkám zajištěným jednotkou následně vede k tomu, že náklady připadající na některou z jednotek v domě nesou vlastníci jednotek ostatních.³⁰⁷ Snahou zákonodárce proto bylo tyto pohledávky do určité míry privilegovat pohledávkami zajištěných věřitelů, a tím důsledky výše popsané alespoň zčásti minimalizovat a tím v jistém smyslu chránit „řádne platící vlastníky jednotek“.

Pohledávky související se správou domu a pozemku spadají do režimu nezajištěných pohledávek, pokud vznikly před rozhodnutím o úpadku, nebo pohledávkami za majetkovou podstatou, pokud vznikly po rozhodnutí o úpadku, představující náklady spojené se správou (viz výše), tvoří-li jednotka předmět zajištění, nebo náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty v ostatních případech.³⁰⁸

Výhodnější pořadí se – zcela logicky – týká jen těch věřitelů, jejichž pohledávky vznikly předtím, než byl zjištěn úpadek dlužníka, a které tudíž spadají do režimu pohledávek přihlašovaných,³⁰⁹ a je limitováno deseti procenty čistého výtěžku zpeněžení

³⁰⁶ § 1190 občanského zákoníku.

³⁰⁷ Důvodová zpráva k senátnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. S. 6.

³⁰⁸ JIRMÁSEK, Tomáš. Uspokojování pohledávek společenství vlastníků jednotek v insolvenčním řízení po 1. 12. 2017 (2. díl). In: *Insolvenční zóna* [online].

³⁰⁹ Ibid.

– tedy výtěžku zpeněžení po odečtení nákladů na správu a zpeněžení a odměny insolvenčního správce určené z tohoto výtěžku.³¹⁰ Ve zbylém rozsahu se tyto pohledávky uspokojují společně s ostatními nezajištěnými pohledávkami.

Tento výklad však donedávna nebyl přijímán beze všech pochybností, neboť předmětné ustanovení insolvenčního zákona výslovně hovořilo o tom, že se režim výše uvedený vztahuje na pohledávky v insolvenčním řízení uplatněné, nikoli jen na pohledávky přihlášené; jasno pak nebylo ani ohledně toho, zda má být pohledávka osoby odpovědné za správu domu a pozemku privilegována co do deseti procent výtěžku zpeněžení hrubého, nebo čistého. Tyto výkladové pochybnosti však byly odstraněny v rámci souboru legislativně technických úprav přijatých jako součást oddlužovací novely insolvenčního zákona.

Složitější je odpověď na otázku, zda se režim výše popsany uplatní i tehdy, je-li zpeněžena jednotka, na níž zástavní právo nebo jiný zajišťovací instrument neváže.

Lze namítat, že nikoli, a to jednak vzhledem k systematickému zařazení tohoto ustanovení do paragrafu věnujícího se uspokojování pohledávek zajištěných věřitelů a jednak z toho důvodu, že zákon hovoří toliko o tom, že pohledávky osoby odpovědné za správu domu a pozemku se „*uspokojí (...) před pohledávkami zajištěných věřitelů*“.³¹¹

Opačná argumentace se však může zakládat na tom, že jsou-li tyto pohledávky privilegovány před pohledávkami zajištěnými, a tím pádem i před pohledávkami nezajištěnými, které by byly uspokojeny z případné hyperochy, musí být před pohledávkami nezajištěných věřitelů zvýhodněny i tam, kde žádný zajištěný věřitel není.³¹²

Lze nicméně dospět k závěru, že zákonodárce chtěl z důvodů výše uvedených, a beze sporu ušlechtilých, zvýhodnit osobu odpovědnou za správu domu před ostatními věřiteli všude tam, kde dochází k prodeji jednotky. Je však otázkou, nakolik je tento zájem legitimní, tedy do jaké míry a zda vůbec má osoba zodpovědná za správu domu, reprezentující vlastníky jednotek v tomto domě, požívat lepšího postavení než institucionální věřitelé, jejichž řádně platící klienti doplácí na klienty insolventní bezesporu též.

³¹⁰ § 298 odst. 8 insolvenčního zákona.

³¹¹ § 298 odst. 8 insolvenčního zákona.

³¹² SPRINZ, Petr; NOVOPACKÝ, Lukáš. (Strastiplná) cesta zajištěného věřitele k vydání výtěžku zpeněžení v konkursu. *Právní rozhledy*. S. 767 a 768.

Nasnadě je odpověď, že ostatní vlastníci si své sousedy na rozdíl například o institucionálních věřitelů nemohou vybrat; povinnost podílet se na správě společných částí domu je totiž ze zákona spojena s vlastnictvím jednotky. Kdo nabude vlastnické právo k jednotce, však společenství vlastníků nijak ovlivnit nemůže.³¹³

Postup při uspokojování pohledávek

Bezodkladně po zpeněžení předmětu zajištění navrhne insolvenční správce insolvenčnímu soudu vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli, v němž mimo jiné vyčíslí pohledávky, které mají být od výtěžku tohoto zpeněžení uspokojeny ještě předtím, než bude jeho zůstatek vydán zajištěnému věřiteli. Insolvenční soud následně – na základě zjištěného skutkového stavu – rozhodne o tom, zda byly splněny podmínky k vyplacení výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli a v jaké výši, a případně udělí k vydání výtěžku zajištěnému věřiteli souhlas.³¹⁴

Insolvenční soud se dále při rozhodování o uspokojení zajištěného věřitele zabývá správností a účelností nákladů, které insolvenční správce v souvislosti se správou a zpeněžením vynaložil, a to bez ohledu na to, zda přesahují zákonem stanovení limity, či nikoli.³¹⁵

5.2.2. Obecná majetková podstata

Ostatní pohledávky se uspokojují z obecné majetkové podstaty. V souvislosti s tím však vyvstává otázka, zda bude do majetkové podstaty náležet též případný přebytek výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, obdobně, jako by tomu bylo v konkursu, a případně též případný ekvivalent hodnoty chráněného obydlí, bude-li zpeněženo tzv. nepřiměřené obydlí dlužníka.

U oddlužení zpeněžením majetkové podstaty tomu tak nepochybně bude, neboť při tomto způsobu oddlužení se k uspokojení věřitelů použije veškerý majetek náležející do majetkové podstaty. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením

³¹³ ŠTURMOVÁ, Ludmila; LANGMEIER, Jan. Posílení možnosti vymáhání nároků osob odpovědných za správu domu a pozemku v insolvenčním řízení. In: *EPRAVO.CZ* [online].

³¹⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 11. 2010, č. j. 1 VSPH 857/2010-B-301.

³¹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 5. 2018, č. j. 3 VSPH 57/2018-13.

majetkové podstaty se však k uspokojení věřitelů obecně nepoužije veškerý majetek, jenž náleží do majetkové podstaty dlužníka, nýbrž jen takový majetek, jenž byl dlužník na základě usnesení o schválení oddlužení povinen ke zpeněžení vydat.

Jak již bylo řečeno, majetek sloužící k zajištění nelze považovat za majetek, který by mohl být dlužníkem ke zpeněžení vydán, neboť dispoziční oprávnění k němu přechází ke dni schválení oddlužení na insolvenčního správce, a není tedy důvod, aby tomu titulu pro přechod dispozičního oprávnění zároveň konkuroval titul jiný.

Protože v současnosti majetek dlužníka podléhá postihu v rámci obou způsobů oddlužení, je v tomto ohledu nutno se odchýlit od dosavadní ustálené praxe, podle níž měl být přebytek výtěžku zpeněžení vydán dlužníku.³¹⁶

Je však otázkou, zda dostatečným důvodem pro rozdělení hyperochy mezi nezajištěné věřitele postačí toliko dispoziční oprávnění insolvenčního správce k tomuto majetku, nebo zda má být v usnesení o schválení oddlužení povinnost vydat předmětu zajištění ke zpeněžení koncipována pouze co do případného přebytku zpeněžení tohoto zajištění.

V tomto případě však vyvstane další otázka a to, jak se s touto hyperochou vypořádat, byl-li předmětem zpeněžení majetek, který by jinak požíval ochrany coby chráněné obydlí. Lze však uzavřít, že případný přebytek zpeněžení by již této ochrany požívat neměl, neboť předmětný institut nemá za cíl chránit peněžení ekvivalent chráněného obydlí. Jeho smyslem je uchránit dlužníkovu obydlí jakožto jeho materiální zázemí, zpeněžením tohoto obydlí důvod této právní ochrany odpadne. Výjimečný není ani opačný názor, tedy že přebytek výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, jenž by jinak byl chráněným obydlím, se vydá dlužníku.³¹⁷

V této souvislosti dlužno dodat, že ačkoli již tento majetek fakticky zpeněžen byl, zpeněžením ve smyslu insolvenčního zákona je třeba rozumět těž samotné inkaso peněžených prostředků a jejich rozdělení mezi věřitele. V takovém případě by nemohla obstát protiargumentace, opírající se o citované usnesení, že hyperocha je transformací majetku, k němuž by měl jinak dispoziční oprávnění dlužník, a proto mu musí být vydána.

³¹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 2. 2012, č. j. 1 VSPH 175/2012-B-30.

³¹⁷ *“Ukládá se dlužníku, aby vydal insolvenčnímu správci ke zpeněžení případný přebytek ze zpeněžení předmětu zajištění (hyperocha), nejedná-li se o obydlí dlužníka, jehož hodnota nepřesahuje hodnotu určenou podle nařízení vlády.”* (usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. 9. 2019, č. j. KSPH 67 INS 9967/2019-B-7).

Co se dále nadlimitního obydlí týče, jsem názoru, že pokud bylo dlužníku uloženo vydat jej ke zpeněžení, musí být k uspokojení pohledávek použit celý výtěžek dosažený jeho zpeněžením, aniž by byl následně dlužníku vyplacen peněžní ekvivalent chráněného obydlí (peněžní částka odpovídající hodnotě chráněného obydlí), a to opět z důvodů uvedených výše, pro něž právní ochrana takového obydlí pozbyla smyslu. Zde navíc k „transformaci“ majetku představujícího chráněné obydlí dojít nemůže, neboť tam, kde hodnota obydlí přesahuje zákonem předvídaný limit, se tato ochrana neuplatní vůbec, a tudíž nelze o – ani částečném – dispozičním oprávnění dlužníka k tomuto majetku jakkoli uvažovat.

Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň

Z majetkové podstaty se přednostně uspokojí pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň. Pro pořadí, v jakém budou tyto uspokojeny, se ale neuplatní pořadí, tak jak je stanoveno v § 398 odst. 4 insolvenčního zákona – toto ustanovení se vztahuje toliko na částku, kterou je dlužník povinen splácet ze svých příjmů v rámci splátkového kalendáře (měsíční splátku) – nýbrž pravidlo obsažené v § 305 odst. 2 insolvenčního zákona, neboť ustanovení o rozvrhu se použijí obdobně.³¹⁸

Pohledávky nezajištěných věřitelů

Zbytek majetkové podstaty se rozvrhne mezi nezajištěné věřitele, podle jejich poměrů uvedených v distribučním schématu.

Postup při uspokojování pohledávek

Poté, co insolvenční správce zpeněží majetek podléhající oddlužení, předloží insolvenčnímu soudu o tomto zpeněžení zprávu, a to buď konečnou zprávu, je-li

³¹⁸ § 409 odst. 2 věta druhá in fine insolvenčního zákona.

oddlužení prováděno zpeněžením majetkové podstaty,³¹⁹ anebo zprávu o stavu insolvenčního řízení, je-li oddlužení prováděno plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.³²⁰

Na zprávu o stavu insolvenčního řízení se ustanovení o konečné zprávě použijí jen přiměřeně, na tuto zprávu jsou tak kladeny podstatně menší formální požadavky.

Na základě obou těchto zpráv soud vydá rozvrhové usnesení, jímž výtěžek dosažený zpeněžením rozdělí mezi nezajištěné věřitele, s tím, že do tohoto usnesení převezme poměry nezajištěných věřitelů, jak jsou uvedeny v distribučním schématu.

³¹⁹ § 408 odst. 4 insolvenčního zákona.

³²⁰ § 409 odst. 2 věta druhá insolvenčního zákona.

Závěr

Oddlužení se stalo neodmyslitelnou součástí českého právního řádu a v systému českého insolvenčního práva si již konečně našlo své pevné místo, byť si jej po nějaký čas muselo hledat.

Původně totiž bylo oddlužení koncipováno jako zjednodušená forma reorganizace, když dlužník coby nepodnikající fyzická nebo právnická osoba na počátku sestaví plán oddlužení, v němž navrhne „nahrazení“ svých dosavadních závazků tím, že složí ve prospěch svých věřitelů stanovenou peněžní částku, že svolí ke zpeněžení svého majetku (toť dvě formy jednorázového vyrovnání), nebo že bude svým věřitelům odvádět stanovené měsíční splátky v rámci splátkového kalendáře. Tento plán měl následně podléhat schválení ze strany věřitelů.³²¹

I když oddlužení nakonec dostalo podobu mírně odlišnou, stále se jednalo o sanační způsob řešení úpadku – coby alternativa k reorganizaci – osob, jejichž závazky neměly původ v podnikání. V tomto ohledu tak došlo ke značnému posunu, když se oddlužení časem ukázalo býti vhodným též k řešení úpadku drobných podnikatelů. Insolvenční zákon však s tím, že by dlužník nacházející se v oddlužení měl příjmy z podnikání, nepočítal a splátkový kalendář, tak jak byl koncipován některými soudci, měl na jejich podnikání likvidační následky. Teprve nedávná (oddlužovací) novela insolvenčního zákona tento deficit konečně odstranila.

Jedním z nedostatků dosavadní právní úpravy byla také limitace vstupu do oddlužení skrze stanovenou procentuální částku, kterou museli věřitelé na svou pohledávku v každém případě obdržet. Kýžené druhé šance tak nemohli využít ti, kteří by ji nejvíce potřebovali, ale kteří se o možnost řešit svůj úpadek oddlužením připravili tím, že s podáním insolvenčního návrhu otáleli natolik, že by již své stále narůstající dluhy nebyli schopni v požadované míře splatit.

Oddlužovací novelou byla tato kvantitativní podmínka pro vstup do oddlužení odstraněna, čímž se možnost řešit úpadek tímto způsobem otevřela těm, pro něž byla jejich stávající situace bezvýchodná – museli nuceně setrvávat v exekuci – a kteří sice

³²¹ RICHTER, Tomáš. Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění. *Právní rozhledy*. 765 an.

v rámci oddlužení nesplatí podstatnou část svých dluhů, ale kteří na druhou stranu vynaloží veškeré úsilí, jež lze od nich v tomto směru požadovat.

Nelze nezmínit, že oddlužovací novela sice odklidila některé výkladové nejasnosti, na druhou stranu však přináší spoustu dalších problémů. Ačkoli se právní úprava oddlužení nepochybně vyvíjí správným směrem, z technického hlediska není oddlužovací novela odbornou veřejností hodnocena jako zdařilá.

Některá ustanovení jsou formulována natolik zmatečně, že nelze zodpovědět naprosto základní otázky, tedy za jakých podmínek je vůbec řešení úpadku oddlužení přípustné, respektive jak vysoká má být v tom kterém případě měsíční splátka, nebo jaký majetek podléhá zpeněžení v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (např. jaký majetek lze považovat za majetek postižený v rámci výkonu rozhodnutí či exekuce, zda má být hyperocha dosažená zpeněžením předmětu zajištění, který by byl jinak chráněným obydlím, rozvržena mezi nezajištěné věřitele, nebo zda má být zpeněžen předmět zajištění, o jehož zpeněžení zajištěný věřitel nepožádal).

Všechny tyto otázky a řadu otázek dalších jsem se ve své práci pokusil zodpovědět, lze však očekávat, že názory na některé právní otázky se budou mezi jednotlivými soudci různit, definitivní odpovědi tak pravděpodobně přinese až Nejvyšší soud.

Seznam zkratk

revizní novela insolvenčního zákona	zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
oddlužovací novela insolvenčního zákona	zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
nařízení o insolvenčním řízení	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení, ve znění pozdějších předpisů
zákon o sociálním pojištění	zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
nařízení o chráněném obydlí	nařízení č. 189/2019 Sb., o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení

Použitá literatura

1. Seznam použité literatury

BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy*. 7. akt. vyd. Olomouc: ANAG, 2019. 520 s. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7554-194-9.

DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela et al. *Občanské právo hmotné. Díl první: Obecná část*. 2., akt. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 436 s. ISBN 978-80-7552-187-3.

HÁSOVÁ, Jiřina; MORAVEC, Tomáš et al. *Insolvenční zákon*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018. 1824 s. Beckova edice Komentované zákony. ISBN 978-80-7400-691-3.

MARŠÍKOVÁ, Jolana et al. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. akt. vyd. Praha: Leges, 2014. 864 s. ISBN 978-80-87576-80-9.

NOVOTNÝ, Marek; HORÁK, Tomáš; HOLEJŠOVSKÝ, Josef et al. *Bytové spoluvlastnictví a bytová družstva*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. 401 s. Beckova edice Komentované zákony. ISBN 978-80-7400-602-9.

RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 320 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-549-7.

RICHTER, Tomáš. Česká rekodifikace insolvenčního práva ve světle její slovenské inspirace: podobnosti a rozdíly. *Justičná revue*. 2007, 59(3), 424–438. ISSN 1335-6461.

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., dopl. a upr. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7552-444-7.

RICHTER, Tomáš. Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění. *Právní rozhledy*. 2006, 14(21), 765 an. ISSN 1210-6410.

RICHTER, Tomáš. Slovenská rekodifikace insolvenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku (a jedna sázka na divokou kartu). *Právní rozhledy*. 2005, 13(20), 731 an. ISSN 1210-6410.

SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. 347 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.

SPRINZ, Petr; NOVOPACKÝ, Lukáš. (Strastiplná) cesta zajištěného věřitele k vydání výtěžku zpeněžení v konkursu. *Právní rozhledy*. 2019, 27(22), 763–769. ISSN 1210-6410.

TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 836 s. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-489-9.

VRTIŠKA, Tomáš. Dopady insolvenčního řízení na exekuční dražbu nemovitých věcí. *Komorní listy*. 2018, 10(3), 12–25. ISSN 1805-1081.

WINTEROVÁ, Alena; MACKOVÁ, Alena et al. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vyd. Praha: Leges, 2015. 352 s. ISBN 978-80-7502-077-2.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

GRYGAR, Jiří. Úrok z prodlení z výživného a insolvenční řízení. In: *Bulletin-advokacie.cz*. [online]. 17. 10. 2017 [cit. 16. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/urok-z-prodleni-z-vyzivneho-a-insolvencni-rizeni>.

HAFNER, Jakub. Ochrana obydlí dlužníka. In: *Právní prostor* [online]. 9. 10. 2019 [cit. 10. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/ochrana-obydli-dluznika>.

HORÁK, Martin. Štěpení pohledávky – sui bono? In: *EPRAVO.CZ* [online]. 8. 10. 2015 [cit. 15. 10. 2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stepeni-pohledavky-siu-bono-99065.html>.

HOROVÁ, Helena; SOMOL Karel. Postavení nezajištěných věřitelů v insolvenčním řízení. In: *Bulletin-advokacie.cz* [online]. 17. 9. 2012 [cit. 1. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/clanek10>.

JIRMÁSEK, Tomáš. Distribuční schéma splátkového kalendáře 1. díl. In: *Insolvenční zóna* [online]. 6. 10. 2017 [cit. 12. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/aktuality/mgr-bc-tomas-jirmasek-distribucni-schema-splatkoveho-kalendare-1-dil/>.

JIRMÁSEK, Tomáš. Podřízené pohledávky, aneb předbíhání ve frontě I. In: *Insolvenční zóna* [online]. 7. 1. 2020 [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/aktuality/podrizene-pohledavky-aneb-predbihani-ve-fronte-i/>.

JIRMÁSEK, Tomáš. Uspokojování pohledávek společenství vlastníků jednotek v insolvenčním řízení po 1. 12. 2017 (2. díl). In: *Insolvenční zóna* [online]. 12. 1. 2018 [cit. 20. 12. 2019]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/uspokojovani-pohledavek-spolecenstvi-vlastniku-jednotek-v-insolvencnim-rizeni-po-1-12-2017-2-dil/>.

KRHUT, Rostislav. Příjmy z podnikání v oddlužení splátkovým kalendářem. In: *Insolvenční zóna* [online]. 13. 1. 2017 [cit. 10. 12. 2019]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-rostislav-krhut-prijmy-z-podnikani-v-oddluzeni-splatkovym-kalendarem/>.

KUČEROVÁ, Dagmar. Čtyři problematické situace v exekučních srážkách. In: *Podnikatel.cz* [online]. 22. 4. 2015 [cit. 16. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/ctyri-problematicke-situace-v-exekucnich-srazkach/>.

PLEVA, Vítězslav. Může soud změnit usnesení věřitelské schůze? In: *EPRAVO.CZ* [online]. 18. 4. 2014 [cit. 10. 11. 2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/muze-soud-zmenit-usneseni-veritelske-schuze-94154.html>.

PLEVA, Vítězslav. Podnikatel a oddlužení? Od 1. 1. 2014 definitivně ano. In: *EPRAVO.CZ* [online]. 10. 1. 2014 [cit. 5. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/podnikatel-a-oddluzeni-od-1-1-2014-definitivne-ano-93326.html>.

ŠEFČÍK, Michael. Forma hlasovacího lístku v insolvenčním řízení. In: *EPRAVO.CZ* [online]. 21. 7. 2015 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/forma-hlasovaciho-listku-v-insolvencnim-rizeni-98344.html>.

ŠTURMOVÁ, Ludmila; LANGMEIER, Jan. Posílení možnosti vymáhání nároků osob odpovědných za správu domu a pozemku v insolvenčním řízení. In: *EPRAVO.CZ* [online]. 9. 1. 2018 [cit. 9. 11. 2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/posileni-moznosti-vymahani-naroku-osob-odpovednych-za-spravu-domu-a-pozemku-v-insolvencnim-rizeni-106871.html>.

VESELÝ, Petr. Darovací smlouva v oddlužení a její neplnění. In: *EPRAVO.CZ* [online]. 18. 10. 2018 [cit. 16. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/darovaci-smlouva-v-oddluzeni-a-jeji-neplneni-108253.html>.

VESELÝ, Petr. Štěpení pohledávek v oddlužení (opět) zakázáno. In: *EPRAVO.CZ* [online]. 27. 2. 2019 [cit. 25. 10. 2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stepeni-pohledavek-v-oddluzeni-opet-zakazano-108919.html>.

VESELÝ, Petr; HAŠKOVÁ, Klára. Přednostní pohledávky v oddlužení a jejich uspokojování – co soudce, to názor. In: *EPRAVO.CZ* [online]. 24. 11. 2017 [cit. 18. 11. 2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prednostni-pohledavky-v-oddluzeni-a-jejich-uspokojovani-co-soudce-to-nazor-106681.html>.

VLČKOVÁ, Lenka. Postupy při provádění srážek z dávek nemocenského pojištění. In: *Národní pojištění* [online]. [cit. 1. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/casopis-narodni-pojisteni/archiv-vydanych-cisel/clanky/mgr-lenka-vlckova-postupy-ossz-pri-provadeni-srazek-z-davek-nemocenskeho-pojisteni.htm>

VLČKOVÁ, Lenka. Změny v příloze k žádosti o dávku nemocenského pojištění od 1. ledna 2020. In: *Národní pojištění* [online]. [cit. 10. 12. 2019]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/456612/NP_11_2019-1.pdf/8280b5d5-e321-530a-5c6d-cd9282515b1c.

3. Seznam použitých právních předpisů

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru.

Zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nařízení č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách).

Nařízení č. 189/2019 Sb., o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení.

Vyhláška č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce.

4. Seznam použité judikatury

Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 6. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13.

Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. IV. ÚS 1143/14.

Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 6. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16.

Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 5. 3. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 36/18.

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, Cpjn 19/98.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 4. 2004, sp. zn. 20 Cdo 2372/2003.

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 20 Co 471/2004, uveřejněné pod č. 86/2005 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 86/2005).

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31.5. 2006, sp. zn. 29 Cdo 332/2004, uveřejněné pod č. 54/2007 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 54/2007).

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 11. 2001, sen. zn. 29 NSCR 3/2009, uveřejněné pod č. 79/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 79/2009).

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. 35 Odo 101/2002, uveřejněné pod č. 5/2006 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 5/2006).

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 4. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2419/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSCR 6/2008, uveřejněné pod č. 61/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 61/2011).

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3845/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 ICdo 11/2012, uveřejněné pod č. 66/2013 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 66/2013).

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 2. 2013, sen. zn. 29 NSCR 12/2013, uveřejněné pod č. 77/2013 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 77/2013).

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 5. 2013, sen. zn. 29 NSCR 35/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 1. 2014, sen. zn. 29 NSCR 91/2013, uveřejněné pod č. 47/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 47/2014).

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3774/2013, uveřejněné pod č. 76/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 76/2014).

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 4599/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 7. 2015, sen. zn. 29 NSCR 37/2013, uveřejněné pod č. 34/2016 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 34/2016).

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 11. 2015, sp. zn. 29 ICdo 56/2013, uveřejněné pod č. 107/2016 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 107/2016).

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. 29 ICdo 6/2014, uveřejněné pod č. 47/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 47/2014).

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 23 Cdo 2907/2014, uveřejněné pod č. 128/2017 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 128/2017).

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 29 ICdo 60/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1. 12. 2016, sp. zn. 21 Cdo 853/2016, uveřejněné pod č. 36/2018 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 36/2018).

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 12. 2016, sp. zn. 29 ICdo 88/2014, uveřejněný pod č. 48/2018 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 48/2018).

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 4. 2017, sen. zn. 29 NSCR 94/2014-B-94, uveřejněné pod č. 12/2019 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 12/2019).

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 10. 2017, sen. zn. 29 NSCR 123/2015-B-49.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 11. 2017, sen. zn. 29 NSCR 116/2015, uveřejněné pod č. 24/2019 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 24/2019).

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 11. 2017, sen. zn. 29 NSCR 125/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 3. 2018, sen. zn. 29 NSCR 34/2016-B-55, uveřejněné pod č. 90/2019 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 29 ICdo 17/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 8. 2018, sen. zn. 29 NSCR 150/2016, uveřejněné pod č. 91/2019 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 91/2019).

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 8. 2018, sp. zn. 29 ICdo 61/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 8. 2018, sen. zn. 29 NSCR 137/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2018, sen. zn. 29 NSCR 207/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 29 Cdo 5295/2016, uveřejněné pod č. 4/2020 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 4/2020).

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 12. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2775/2018, uveřejněné pod č. 5/2020 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 5/2020).

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 8. 2019, sp. zn. 29 ICdo 61/2015, uveřejněný pod č. 81/2016 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz (R 81/2016).

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 9. 2019, sen. zn. 29 NSCR 167/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 9. 2019, sen. zn. 29 NSCR 63/2018.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 5. 2008, sp. zn. 1 Ko 100/2008.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 10. 2009, č. j. 2 VSPH 594/2009-B-60.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 2010, č.j. 1 VSPH 404/2010-B-40.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 11. 2010, č. j. 1 VSPH 857/2010-B-301.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 10. 2011, č. j. 3 VSOL 506/2011-B-34.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 11. 2011, č. j. 1 VSOL 678/2012-A-10.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 12. 2011, č. j. 3 VSOL 701/2011-B-44.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 2. 2012, č. j. 1 VSPH 175/2012-B-30.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 3. 2012, č. j. 3 VSPH 34/2012-B-32.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. 5. 2012, č. j. 3 VSOL 852/2011-A-10.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 5. 2012, č. j. 2 VSOL 321-2012-A-12.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 8. 2012, č. j. 3 VSPH 848/2012-B-20.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 10. 2012, č. j. 3 VSPH 1127/2012-B-15.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 11. 2012, č. j. 1 VSPH 1533/2012-B-23.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 1. 2013, č.j. 1 VSPH 1541/2012-B-44.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 1. 2013, č. j. 3 VSPH 133/2012-B-32.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 2. 2013, č. j. 3 VSOL 970/2012-A-9.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 3. 2013, č. j. 1 VSPH 241/2013-B-50.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 4. 2013, č. j. 1 VSPH 301/2013-B-82.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 5. 2013, č. j. 2 VSPH 143/2013-B-20.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 6. 2013, č. j. 3 VSPH 343/2013-B-15.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 6. 2013, č. j. 3 VSPH 767/2012-B-37.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 9. 2013, č. j. 2 VSOL 783/2013-B-16.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 2013, č. j. 3 VSPH 1413/2013-B-21.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 1. 2014, č. j. 3 VSPH 1718/2013-B-58.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 1. 2014, č. j. 1 VSPH 2234/2013-B-57.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2014, č. j. 2 VSPH 1493/2013-P7-7.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 8. 2014, č. j. 3 VSPH 1253/2014-B-14.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 10. 2014, č. j. 104 VSPH 126/2014-38.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 12. 2014, č. j. 104 VSPH 397/2014-105.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 12. 2014, č. j. 2 VSOL 1290/2014-B-9.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 5. 2015, č. j. 4 VSPH 942/2015-B-27.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 7. 2015, č. j. 1 VSOL 282/2015-A-16.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 8. 2015, č. j. 2 VSOL 490/2015-B-56.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 11. 2015, č. j. 3 VSPH 471/2015-B-28.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 12. 2015, č. j. 3 VSPH 2095/2015-P1-10.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 1. 2016, č. j. 2 VSPH 9/2016-B-44.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2016, č. j. 101 VSPH 92/2013-121.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 3. 2016, č. j. 3 VSOL 1176/2015-B-46.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 6. 2016, č. j. 2 VSOL 454/2016-B-30.

Usnesení Vrchního soud v Olomouci ze dne 30. 6. 2016, č. j. 1 VSOL 669/2016-B-21.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 7. 2016, č. j. 4 VSPH 417/2016-B-32.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 7. 2016, č. j. 4 VSPH 479/2016-B-24.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 8. 2016, č. j. 2 VSOL 405/2016-P1-8.

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 14. 9. 2016, č. j. KSPH 37 INS 26148/2013-B-32.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 12. 2016, č. j. 2 VSPH 1514/2016-B-59.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 1. 2017, č. j. 3 VSPH 1601/2016-B-17.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 1. 2017, č. j. 1 VSPH 2347/2016-B-8.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 2. 2017, č. j. 3 VSPH 207/2017-B-28.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 3. 2017, č. j. 3 VSPH 340/2017-A-14.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2017, č. j. 1 VSOL 1301/2016-B-31.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 4. 2017, č. j. 3 VSOL 1383/2016-B-40.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2017, č. j. 4 VSPH 671/2017-P9-9.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 6. 2017, č. j. 3 VSPH 1068/2017-P1-8.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 8. 2017, č. j. 1 VSPH 779/2017-B-24.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 8. 2017, č. j. 1 VSPH 782/2017-B-23.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 8. 2017, č. j. 2 VSOL 217/2017-B-52.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 11. 2017, č. j. 3 VSOL 880/2017-B-62.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 12. 2017, č. j. 2 VSOL 1041/2017-B-18.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 5. 2018, č. j. 3 VSPH 57/2018-13.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. 5. 2018, č. j. 14 VSOL 144/2018-48.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 8. 2018, č. j. 3 VSOL 18/2018-B-21.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 10. 2018, č. j. 104 VSPH 304/2018-49.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2019, č. j. 2 VSOL 523/2018-B-61.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5. 2. 2019, č. j. 3 VSOL 754/2018-B-47.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 9. 2012, č. j. KSOS 33 INS 12929/2012-B-3.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 2. 2013, č. j. KSOS 33 INS 12929/2012-B-5.

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 7. 4. 2015, č. j. 67 Icm 805/2014-240.

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 1. 6. 2017, č. j. KSLB 6442/2017-B-3.

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 15. 8. 2018, č. j. KSLB 86 INS 802/2018-B-6.

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 9. 9. 2019, č. j. KSPH 72 INS 27638/2014-B-14.

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. 9. 2019, č. j. KSPH 67 INS 9967/2019-B-7.

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 6. 1. 2020, č.j. KSUL 91 INS 7665/2019-B-7.

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 12. 2. 2020, č. j. KSCB 46 INS 9030/2019-B-11.

5. Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 6. volební období. Sněmovní tisk 441. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=73342&pdf=1>.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 8. volební období. Sněmovní tisk 71. Dostupné z: <https://public.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=133441>.

Důvodová zpráva k pozměňovacímu návrhu č. 1189 k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Parlament České republiky. Poslanecká sněmovna. 8. volební období. Sněmovní tisk 71. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=136690>.

Důvodová zpráva k pozměňovacímu návrhu č. 1190 k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Parlament České republiky. Poslanecká sněmovna. 8. volební období. Sněmovní tisk 71. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=136690>.

Důvodová zpráva k senátnímu návrhu zákonu, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Parlament

České republiky, Poslanecká sněmovna, 7. volební období. Sněmovní tisk 1108. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=123085>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 217/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 5. volební období. Sněmovní tisk 770. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53602&pdf=1>.

KRČMÁŘ, Zdeněk. *Oddlužení ve světle posledních změn insolvenčního zákona* [přednáška]. Praha: ACCREATION, 21. 10. 2019.

MARŠÍKOVÁ, Jolana; KRHUT, Rostislav. *Aktuální otázky insolvenčního řízení se zaměřením na novelu IZ 2019 v praxi* [přednáška]. Praha: Asociace insolvenčních správců, 17. 2. 2020.

Odůvodnění k nařízení o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/1ORNBB2GAXFR>.

Výkladové stanovisko stálé expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo ustanovené při Ministerstvu spravedlnosti č. 2/2008 ze dne 3. 6. 2008.

Problematické aspekty uspokojování pohledávek v oddlužení

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá současnou právní úpravou oddlužení jakožto jednoho ze způsobů, jímž české insolvenční právo umožňuje řešit situaci dlužníka, u něhož bylo zjištěno, že je v úpadku, jakož i uspokojování pohledávek jeho věřitelů v něm. To vše se zřetelem na problémy, které při uspokojování jejich pohledávek nastávají, ale na něž zákon neposkytuje výslovnou odpověď.

Nejprve se práce zabývá oddlužením v obecné pojetí a skýtá vyčerpávající přehled pohledávek, které jsou v rámci tohoto řízení uspokojovány, a které nikoli, a třídí je v závislosti na tom, v jakém pořadí bude k jejich uspokojování přistoupeno. Tato kapitola se především zaměřuje na ty pohledávky, které jsou zajištěny majetkem náležejícím do majetkové podstaty, a podřízenými pohledávkami, jež mohou být uspokojovány, teprve pokud již byly splaceny všechny ostatní pohledávky zahrnuté do oddlužení, a na problémy s nimi spojené.

Dále práce popisuje postup, jímž mohou věřitelé prosadit, z jaké části majetkové podstaty budou jejich pohledávky uspokojeny, v závislosti na majetnosti dlužníka a jeho předpokládaných budoucích příjmech, a snaží se nalézt odpověď na otázku, jaká většina hlasů (nezajištěných) věřitelů se vyžaduje k přijetí usnesení schůze věřitelů o způsobu oddlužení – plněním splátkového kalendáře (se zpeněžením majetkové podstaty) nebo zpeněžením majetkové podstaty.

Nakonec se práce soustředí na jednotlivé způsoby, jimiž může být oddlužení provedeno. V souvislosti s tím se zabývá složitými situacemi v rámci schváleného splátkového kalendáře (například nižšími než zákonem určenými splátkami nebo mimořádnými příjmy) a rovněž se snaží poskytnout odpověď na otázku, jaký majetek náleží do majetkové podstaty, který majetek bude podléhat zpeněžení a který nikoli, bude-li oddlužení provedeno tím či oním způsobem, a jak bude výnos z tohoto zpeněžení distribuován napříč následujícími skupinami věřitelů – věřiteli pohledávek za majetkovou podstatou či pohledávek jim postavených na roveň, zajištěnými věřiteli a věřiteli nezajištěnými.

Klíčová slova: oddlužení, věřitelé, uspokojování pohledávek věřitelů

Problematic aspects of satisfaction of creditors' claims in debt relief

Abstract

The diploma thesis deals with the current legislation of debt relief – as one of three types of insolvency proceedings, in which the situation of person, who has been declared insolvent, in compliance with Czech insolvency law can be resolved – as well as of the satisfaction of creditors' claims within these proceedings. Especially it is focused on problematic issues, that occur during the realisation phase of debt relief and for that the insolvency law does not give an explicit answer.

First, the thesis deals with debt relief in theoretical view and provides a comprehensive overview of claims, which are in these proceedings satisfied and which ones are not, and their classification in according to succession, in that they are satisfied. This chapter is particularly focused on claims, which are secured by assets belonging to the insolvency estate, and subordinate claims, which can be satisfied, only when all other debts have been paid, and problems related to it.

Second, the thesis describes the election procedure, within creditors choose a part of insolvency estate, which will be used for satisfaction of their claims, depending on debtor's assets and expected future earnings, and tries to answer a question, which type of majority of (unsecured) creditors is required to adopt a resolution on how to resolve debtor's insolvency in debt relief – through a payment schedule (with realisation of estate assets) or just through realisation of estate assets.

Finally, the thesis is focused on individual options, through that debt relief can be performed. It deals with complicated situations within an approved payment schedule (for example lower than statutory instalments or extraordinary incomes) and it is also trying to give an answer to a question, which assets belongs to insolvency estate, which ones will be realised and which ones will not and how proceeds of their realisation should be distributed among following creditor categories – creditors of claims against the estate, creditors of claims equivalent to claims against the estate, secured creditors and unsecured creditors.

Keywords: debt relief, creditors, satisfaction of creditors' claims